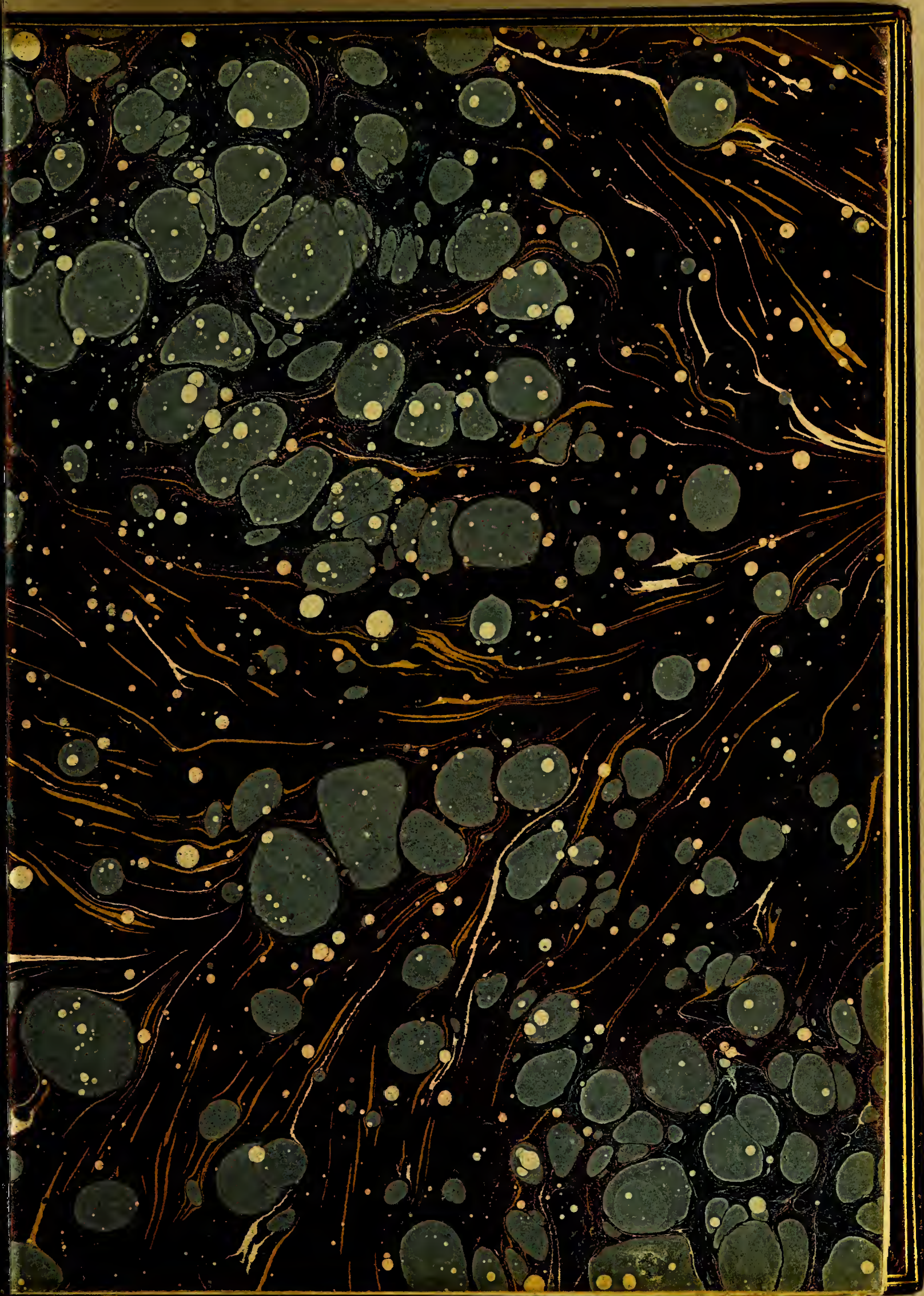

John Carter Brown.

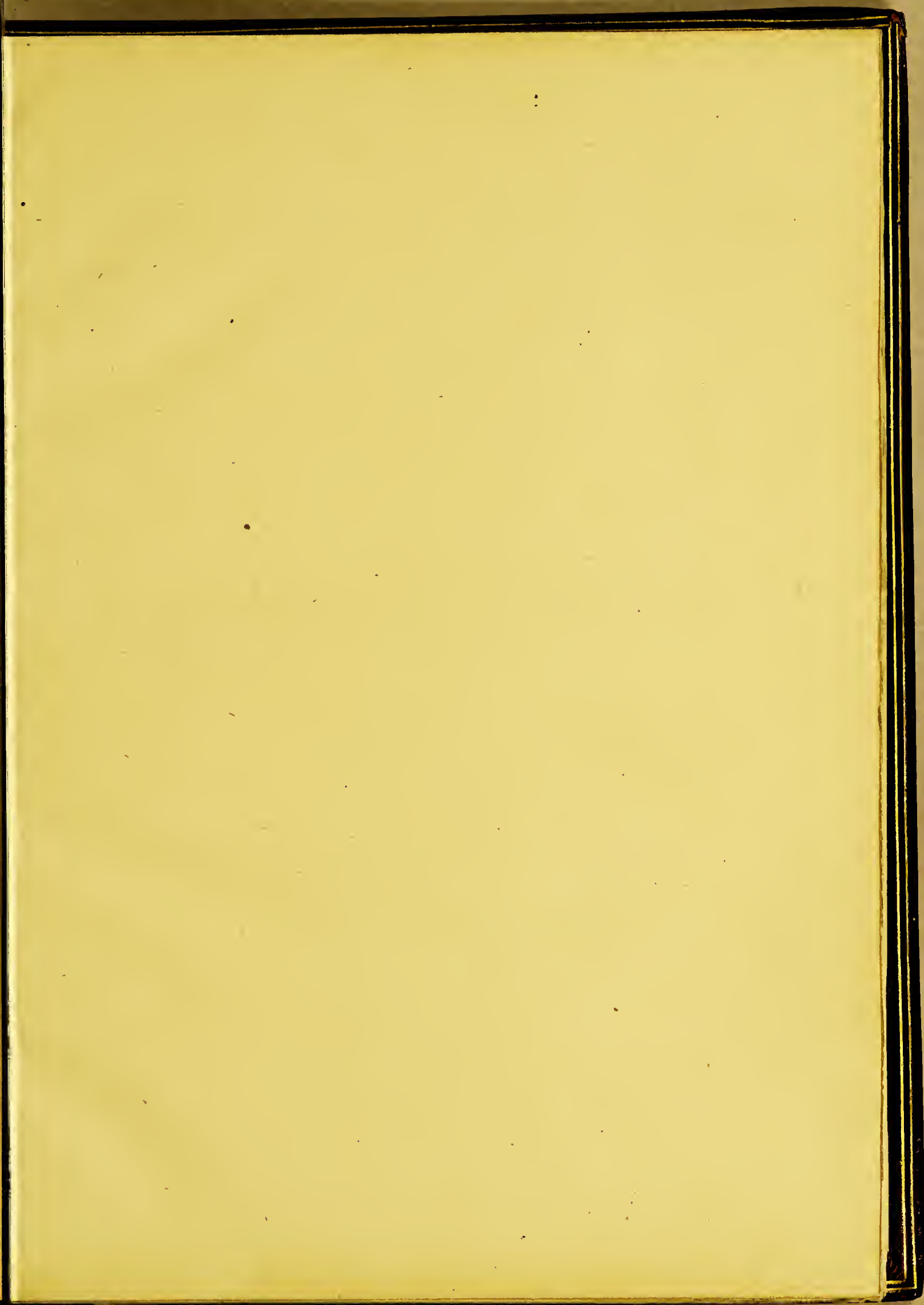

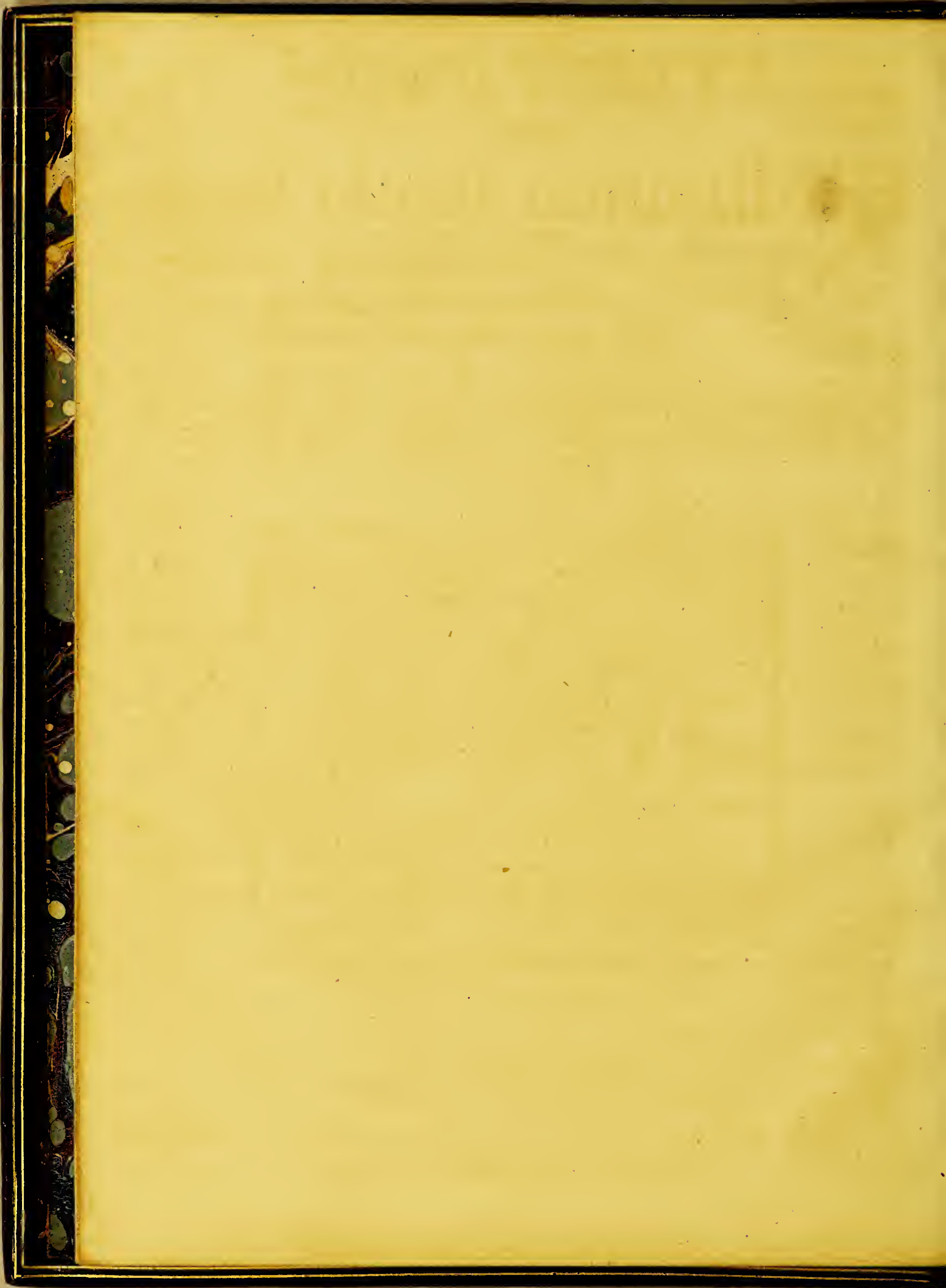
BOUND BY CECIL & LARKINS

dy

Pr. 1 followed by 6

FOR E. W. STIBBS

I O V R N A E L

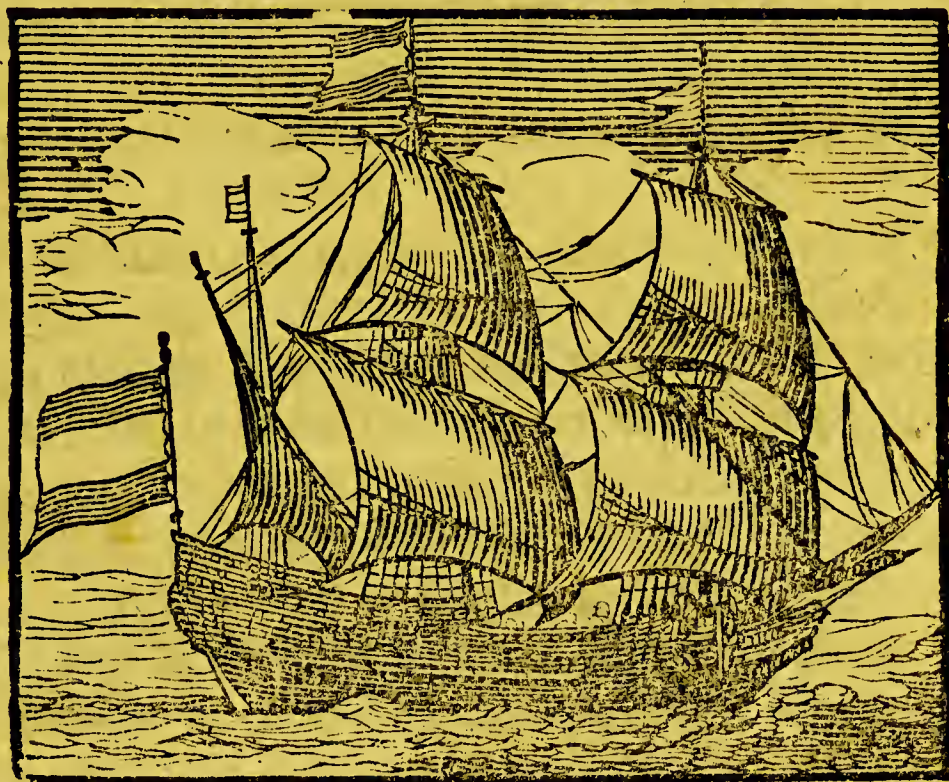
Ofte

Beschryving vande won-

derlijcke Voyagie , ghedaen door *Villem Cornelisz Schouten* , van HOORN , in den Jaere

1615 / 1616 / ende 1617.

Hoe hy bezuyden de Straete van *Magellanes* , een nieuwe Passagie ondeckt, en de geheele Aerd-cloot om-gezeylt heeft.

TOT DOCKVM.

Gedrukt by Louis Vlas-bloem, Boeckdrucker wonende inde Here
straet int Schryf-boeck 1649.

LOVRNARI

ON

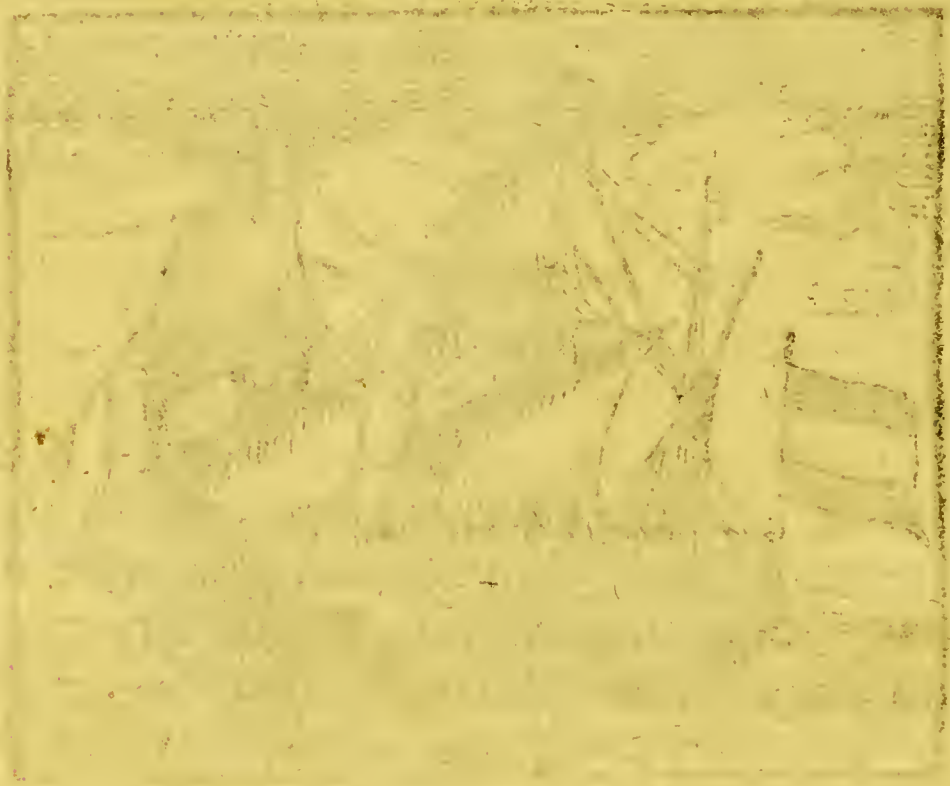
THE HISTORY OF THE

REPUBLIC OF VENICE

FROM THE FOUNDATION

TO THE PRESENT

BY JOHN HANCOCK

AND

BY JOHN HANCOCK

INLEYDINGHE

JOHN CARTER BROWN
tot den Gunstighen Leser.

N Aerdien/door seckerere last der E. Heeren Staten Generael der vereenichde Provincien/alle Cooplieden en Inwoonders der selver verboden was (maer de Beswint-hebbers der Oost Indische Compagnie alleenlijck toe ghelaten:) datse niet en mochte varen beoosten de Caep de bonne Esperance, oost aen na Oost-Indien toe / ofte nae eenighe andere bekende/ofte onbekende Landen. So isser ober dese soo ghewichtighen sake/raet slaginghe ghehouden tusschen Haac le Maire, van Amsterdam / zijnde een seer vermaert Coopman/wonachtig all-doer tot Egmond, de welcke seer geneghen was tot Bupten-landtsche Handelingen, ende Willem Cornelis Schouten van Hoorn/die wytter maten wel gedoeffent en wytsteekende was door zijne meenichvuldige Reysen/die hy ghedaen hadde: nademael hy nu drie malen / te weten / voor Schipper/Onder coopman ende Coopman nae Oost Indien/en alle by geleghen Landen hadde geweest. zijnde oock seer begerich om nieuwe Landen te on-decken. Dese Beyde dan ober leggende/oft men niet door eenen anderen Wegh/in den Grooten Zuyd-Zee soude comen komen (behoudens het Gebodt der E. Heeren Staten:) om grote Landen oberbloeyende van alle rijckdommen te binnen, en de Schepen met verscheydene costelycke waren te laden/de welcke dan hare Meesters goede zegeningen souden aenbringen. le Maire scheen vastelic eenige sekerheyt toe/doch soo 't niet naer wensche wyt en viel / soo soude men door de Grooten Zuyd Zee zeplen naer Oostindien tot merckelijc voordeel der Participanten. En is Eyndelijc de sake aldus by hun beslooten: te weten/datmen het onbekende zynder ghedeelt des Verbodens ondecken soude/twelc ghelegghen was bezynnen de Straete

straete van Magellanes / waer aff zy beyde eenighe kennis
hadden / ende dat uyt veele omstandigheden / by sommighen
waer genomen / die daer geswoꝛvê hadden op verscheyde tijden.
Waer oer sy dit soo lofslyck Werck beginnen aen te vaerden /
in dier voeghen dat Isaac le Maire d'een Cornelis Schouten d'
andie helft van de nootsake rycke onkosten soude verschaffen /
door gemeene hulpe van Vrienden en Lief-hebbers. En dit ge-
richt is het ghele Landt door ghelooꝛen: ende vermits Cor-
nelis Schouten dese dingen soude besozghen / soo heeft hy / om dit
werck te volbrughen / tot zich ghenoomen eenighe van zijne
niede burgers / te weten / de Burghemeester Pieter Clemenfsz
Brouwer , Schepen Ian Iansz Molenwerff , Secretaris Ian
Clemenfsz Kies , ende Cornelis Segerts , welke hy neffens
Willem Schouten, Isaac le Maire ende Iacob le Maire, zijnde
zijn zoone / tot Bewinthebbers heeft vercooren. Door welckers
blyent in c orten tijd soo veel gelts by een is versamelt / als hun
tot de uitrustinge nodig scheen te wesen. Ondertusschen waren-
se met elckander versozoken de Voyagie onder haer secreet te
houden. Op dat nu alles bequaem ende met ordze mocht toe-
gaen / hebben sy een groot Schip doen maken / en een Jacht: het
groot Schip gavense de naem van Eendracht , groot zijnde
hondert en tachtentich last : waer Schipper op is gestelt V Vil-
lem Cornelisz Schouten , ende Opper-coop-man Iacob le
Maire, en wierde verzien met vijf en t seftich man / neghentien
stukken Geschuts / twaelf Steen-stucken / vorders met mee-
nichte van Musquets / ende andere Oorlofs ghereetschap naer
advenant / by zich hebbende een Sloep / Boot en de Roey-schuyt /
daer en boven was het seer wel van anckers / Cabel-touwen /
seplen en alle voordere Scheeps gereetschap versien. Het Jacht
wierde Hoorn , geheeten / en was vijf ende vijftich last groot /
waer op Ian Cornelis Schouten Schipper was ende Andries
Claesz was Coopman / voerde twee en twintich man acht
Stucken

Stucken/vier steen-stucken/ende de reste ten Oorlooge dienstig.
Ende dewijl nu niemandt van het Voorneemen der Bewinthebbers eenighe kennisse en hadde / hebben sy alle Officieren en Matroosen op die conditie aen genomen: als datse hare schuldighe plicht wel souden waer neemen / want de Schipper ende Coopman hare voorgang hers souden zijn. Hier door is de gemeene man verscheyden van opinie gheweest over sodanighe Scheeps toe-rustinghe ende Voyagie/ten laesten wierde dit Collegie/gelijc als met een verzierde naam/de Gout haelders geheeten / maer de Bewinthebbers noemden hare Collegie / de Vergaderinghe der Suyderse Compagnie. De Scheepen nu op sesthienden May des Jaers 1615. ghereet zijnde / heeft men de monsteringhe van alle het Scheeps Volck gedaen/ in bywesen van de Schout en alle Schepenen/en op den vijfen twintichste vande Maend Mey is het schip Eendracht van Hoorn gevaré/ ende is op den seuen en twintichsten in't Cerel ghecomen. Het Yacht volgde op den derden Juny/en begaf zich in den Mondt vande zee ten ancker ; Ende watter vorders op dese Voyagie is voorgeballen / dat wert alles oprechtelijck den Leser in dit volgende verhaelt/ beschreven zijnde vande gene/die op dese voyagie mede gheweest zijn/ en de welcke nu met reputatie tot Hoorn in de Regeeringhe zitt en. Vaert wel,ende leeft met vermaeck,

Stelt de Caerten aldus.

No. 1	— — — —	Fol. 7
2	— — — —	17
3	— — — —	30
4	— — — —	31
5	— — — —	37
6	— — — —	42

rontom den geheele Aerdkloot.

behoorlijcke reede/op thien vadem sandt grondt.

Den 24 regendet seer/en wy maechten gereetschap om water te halen.

Den 25 quam den Alkayer (dat is so veel als den Gouverneur) aen boort/ daer wy niet accordeerden om acht stabens pfer s/ dat wy met vrede boort beyde schepen mochten water halen.

Den 26 wast regenachtich doncker weder/en sagen een schip uptter zee comen/dat sette twee mpleu van ons onder t lant/ t was een Boot van Rotterdam/dat daer quam om aen de custe te handelen.

Den 28 en 29 haelden wy water/onse Jacht ginck t'zepl na de plaets daer de Rotterdammer man lagh/in een Bay gheuoent Refreleo, om te besien of wy daer oock mochten becomen eenige Limoenen/maer quam savonds weder en had niet comen bekomen.

Den 31 quam een frans schip by ons op de reede loopen. Wy hadden den selfden dach een Megro t' schep ghehouden / die ons s nachs een bequams plaets wees om te visschen / en onse volc met de Seghen aen t vaste landt ghejaren zijnde / vingeu soo veel visch van veelder lep sooren / als beyde t' scheepsvolck in twee daghen eten mochten.

Den 1 Augusti des smorghens ginghen wy t'zepl van Cabo Verde, met het Rotterdammer Bootjen/dat smiddaegs zijn afscheyt va ons nam/ende sette zijn coms na de Soute-eplanden Wy hadden t' geheele etmael schoon weder/ ende een mope doorgaende koelte upten noorden / ende ginghen zupdwest aen.

Den 2 hadden wy oock schoon weder ende een mope koelte / hadden twee beestkens aen Cabo Verde ghekregeu/namelijc een kleyn Kalf ende een Boc/ die wierden gheslacht/daer wy een dagh boort beyde Scheepsvolck afschafsten.

Den 4 hadden wy weynigh koelte / des snachts schoon weder/ maer ober dagh een betoghen locht/met donder/reghen ende blixen.

Den 4 smiddaeghs hadden wy de hooghte van 12 graden 12 minuten: die etmael wast schoon weder ende mope koelte/met goeden voortganck/gelijcs oock den vijfden.

Den 7/8 ende 9/regende het seer / maer wy hadden tamelijcke koelte / ende goeden voortganck.

Den 10 wast noch al reghenachtich weder / met kleyne koelte / ende des snachts ontrent 12 uren saghen wy een zepl boort upt dat een spaensche Bercke was.

Den 15 hadden wy een redelijcke koelte met tamelijcke voortgang / ende goedt weder / wy saghen veel voghels gheheeten Rabos Forcados, ende vinghen een Dorado.

Den 16 des middaegs hadden wy de hooghte van 7 graden 40 minuten / met schoon weder ende mope koelte/als vozen.

Den 17 hadden wy smiddaeghs de hooghte van 7 graden 12 minuten met schoon weder ende redelijcke koelte upten zupdwesten. Wy vinghen dien dag veel Boniten ende halve Coreten.

Den 28 ende 19 continueerde de by leggher noch als vozen/ende wy resolueerden

beerden onse cours/ na Sierra Liona te setten / om aldaer te verberfchen / over-
midts onse volck de scheurbuyck hart begosten te krijgen / en alle daghen door
harde contrarie wint moesten by legghen / 't was ooc te laet om spoedi h door
de linie te passeren / oock hadden wy aen de Caep luttel verberfching bekomen.
Dit etmael hadden wy schoon weder met mope koelte / des middaghs hooch-
te bekomen van 7 graed. 55 minuten Den 20 smiddags hadden wy de hooch-
te van 7 graed. 25 minute met mope weder ende een wackere koelte wyre zuy-
den / ginghen oost en oost ten noorden aen / saeghen veel Landt vogelen en ver-
anderinghe / moeten het landt wel ontrent 40 mylen eerder als wy gisten / set-
tent siacht op 16 vadem / waren aende westkandt van de Baixos van S.
Anna.

Den 21 smorghens gingen wy met den dach t' zeyl / ende saghen het hooge
lant van Sierra Liona van ons noordooft ten noorden ontrent ses mylen / sage
ooc d' Eylanden van Mabrabomba, die leggen aende zuyd hoeck van 't hoo-
ge landt van Sierra Liona, benoorden de Baixos van S. Anna. Sierra Liona is
heel hoogh landt / soo datter gheen so hooge landt is in de gewesten / tusschen
de Cabo Beerde ende cuse van Guinea / daer aen het oock seer heimelijck is.
Wy deden dien dach ons beste om naer lant te komē / hadden meest in sroom
liepen aende kant en oock over de Baixos van S. Anna een / op 1019 / 8 / 7 / 5
vadem waters / als wy noordwaert zeylden soo dieptent / maer oost waert
droochdet / soo dat wy 't des avonts setten met hooch water op vijftehalf va-
dem wecke gront / maer siacht met laeg water en wast niet dieper als vier-
dehalf vadem / dan 't was schoon klaer weder.

Den 22 smorghes met den dageraet is de Schipper Willem Schouten aen
't Nacht ghevaren / en daer met vooz heen gheseylt / het groot Schip is ghe-
volgt / ginghen met een noordwesten wint noordnoordoost aen / met een ebbe
under de boegh / gheraecten soo van de Baixos af tot op 18 vadem / en qua-
men by de Eylanden van Mabrabomba / die zijn zeer hoog / ende leggen met
hun drie op een rye zuyd zuyd west ende noordnoordoost een half myl van de
zuyd-hoeck van Sierra Liona t' zee waert / daer kreghe wy black water van
vijf / vier vadem / slechte modder grond wy setten 't ontrent een myl van lant /
boeren daer aen / maer vonden 't onbeknoont van menschen / dan sagen menig-
te van groote wilde dieren voetstappen / 't land was woest / vol wildernissen /
laeghe moraffen en hooghe gheberchten.

Den 23 smorghens is de opper-Coopman Jacob le Maire aen 't Nacht geva-
ren / ende van daer met beyde de Boots nae landt / vonden een Riviere daer
vooz laghen eenige ruden ende klippen / soo datmen niet gheen Schepen daer
in mocht / maer binnen zijde wast diep end wijt ghenoeghom met schepen
te laberen / zy en vernamen daer oock geen volck / dan sagen drie wilde Ossen
ende meerichte van Meerkatten / oock eenighe Voghels die blaffen als hon-
den. Zy boeren met de vloet drie mylen op / hier en daer was een wilde Dal-
nijt / maer quamien sabonts weder aen boort / ende en hadden geen teycken
van volck / noeh van eenighe vruchten / die haer dienstelijck nochten zijn
ghesien.

Den 24 zijn beyde de Schuyten weder aen landt gevaeren om te soecken na
wenschen

rontom den geheele Aerdkloot.

wenschen of vruchten om te verwerschen / elc in een besondere Riviere. Aris
 Claesz Coopman van 't Jacht / met een van d' Assistenten in d' eene / ende
 Claes Jansz Ban / met onse onder stuerman in een ander / elck wel vijf mijl-
 len te landwaert in / en quamen den 25 smorghens weder aen boort. De Coop-
 man van 't Jacht hadde geweest in een soude Rivier / en niet wptgherecht / dan
 bracht alleenlijc vijfstes ses wilde Palmijten me. Maer Claes Jansz Ban
 had gheweest in een soete Riviere / en daer een vlackte gebonden met acht ofs
 neghen Limoen boomen / die 3p gheschut ende daer af ontrent 750 Limoenen
 ghekregen hadden / die waren by naest rijp / bequaem om te duypen / 3p hadden
 daer oock ghesien veel Schilt-padden / met sommighe Crocodillen / maer ghez
 volck. Wy resolveerden te proeven of wy niet beyde Schepen soude moghen
 comen in de soete Rivier / om ons aldaer van versch water ende Limoenen te
 versien / ginghen onder zepl maer vonden te magher water / soo dat wijt moe-
 sten setten op ses vadem / het Jacht setten 't boort de riviere by de laeger wal /
 dan hadden daer slecht water doort verschut vande Baixos van S. Anna. De
 Commis Jacob le Maire ende Aris Claesz Commis van 't Jacht / zijn met
 de Boot de Rivier inghe-varen / met heel reghenich weder.

Den 26 wydet styf wten zuydzuydwesten / soo d' t wy niet en den wpt-
 rechten met zeplen / doch het Jacht liep nae de zuydhoeck van de Bay / die is
 ontrent vijf myl wijdt vande noordwal totte zuydwal.

Den 27 smorghens lichten wy ons ancker / om nae 't Jacht te zeplen / en
 ontrent de middagh quam de Boot van 't Jacht / met de Commis Jacob le
 Maire weder aen boort / en brachten mede ontrent 1400 Limoenen / die 3p inde
 rivier hier en daer bequamen / hadden geen menschen vernomen. Des avonts
 quamen wy by 't Jacht / setten 't daer op vierdehalf vadem steeck grondt.

Den 28 is onse Stuyman met beyde de Boorts nae die Rivier ghevaren /
 daer wy voor laghen / en quamen tegen den avontt weder / hadden geen landt
 ghevonden bequaem om op te gaen / noch eenich tepcken van menschen / dan
 alleen een Buffel met een half / boort moras en boomen / die stonden in 't soude
 water.

Den 29 also wy bevonden dat wy niet en waren in de Riviere van Sierra
 Liona / beslo en wy heel vroech van daer 't zepl te gaen / en te loopen benoorden
 het hooghe landt / smiddaeghs zeplden wy boven de Eplanden van Mabro-
 bomba / te weten daer bewesten hien / en nae 't hooghe landt daer benoorden
 tot / op 12 en 15 vadem daer by langs / en quamen des avonts om den hoec /
 daer setten wijt op vijftien vadem.

Den 30 smorghens lichten wy ons Ancker / en dreven met de stroom en een
 zuydelijcke windt / boort het Doorp op de rechte reede in Sierra Liona / setten
 't daer op acht vadem santgrondt / ontrent een musquet schoot van landt / al
 waer wy sagen acht of neghen huyskens met stroo ghedekt. De Swarten
 riepen ons in hare tale toe / dat wyse aen boort souden halen / also 3p daer geen
 Landes en hebben / wy sonden ons Boot aen landt / dat terstontt wederom
 quam met vijf Swarten / waer af een de Colck was. Dese begeerde datter
 volc in ostage blijen soude / want daer hadde kortst te voren een Frans schip
 gheweest / dat twee Swarten mede ghenomen hadde. Aris Claesz die mede
 aen

aen lant ghevaren was bleef in ostage / mede hebbende een weynich Coralen daer hy dien achter middagh tegen ruyde wel 700 Limoenen / by naest heel ruy / ende twee basschen Bananas / mede ten naesten by ruy de Colck sprack aide ley tael onder malcaanderen. Onse volc / also wy dit etmael schoon / weder hadden / deden noch dien selven dach een tocht om water / dat daer seer licht valt / e halen / komt van't geberg / e loopen tot inde rede toe / so dat wyde vaetsen maer hilden onder de afwateringh / ende brochten't voort in de Schuyt / t was seer goet water.

Den 32 haelden wy onse vaen vol water / des morgens voeren Jacob le Maire Aris Claesz / Claes Jansz Ba / ende alle d' Aniste ten een landt / en ruyde / dien dagh by gissi ge wel 25 duysent Limoenen al voor weynich Coralen ende slochte men enburische messe / men sonder wel 100 duysent geruyt hebben / hadmens begheert / want daer stonden der heele basschen vol / des avondts ruyden wy oock een zood visschen van de Negros.

Den 1 September nae middach lichten wy ons ancker / ende dreven voor stroom weder om af / met schoon weder en met hoelte teghen den avondt setteden wyt by de mondt van de Zee voor een kleyn rivierken.

Den 2 des morgens voer onse Jacht aen strant / met hoogh water / omme schoon te maecken / want daer gelegenheyt was't water valt daer seven voetten op en neder. Des avondts quam onse volck weder aen boort / mede bregende een kleyn wit beestken gheheeten Antilop / dat zy inde bosschage ghevonden hadden in een strap by de Negros gesteldt. Sy brochten oock ettelyke Limoenen t scheep / ende tegen den avondt voer't Boot wt visschen / dat een mope zood mede brocht / met een deel Palmitas / die sy inde Bosschagien af gehouwen hadden.

Den 3 na de middach quam Jacht al schoon gemaeckt weder van strant / oock voer onse Schipper wt visschen / ende brocht des avondts een soodt visch aenboort / een fatsoen van visschen gelijk de Schoemnaeckers symessen. Het volck brochten oock elck voor haer hoost 150 Limoenen t' scheep.

Den 4 smorghens vreesch wonden wy onse anckers / ende ginghen onder zepl wt Sierra Liona / met weynich hoelte / maer setten het savonts weder deur contrarie windt / op 14 badem goede anckergrondt.

Den 5 wt eerste quartier lichten wy wederom t' ancker / en gingen onder zepl met stille / maer setten't in het derde quartier wederom op 14 badem sant grondt.

Den 6 in't eerste quartier gingen wy onder zepl / maer hebben't deur contrarie windt weder 22 badem santgrondt gheset. Wy mochten't landt van Sierra Liona noch sien / en vernamen hier stercke stroomen.

Den 9 ginghen wy weder onder-zepl / met weynich hoelte / ende setten het savonts te ses uren wederom deur contrarie windt op 22 badem santgrondt.

Den 10 in't eerste quartier gingen wy met een zuydelweste wint onder zepl / maer also t des namiddaegs stil was / lieten wy met staende zeplen onse weynich anckers wederom vallen. Een weynich tijds daer nae begast het koelje wederom te wacker en / wy lichten ons Ancker / maer lieten't int derde quartier deur stille weder vallen op 29 badem. Het leste quartier kregghen wy wederom een

I O V R N A E L

Ofte

Beschryving vande won-

derlijcke Voyagie, ghedaen door *Willem Cornelisz Schouten*, van HOORN, in den Iaere
1615 / 1616 / ende 1617.

Hoe hy bezuyden de Straete van *Magellanes*, een nieuwe
Passagie ondeckt, en de geheele Aerd-cloot om-gezeylt heeft.

Et den Avont-stont op den
14 Junij zijn wy 't Land diep van
't Cessel wy gheseylt.

Den 16 smorghens hadden wy
Duykercken int ghesicht / dreeden
dien dach door de Ebbe met wy
weder tot in de Hoofden.

Den 17 smorghens hebben wy
door contrarie wint in Duyck
geset / daer ginck Schipper *Willem Cornelisz Schout* aen landt
nae *Doberen* / ende huerde een
Enghelsche Constabel / die quam
den 19 smorghens aen boort mette
maets die water haelden.

Den 19 smiddags ginghen wy
van daer t'zepl / teghen den avont
ontmoeten ons by de Singels een
groote Blaat Hollandsche Sont
schepen.

Den 21 hadden wy een storm wyt ten zuydwesten / die noch den 22 aenhielt /
daeromme hielden wy dragend / ende liepen in Wicht / daer socht de Schip
per een *Timmerman* te huyzen / maer conde geen bekomen.

Den 25 wyt Wicht gheseylt / ende quaemen den 27 teghen den mid' agh in
Pleymuyden / daer huerde de Schipper een *Timmerman* van *Medenblick*.

Den 28 smorghens vroeg zeyden wy wyt *Pleymuyden* / met een o. n. o. wint.

Den 29 wast schoon weder / en quamen de Schipper ende *Comanis*
van 't Jacht aen boort van 't groot schip / ende wierdt gheresolveert dat
men den vierden vanden toecomende maent / het rantsoen zoude wytdee-
len

Reyfe van Willem Kornelisz Schouten,

Den / dat is : dat men op groote reyfen de spijse ende dranch aen 't Scheepsvote by ghewicht ende mate / elck zijn portie wyt deelt / daer elck hem niet moet behelpen.

Den 4. wiert volgende de resolutie / het eerste ranssen uytghedeelt / te weten voor elck man een kann biers daechs / vier pont broot / een half pot boter / (behalven het smelten / ter week / en vijf kafen voor de geheele reyfe.

Den 8 op de hooghte van 39 graden 25 minuten te neffens de Barrels / is den onder Timmerman van 't Yacht ghestorven / die en hadde geen twee daghen sieck geweest.

Den 9 en 10 hadden die wint noordelijc ende noordooft / gingen stijf voor / soo dat wy den 11 porto Santo ende Madera int ghesicht kregen / liepen daer beoosten heen.

Den 12 smorghens sagen wy Salvanges / lieten dat aen bagboot van ons ontrent twee mylen.

Den 14 smorghens sagen wy de Eylandt van Tenerifa en groot Canarien / liepen ontrent smiddaghs daer tusschen beyden deur / met styve noordnoordooft wint / ende harde voortganc.

Tusschen den 14 ende 15 met de selve wint ende voortganc passcerden wy den Tropicum Cancri.

Den 16 smorghens met een noordnoordooft wint / hadden wy seer hol water / de Boot die achter aent groot Schip sleepte vervulde met water en de touwen braken / soo dat wy die verlooren / hadden hem tot daer toe van boort afgesleept sonder perijckel : smiddaghs hadden wy de hooghte van 20 graden 30 minuten.

Den 17 ende 18 hadden wy weder ende properere voortganc / de wint upton noorden / noordnoordwesten ende noordwesten / gingen zuden ten westen en de zuden aen / ende quamen den 19 smiddaghs op de hooghte van 14 graden 45 minuten.

Den 20 des smorghens verbielen wy benoorden de Cabo verde / waren op acht vadem doen wy het land : eerst ghewaer werden / zeyden langs de wal / met den dagh lagh de Caep west ten zuden van ons / alsoo dat wy met een noord-noord-west wint daer niet boven mochten zeylen / moestent daerom nie ander 't lant sette op twee-en-dertich vadem. Des nachts daer aen wafdet hart met veel donder en regen.

Den 21 smorghens was de windt zudzudooft / ende op den dach variabel soo dat wy 't zeyl gingen / setten onse cours t zeevaert / eerst west ten noorden nae noordwest doch vertierden maer ontrent ses mylen weegs de gantschen dagh.

Den 22 zeyden wy dien gheheele dagh meest in stilte / met zeylen in / de Cabo Verde lach oost van ons / tegen den avondt sagen wy een zeyl zudwaert van ons dat liep noordwest aen.

Den 23 smorghens was de windt zuden / soo dat wy niet boven de Caep mochten leggen / maer moestent sette om de stroom wille / tegh demiddach meechten wy weder zeyl / met een westelijcke windt gheracchten boven de Caep / en quamen savonds binnen het tweede Eylandt ten anchor / op de behoorlijcke

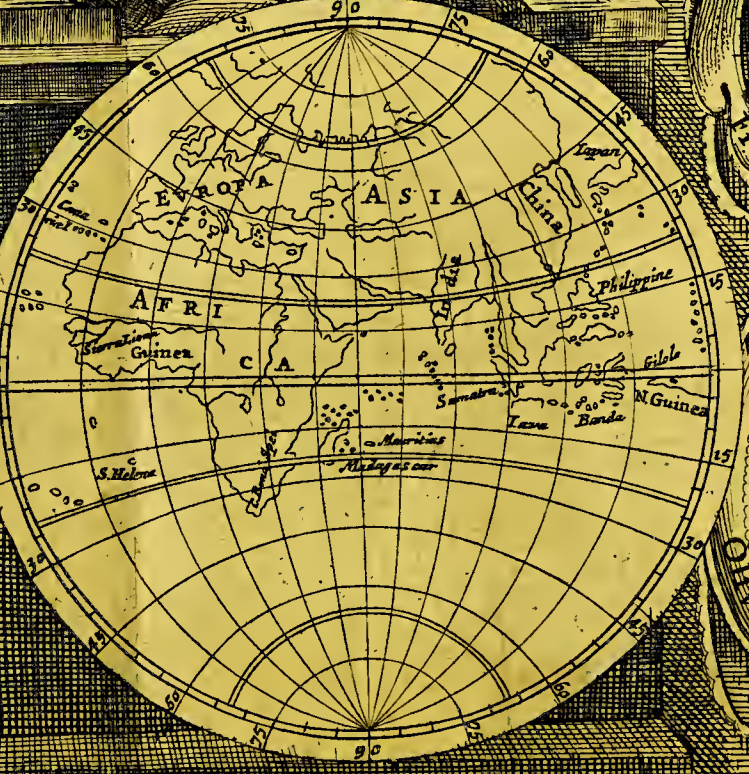
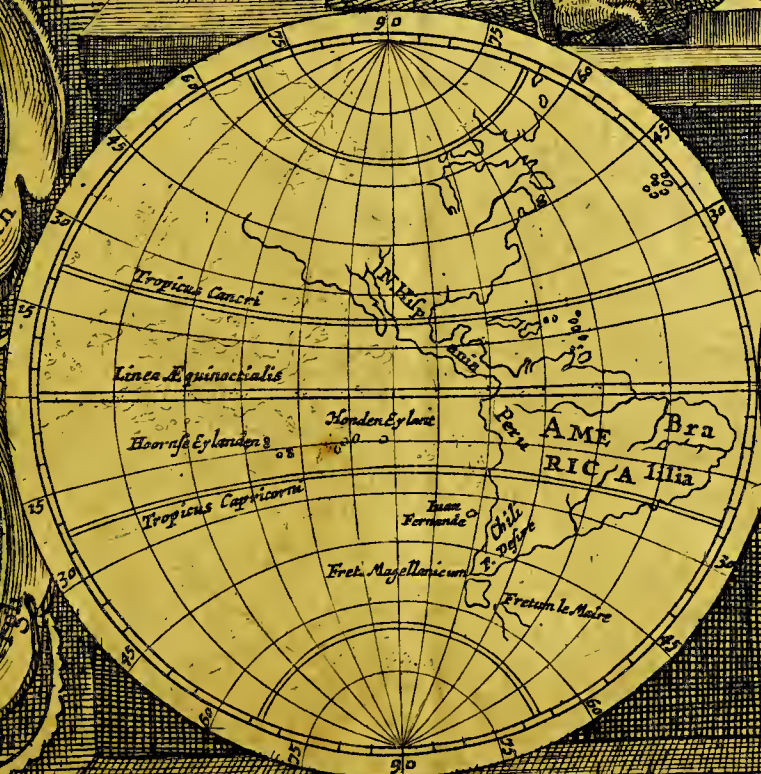
Eendracht

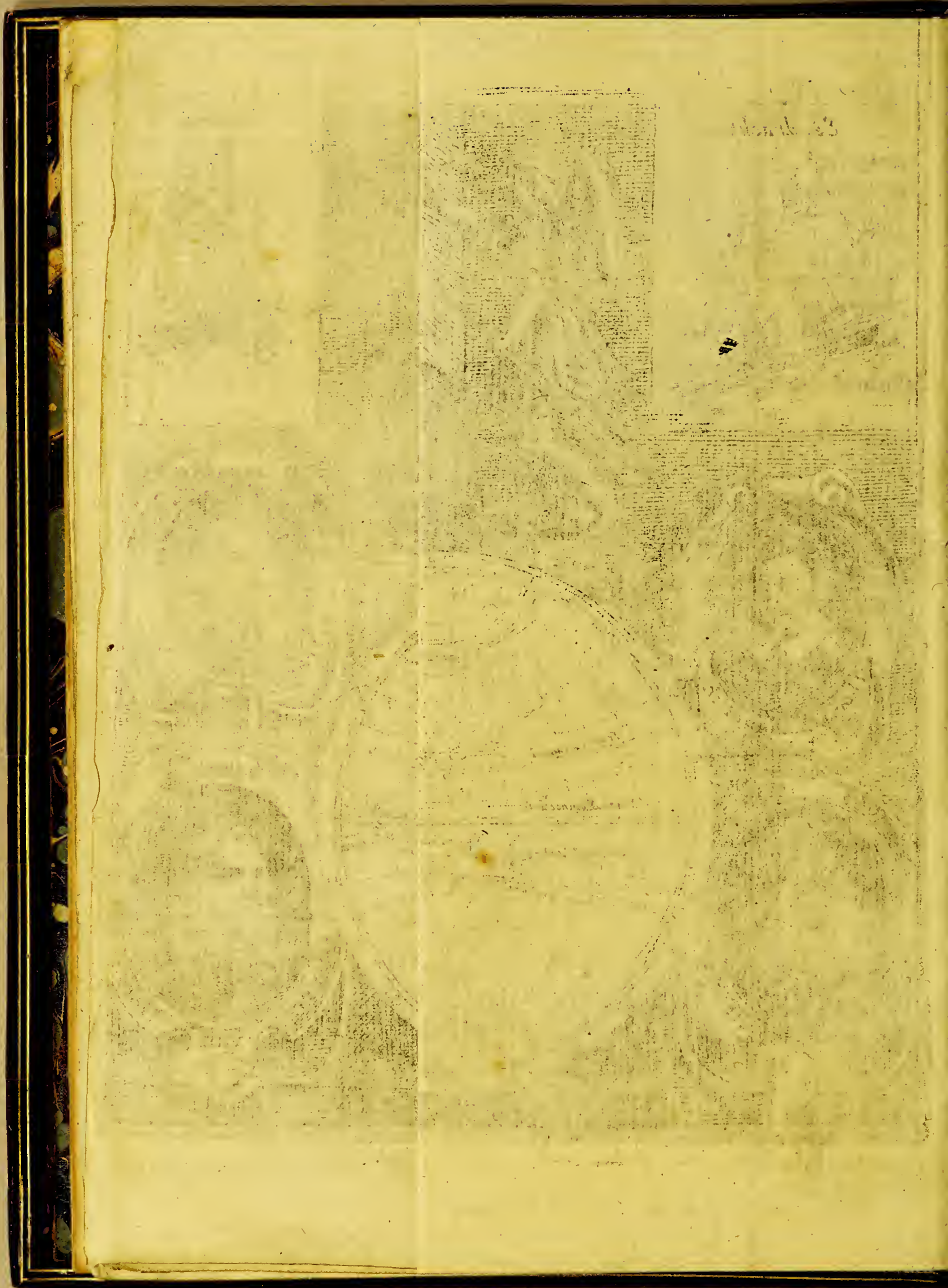

Willem C. Schouten
Fern. Magel
lanes

Victoria

rontom den geheele Aerdkloot.

7

een weynich koelte/ende lichten ons ancker / maer wat middelen dat wy begosten te onder-legghen/en condenechter niet voort comen.

Den 11 gingen wy onder zepl / maer setten't int tweede quart ier door stille / de stroom gingh hier om den noord. Een weynich daer na lichten wy wederom het ancker / door diender een weynich koelte quam / maer het wert weder stil / met een betoghen lucht.

Den 12 hadden wy suiddaghs de hooghte van 9 graden 20 minuten / 'savonts setteden wy op 17 vadem.

Den 13 ende 14 was het oock meest stil / ende dat met eenen betooghen locht

Den 15 smorgens / lichten wy ons ancker / en gingen onder t'zepl met een westnoordweste wint / het regende dit geheel etmael langh / en het Nachtwas des morgens door een dicke mist van ons verdwyf stert / daeromme wy twe emael scheten elcke reys een wy verscheyden / ende ontrent 10 uren / quam het wederom by ons.

Den 16 was de wint variabel / ende wy setten't op 25 vadem. Het reghende dit etmael / ende waeyde een harde koelte / ghelijck oock den 17.

Den 18 middaegs ten twaelf uren gingen wy onder zepl / ende onse Nacht verloor zijn tou met het ancker int winden doen't op en neer stont / het waeyde een harde koelte / ende t'water gingh redelijck hol.

Den 19 smorgens also wy noch contrarie wint hadden / ende weder gans zee moede waren / door het daghelijck onweder ende reghen besloten wy weder na Sierra Liona te loopen om te ververschen en te verwateren / naemiddaghs kregen wy weder de goede wint upten noordwesten / daer over wy weder onse cours veranderden zuden aen om onse reyse te voortdren.

Den 20 hadden wy noch de goede wint gingen zuden aen / hadden suiddaghs de hooghte van 8 graden 30 minuten.

Den 21 ende voort dese geheele maendt nyt / hadden wy variabele winden / veel stilten / ende alle daghen groote geweldighe regen / hadden den 30 suiddaghs de hooghte van 5 graden.

Int beginfel van October hadden wy variable winden / somtijds stilten / ende reghende gheweldich heele nachten ende daghen aen malcanderen gestadigh.

Den 5 hadden wy de hoogde van 4 graden 27 minuten. Ontrent middagh was sulcken ghedyns voort aende boeg van't schip / dat onse Schipper zinde achter in de Galderp / meynde datter een man voort van't Schip ofte vande boeghsriet int water viel. maer also hy ter syde daer upt keec sach hy vat de Zee heel root van bloet was offer een groote menichte bloet uptghegaten hadden gheweest daer in hy verwondert was / niet wetende wat het mochte bedieden / maer bevonden daer nae een groote ghchoorende Vissch ofte Zee monster tegen't schip met zijn hoorn hadde gheslooten met een wonderbaerlijcke cracht. want doen wy quamen in Porto Desire / en het Schip aldaer op strandt setten om s'hoorn te maken / vonden wy voort in de Boegh ontrent seben voeten onder water een hoorn int Schip strecken / van satsoen ende die te seer gelyck het eynde van een gheimeene Olifant. s' t' udt / niet hol / maer
vol

8 *Reyse van Willem Cornelisz Schouten,*

bol / dan heel stert en seer hart been / stack dooz drie huyden v ant schip heen / te weten dooz twee dicke plancken van gzenē / en een dicke planck van eechen hout / noch een stuc in een in-hout / daer't ten laesten op gekeert was / met groot geluc. want so't binnen het schip tusschen de inhouten waer wpt gecomen / het zoude mogen een grooter gat gemaeckt / en't schip met ons allen in perypchel van vergaen gebracht hebbē. Desen haorn stac ontrent wel een half voet diep int schip / en een half voet daer buyten / daer hy met groot gewelt kort af gebroken / was daer over dat Monster so geweldich had gebloet.

Den 6 7 en 8 noch al variabel regenig weder / het regende den achste het ghehele etmael langh.

Den 10 vinghen wy veel visch / en hadden smiddaeghs de hoogte van drie graden 30 minuten.

De navolgende daghen hadden wy al zuydelijcke en variable winden.

Den 15 hadden wy de hoogte van 2 graeden en 35 minuten / ende vingen dien dagh wel inde 40 Bonten.

Den 16 hadden wy de hoogte van een graed 45 minuten / vingen dien dag heel veel visch / hadden slecht water / en saghen veel walvisschen.

Tusschen 19 en de 20 ontrent middernacht passeerden wy den Linie.

De zuydooste ende zuydzuydooste windē continueerden tot op den 24 / doen kregghen wy een oostzuydooste wint / gingen zuyden aen / hadden so hol water / dat de blinde vande zee aen stukken werde gesmeten / smiddags hadden wy de hoogte van drie graden 43 minuten bezuyden de Linie.

Den 25 hadden wy de cours ende wint als booren. Tot dese tyd toe hadde wy gebaren / sonder dat ymand in onse schepen wist (behalven alleen onse Schipper ende bewinthebber Willem Cornelissen Schout / ende den opper-Coopman Jacob le Maire) waer wy souden baren doen wiert ons allen van haer voorgelesen het voornemen van onse Reyse / dat was dat wy souden dooz eenen anderē wech / als dooz den Strate van Magellanes comen inde zuyd zee / om al daer te ondscken seckere nieuwe Landen int zuyden / daer sy meyn- den datmen grote rijkdommē souden comē halē / of so dat niet naer wensche succedeerde / dat mē dan voort langs de grote Zuyd zee soude zeplen na Oost-Indien. Over dese verklaringe was onder het Scheepsvolck dien dach groote vzeucht / als die nu wisten waer sy gelept wierden / hoopende ooc elck int sijne / vanden goeden repse pet wat te ghenieten / ende daer van verbeterd te wesen.

Den 26 hadden wy smiddags de hoogte van ses graden 25 minuten / met schoon weder ende mope koelte. De volghende dagen van October hadde wy ooste ende noordooste winden gingen meest zuyden aen / hadden ten laesten de hoogte van 10 graden 30 minuten.

Den 1 November passeerden wy de Sonne / so dat wy die nu des middags noordwaert van ons kregghen.

Den 3 hadden wy de hoogte van 19 graden 20 minuten / wy saegen sommighe zwarte voghels / met twee of drie Jan van Genten / ende nae den middag saghen wy een vande Eplanden van Martin Daes geheten Ascension / het welke van ons lagh zuydoost ten oosten / op de hoogte van 20 graden / wy bevonden al daer wassende noordoosteringhe van 12 graeden / hadden den windt

rontom den geheele Aerdkloot.

wint al uyt den noorden ende noordnoordoost en ghelyc de voorgaende daghen doende ons cours zuyden aen. Op dien dagh krieghen het scheepvolck dubbeld rantsoen van wijn/om dat wy de periculoose drochte vande Abzollhos gepasfeert waren.

De volghende dagen al tot den 10 toe/zeylden wy meest zuydelijc ende zuydwest quamen doen op de hooghte van 25 graeden 33 minuten.

Den 11 bevonden wy aent Compas 17 graeden wassende noordoosteringe/deden onse cours met ten zuyden wint west ende westzuydwest.

Den 12 hadden wy den wint zuyd-oost ten oosten / en oost zeylden zuyd-zuyd-west ende zuydwest/waren smiddachs op de hooghte van 26 graden 45 minuten.

Den 13/14 ende 15 giughen wy zuyden aen/ende zuydwest /met een oostelijc lie wint.

Den 16/17 erde achtthiende met zuydelijcke wint/deden wy ons Cours west zuydwest/hadden smiddaegs de hooghte van 34 graden 15 minuten/en saghen veel walschor drijven.

Den 19 hadden wy de windt uyt den noorden ende noordwesten / en zeylden zuydzuydwest aen / en bevonden dat wy met de stroom stijf om de zuyd ghevoert wierden.

Den 20 hadden wy de hooghte van 36 graden 57 minuten/sagen veel qualen drijven ende groote menichte van Zelsupsen /een ghedicte de Lupsen seer ghelyck van de groote als een kleyne vlieghe.

Den 11 hadden wy des middaeghs de hooghte van 38 graden en 25 minuten/en veraandringh van water / wierpen 't loot / maer vonden gheen grond/hadden 27 graden wassende noordoosteringhe der naelde/wy sagen dien avont de nieuwe Maen 21 uren ondt zijnde.

Den 22 wierdt by den Raet geordonneert yder man daeghs te geven een nutsken spaensche wijn /met een nutsken olie ter weeck / want de fransche wijn ende boter waren op.

Den 23 saghen wy veel Walvisschen en bleeck water/hadden smiddaeghs de hooghte van 45 graden 56 minuten.

Den 24 sagen wy noch veel groote Visschen/en veel steercroos drijven/hadden hol water uyt den westen/en saghen seer veel geboghelte.

Den 30 hadden wy bleeck water/als of wy bylant hadden geweest/waren op de hooghte van 46 graden 15 minuten saghen oec veel geboghelte.

Den 2 December op de hooghte van 47 graden 45 minuten saghen wy veel steercroos drijven.

Den 4 saghen wy noch veel steen croos/bleeck water erde veel geboghelte/hadden smiddaeghs de hooghte van 47 graden 25 minuten / en 15 graden wassende noordoosteringe der Zepnaelde / teghen den avont wierpen wy grondt op 47 badem sandtgrondt.

Den 5 smorghens wierpen wy grondt op 56 badem / saghen veel geboghelte ende kroos / des smiddaeghs hadden wy hooghte van 46 graden 25 minuten sandtgrondt op 54 badem / saghen dien dagh veel Walvissen.

Den 6 sijnorghens met den dage hadden wy diepte van 46 badem/gingen met een noordwesten windt westzuydwest aen/hadden smiddaegs de hooch- te van 57 graden 36 minuten nae de middach hadden wy gront op 42 badem. Ontrent te vier uren saghen wy het land/was niet seer hooch/een slecht e kust witagrigh aen te sien wy verbielen nae wenschen ende begeeren recht benoo- den de haven van porto Desire, en des avonds setten wy 't op 10 badeni/on- trent anderhalf myle van de wal/hadden een ebbe die om de supd liep so sterck als inde hoofden vooz Blissinghen.

Den 7 sijnorghens lichte wy ons ancker/gingen onder seyl supden aen/tot ontrent de middag doen quamen wy vooz de haven van porto Desire, leggen- de op de hoochte van 47 graden 40 minuten/liepen na 't gat toe daer comende hadden wy peyl hoog water/so dat de klippen daer Olivier van Noord af schrijft/ diemen int inseplen van dese haven noordwaert van hem moet laten/al onder water waren/maer aed: supdhoeck lagen eenige klippen boven die wy daer vooz aen saghen/liepen daeromme daer besupden heen maer seylde besupden het rechte gat in te verkeerde in-ham in een sack/e de setten daer met hoog water op vijftrehalf badem:doen't water laeg was hadden wy niet meer als 14 voet waters/so dat het Schip de Eendracht met het achter schip vast op de gront sat/en was al klippige gront wy hadden de wind westelyc uytet landt en slecht water / tot onse geluck wanc hadden wy oost elijcke windt gehad/ met eenige koelte/wy hadden 't schipp gewisselijck quijt geweest/wy vonden daer op de klippen veel eperen/en vinghen daer schoone mo: jelen en visch on- der de andere Spieringhen van 16 duimen langh daer over wy dese In-ham noemden de Spierincksbay. Onse sloep voer aen de Pinguin's Eplanden legghende oostzuydoost twee mylen van porto Desire, die quam des avonds laet aen vooz brachten twee Zeelenwenen en 150 Pinguin's / die wy des an- deren daeghs aten.

Den 8 sijnorghens met den dagheraet seylde wy met een landelijcke windt uyt de Spieringhbay/ende setten't recht vooz de haven van porto Desire, son- den onse sloep om in't gat te diepen/die quam teghe: de middach weder vont 12/13 badem waters in't gat/recht na middach met peyl hoog water en een oostnoordooft windt / gingen wy weder onder seyl / het Jacht vooz heen recht het gadt in. Doen wy ontrent anderhalf myle de Libjere ingeseylt waren/cregen wy inde windt lieten ons ancker vallen op 20 badem/de gront was daer van gladde steen want kregghen een half ure daer een harde windt uyt en noordwesten/beyde de Schepen legghende elck vooz twee ancker's/dre- ven terstont teghen de zuydwal aen / ja 25 ancker's en soude se niet gehouden hebben/soo dat wy vastelijck meenden beyde schepen daer verlozen te hebben. Het groot schip sat met de kinnen op de klippen en schrode met vallende water daer by neder altemet wat/dan bleef dicht maer het Jacht bevil op de klippen also dat het water hem geheel ontliep/en datmen met het laegst wa- ter droog voers onder de kiel neffens de groote mast mocht doorloopen de kiel stont meer als een badem suyt het water / een dinck seer schrickelijck om te sien. Ende also't wy den noordnoordwesten sterc waerde wert het vande mint vooz om vallen opgehouden / dat bleec daer uyt/dat doen't begon te stillen vielte

rontom den geheele Aerdkloot.

Y R

bleef teghen de windt vande wal op de zyde / met de kinmen wel drie boet laz-
gher als de kiel / daer wy alle seer van verschickten / menende het Jacht ver-
lozen en quijt te zijn / maer de bloet comende ende stil blyvende / rees het weder
op / daer wy alle niet weynich in verblijt waren. Sabonts met de stille won-
den wy vande wal af, ende snachts quaemt Jacht by ons om morgen te seyl-
te gaen.

Den 9 smorgens gingen wy weder onder seyl inwaert aen / en quamen by't
Coninck Epland van Olivier alsoo ghenacemt. Het Jacht geraeckte daer ach-
ter / ende setten't daer maer met d' Eendracht konden wy daer niet binnen co-
men / door contrarie wint. Ons volck voeren aen't Eplandt / dat was bykans
gheheel met eperen bedeckt / een man still staende met zijn voeten aen een / kost
met zijn handen bereycken 54 nesten / elck met 3 ofte 4 eperen / van igedaent
maer wat grooter als Kibits eperen / waren van swarte stern-meeuwen / wy
brochtense by d'ysenden t'scheep en atense.

Den 10 voer onse Boot aende noordzyde vande Kibier om versch water te
soecken maer konden gheen vinden / dolben kuylen sommighe wel 14 voeten
diep maer vanden't water al brack / soo wel op't hooghe gheberchte als inde
valeyen / sabonts quamense weder aen boort / brochten voghelen ende eperen
met groote menichte / alsoo dat wy eenighe daghen ons hier mede provian-
deerden. Dese verberfchinghe gaf ons een nieuwe lustende Couragie / want
ons sulcx in zee niet vooz viel.

Den 11 voer de Boot beneden inde Kibiere aen de zuyd zyde / om water en
de menschen te soecken / maer en vonden niet dan brack water / saghen sommi-
ghe strypsen ende beesten by nae als Hertten / met seer langhe halsen en waren
seer schouw van ons. Op' hoogste van't gebergte vonden wy eenige begraef-
senissen / dat waren eenighe hoopen steen / en alsoo wy niet en wisten wat dat
mochte beduyden / hebben wy die van een gheworpen / en daer onder ghevon-
den ghebeenten van eenighe menschen van thien ende elf voeten langh. Sy
leggen de verstorvene op het hoogste van gheberghen / ende deckense met
steenendaer over heenen al eenlijck datse bezydt sijn vande beesten / ende oock
vande Voghelen / en aldaer laeten sy so de lichaem / vernietighen ende verrot-
ten.

Den 12 / 13 / 14 / 15 ende 16 sijn onse Maets noch al d'eene dag vooz en d'and-
dere dag na aen landt gebaren / om versch water te soecken / maer hebben als
doen niet gevonden / dan sy brochten nisenichte van vogelen ende visch in het
schip.

Den 17 brochten wy ons schip binnet Coninck-Epland aende wal met
hooch water / om schoon te maecken / bevieler heel drooch / soo datmen daer
droochs voets mocht om gaen.

Den 18 is ons Jacht oock aen strant geset ontrent 2 muskets schoten van
onse schip / om schoon te maken.

Den 19 alsoo wy doende waren om de schepen beyde schoon te maecken / en
datmen onder't Jacht soude barnen / is de vlain tenemael ontversien en bunt-
ten allenmenighe / of het by quam door der Matroosen onacht saemhepdt of
oor door al te snellen ende gheweldigen Blandt met was te blussen of upen /

seer haestich op geslaghen tot in 't wandt / en ter stont inde hoochte geweest / soo dat i. een oogenblich gheen kans was om te witen / te meer alsoo 't Jagt op 't draoghe sat 50 vaeten van 't water / en moesten 't alsoo voor onse ooghen gheheel sien verbranden / sonder dat wy eenighe weer daer voor konden doen.

Den 20 met hoog water brochten wy ons Schip d' Eendracht weder van landt / voeren aen 't Jacht / en blusten den brandt maer 't was gheheel tot aen 't water af-ghebrandt. De volghende daghen hebben wy watter van overghebleven was ghesloopt / 't houdt / het pserwerck dat wy konden becomen met het geschut ende d' ancker ghebercht.

Den 21 voerden onse volck (een goet stuck te lande in) eenighe kuylen daer versch water in stont dan was wit ende heel dick / daer hebben wy daghelijcx water ghehaelt. De sonnighe van 't volck draeghen 't water in kleyn e vaetkens op haer schouderen / de andere ginghen gewert met musquetten om haer te beschermen. Andere haelden daghelijcx veel voghelen ende eperen / oock jonghe Zeeleuwen / die wy aten / ende redelijck van smaect waren. Dese Zeeleuwen is een ghediert van de groote ghelyc een kleyn peert / hebben hoofden als Leuwen met lanck rupch hant om de halsen / maer de wijskens zijn slecht / sonder hant niet half soo groot als de mannekens / men kost die niet dooden dan met een musket inde borst ofte haer sienen te schieten / want al hadde se 100 slaghen met handt spaecken ofte koevoeten / dat haer 't bloedt tot mond ende neusgaten uythiep / soo liepense nochtans wech. Terwylen wy hier in dese rivier lagen / hadden wy veel harde winden ende somtijds veele reghen ende onweder.

Den 9 Januarij hebben wy onse leste water t' scheep ghehaelt / ende den 10 zijn wy t' zeyl gegaen om onse reyse te vorderen / maer teghen de middagh kregen wy de wint wter Zee / soo dat wy 't weder setten by 't Leuwen Eylandt / vinghen dien dagh veel visch ende voghelen.

Den 12 voer onse Sloep nae de Pinguins Eylanden / om Pinguins te halen maer cost doer quaet weder die dagh niet weder aen boort comen / maer vernachte inde Spieringhbay / quam sanderdaeghs smorghens vroege aen boort / gheladen met Pinguins / maer waren deur groote menichte bedorven / en wy worpense over boort. Des naemiddaeghs de 13 zeylden wy upt porto Dobre / maer alsoo 't stille wierdt setten wy 't bukten de haven / daer na begon't weder te koelen / wy lichten onse ancker ende zeylen t' zee waert in.

Den 18 saghen wy smorghens Sebalds Eylanden zuydoost van ons ontrent drie mylen / de legghen vande Straet verscheyden / naer t schippen van Sebaldt de Weert / oostnoordooft / ende west zuydwest ontrent vijftich mylen / wy hadden smiddaeghs de hoochte van 51 graden.

Den 20 saghen wy veel steenkroos dypven / bemerkten dat wy harde stroom hadden / die om de zuydwest giuch / hadden smiddaeghs de hoochte van 53 graden / wy giffen ons 20 mylen van lanc bezuyden de Strate van Magellanes.

Den 21 hadden wy 's middaeghs de hoochte van drie en vijftich graden.

Den 23 smorghens vroege kregen wy een zuydelijcke wint / dan teghen de middag wierdet stil / daer nae liep de windt westelijck / smiddaeghs wipen

pen wy grondt op 50 vadem swarte sandt gront met klepne steentgens/ doen kregghen wy een noordelijcken wint met slecht water en mope weder/het water was bleek als of wy binnens lants waren gheueest / en zeyden zuyden ten westen aen. Ontrent drie uren na de middag/saghen wy Lant int westen ende zuydwesten/ende openbaerde hem courts daer nae ooc in het zuyden/hadden des Avonts een noordelijcken wint ginghen oostzuydoost aen/om beben het landt te blijven/het koelde heel dicht met hol water soo dat wy de Marsseplek inde marssen setten.

Den 24 smorghens vroeg wierden wy het lant aen stuyboort gewaer ende lagh niet boven een groote myl van ons/wy hadden daer gront op 40 vadem ende een Westelijcke wint/het landt streckt oost ten zuyden/met seer hoog gebachte dat wit van sneeu lagh bedeckt. Wy seyden al by dat landt langs/en beoosten dat ooc seer hoog ende hackelich aen te sien was. Dese landen leken tusschen beyden door een goede passagie te wesen vermoedent te vaster / om dat wy merckte datter een harde stroom om de zuyd tusschen dese landen in liep/hadden smiddaeghs de hooghte van 54 graden 46 minu:nae de middag kregen wy een noordelijcke wint. Wy liepen nae dese openinge toe/maer tegen den avont werde het stil/en dreeven dien nacht met harde stroom ende weynighe windt heen. Wy sagen ontelbare menichte van Pinguins/ooc Walvisschen by dupsenden/so dat wy ghestadich daer op moesten passen met aenloeven ende draghend houden/om de Walvisschen te myden/op dat wy haer niet op't lijf en zeyde.

Den 25 smorghens waren dicht by't oostelijck landt/dat was seer hoogh ende hackelich/ende streckt op de noordzude oostzuydoost heen so verre wy sien konden wy gaven dat de name van het Staten Lant/maer het Lant daer bevesten ons/dat naemden wy Mauritius de Passou. Wy vermoeden datmen aen beyde zijden goede reede ende sandt-havens soude vinden/want het was aen beyde zyde met schone sant-stranden / ende mope opgaende zant gronden. Visch/Pinguins ende Zeerobben zijn in grooten overbloet / oock gebogelte en water ghenoech/dan boomen en konden wy niet sien. Wy hadden eenen noordelijcken wint int gat gingen zuydzuydwest aen/met harde voortganc / smiddachs hadden de hooghte van 55 graden en 36 minuten/en setten doen onse cours zuydwest aen/met dicke koelte en reghen/met styve voortganc. Wy sagen het landt bezuyden het gat van't westelijckste eyndt van't lant Mauritius de Passou af strecken westzuydwest en zuydwest heen / so verre wy beooghen konden / al heel hoogh ende hackelich lant. Des avonts liep de windt zuydwest/en wy liepen dien nacht zuydwest over met holle dyningen upten zuydwesten/en seer blau water/daer upt wy oordeelden ende voor secker hielden dat wy groot ende diep water te loefwaert hadden / met troffelende of dat en was de groote zuydzee/daer over wy seer verblijt waren/houdende dat by ons een wech ontdeckt was/die tot die tijt toe de menschen onbekent was geweest/gelijck wy dat oock naderhandt bevonden waerachtich te sijn. Wy saghen hier wtermaten groote Jan van Genten ofte Zee meenwen grooter vanlijf als Swanen/hare vleitghelen uptgestreckt zyn de waren elk meer als een vadem lane. Dese Vogels deur de ongewoonte van menschen te zien qua-

men by ons op't schip sitten/lieten haer van het volc grypen ende sonder behal doot slaen.

Den 26 hadden wy smiddags den hoogte van 57 graden/met een vliegghende storm uyt den westen ende zuydwesten/die het gheheele etmael duerde/met geheel hol ende blau water. Wy lietent zuydwaert ober staen met een schoverzepl/sagen int noordwesten noch hoog Land/snachs wenden wy noordwestwaert ober met een schoverzepl.

Den 27 hadden wy smiddags de hoogde van 56 graden 51 minuten/was hout weder met hagel bupen en regen/hadden den wint west ende westzuydwest liepen eerst zuydwaert/daer na noordwaert met schoverseplen gestaedich.

Den 28 hebben wy smorghens onse Mars-seplen daer weder by geset/hadden holle dynningen uyt en westen/hadden den wint eerst daer na noordoost/liepen eerst zuyden daer na west/ende west ten zuyden aen/hadden smiddaegs den hooghde van 56 graden 48 minuten.

Den 29 smorghens met den dagh hadden wy eenen zuydoosten wint/deden onse cours zuydwest aen. Na den brokst sagen wy vooz uyt twee Eylanden west zuydwest van ons/en ontrent de middag quamen wy daer by/maer en brochtent daer niet boven/soo dat wy daer benoorden moesten om loopen dat waren doze grouwe klippen/met noch eenige/klippen daer om lagen leggende op de hoogde van 57 graden bezuyden de linie Equinoctiael/wy gaven die den name van d'Eylanden van Barnevelt nae den E. Heeren Johan van Oldenbarneveldt/Advoraet vanden Lande van Hollandt ende Westvrieslandt. Wy seylde al west noordwest aen/tegen den avond sagen wy weder land int noordwesten/en westnoordwesten van ons/dat was het landt bezuyden de Strate van Magellan en streckt al zuydwaert aen/was al hoog geberchte met si een bedect/eyndende met een scherpe hoek/die wy noemden de Caep van Hoorn/en lept op de hoochte van 57 graden 48 minuten. Wy hadden doerschoon weder/cregen savonds een noordelycke wint en hadden holle dynninghen uyt en westen/deden onsen cours al westelyck aen/bevonden dat aldaes stercke stroom om de west ginch.

Den 30 hadden wy noch dynninghen uyt den westen met blau water en stercke stroom/die al om de west ginch/t welck ons al vast vertranwen gaf dat wy een open wech hadden inde zuydzee/smiddachs hadden wy de hoogte van 57 graden/34 minuten.

Den 31 smorghens hadden wy de wint uyt de noordelycker handt/ginghen west aen/hadden smiddachs de hoogte van 58 graden na de middach liep de wint te westen/en zuydwest en variabel/doen waren wy de Caep van Hoorn ghepasseert/ende conden gheen landt meer sien/maer hadden holle dynninghen uyt ten westen en scer blau water/t welck ons doen noch meer en ten volken verseckerde dat wy de rupine Zuydzee vooz uyt hadden/sonder eenigh landt. Wy hadden hier variable winden/met veel reghen en de hagel bupen soo dat wy t dickwils ober ende weder wenden.

Den 1 Februarij hadden wy hout weder/met een storm uyt en zuydwesten/so dat wy met schoverseplen by lagen/legende noordwest ende west noordwest

rontom den geheele Aerdkloot.

15

Den 2 hadden wy eenen westen wint / liepen zuydwaert / en hadden smiddaegs de hooghte van 57 graden 58 minuten / en bevonden 21 graden noord-oosteringe der naelde. Zagen dien dach meenichte van groote Zemiculwen en ander ghevoghelte.

Den 3 hadden wy smiddags de hooghte van 59 gr 25 minuten was tamelijc weder maer hadden harde wint upten westen / hadden dien dach geweest na onse gissinge op de hooghte van 59 graden en een half / maer hebben geen lant noch eenige tepcken daer van't zuyden vernomen.

Den 4 hadden wy des smiddags de hooghte van 57 graden en 43 minuten / hadden variable winden / meest upten 3. w. wenden dickwil heen en weder / a de windt liep / hadden noch na wy nauw bemerckten 13 graden noord-oosteringe.

Den 5 hadden wy een stercke stroom upt den westen met hol water / so dat wy gheen seyl en conden voeren / maer moestent laten drijven tot believen van de wint.

Den 8 smorgens liep de wint zuydelijc / en wy liepen westwaert over / ontrent de middag liep de wint by't n. w. en wy wendent zuydwaert over / hadden de hooghte van schaers 59 graden / hadden voort variable stercke wint upten noordwesten / end noordnoordwesten / met mist / koude / hagel / sneeu / en lagen met schone zeplen by / liepen westwaert over. De volgende dagen hadden wy al koudt / kaeckich / worttich ende daerbeneven oock gheheel mistich weder.

Den 12 kregen alle het Scheepsvolk dyp dubbelde rantsoen van wijn / tot een breuchden tecken van onse victorie / om dat wy de Strate Magellaen doen oost van ons hadden. Ten selven daghe wierdt by ghemeen advijs vanden Breecken raet opt versoec ende aenhouden van onse Opper coospman de nieuwe dooz-tocht (die wy ontdeckt hadden tusschen de Landen van Mauritius de Passou / ende het Staten-landt) den name ghegeven van de Passagie ofte Strate le Maire / hoe wel die met meerder recht wel hadde mogen behozen te heeten / de Straete van Willem Schouten / naer onsen Schipper / als dooz wiens kloecke belept ende zeemanschap / t zelve aldermeest bestaen ende uptgevoert is. Geduerende den tijt dat wy de voorsz nieuwe Strate passeerden / ende bezuyden dat nieuwe gebonden lant om seyliden / al tot dat wy de west zijd vande Strate Magellaen gepasseert waren / hadden wy meest den tijt veel stercke stromen / seer hol water dagelijcx regenachtich / mistich mottig end dysich weder / met veel hagel sneeu soo dat wy niet weynich armoede en ongemack passeerden. Maer tghene wy soo gelukkig ondeckt hebben / heeft onse gemoet verstrekt / dat wy alle swaerichepdt als niet te rugghe stelden met alle couragie manlijck sochten te voorderen soo veel wy mochten.

Den 13 hadden wy noch veel reghen ende mistich kaekich weder / sagen veel gevoghelte ende Zeeobben alsoo dat se ons niet te tellen waren / in sonderheyt de vogelen die seer sterck by ons Schip heeren swierden / tot onser verwonderingh.

Den

Den 14 hadden wy de hooghte van 51 graden en 50 minuten/hadden noch al mistich mottich ende kaechich weder/gelijck ooc den 15/doch slecht water hadden de wint westelyck/en deden onse cours noordelyck aen wy bevonden oock dat de stroom niet ons liep om de noord.

De volgende dagen hadden wy noch als vozen de wint upten noordwesten noordnoordwesten ende westelycker hant /op den 23 doen kregghen wy de generale zuydelycke wint en goet weder/hadden hol e dynuighen upten zuydt westen smiddags hadden wy de hooghte 46 graden 30 minuten.

Den 24 haelden wy onse boven - geschut upt het ruym / en hebben dat op ghestelt.

Den 25 hebben wy onse bramseyls en boven-blinde weder opgestelt als mi ghecomen zijnde in een vzedige Zee/daer wy stormen en ongheweerte waren ghepasseert.

Den 27 hebben wy oock onse onderste lag geschut boven gehaelt/ende weder op gestelt/want in porto Desire hadden wy dat alle beneden gebracht ende alle wint-vaugh afgenomen/hadden dien dagh smiddaegs de hooghte van 40 graden effen/met wy weder en zuyden en zuydzuydoeste/want/en goede voortganc/gelijck de voorgaende dagen/en ginghen al noord aen.

Den 18 wiert by den Raedt ende de vier Stuypluden geresolueert / dat wy aen de Eylanden van Iuan Fernandes souden zeylen om aldaer te verber scheen also sommige van ons volck door het groot gheleden ongemack heel zemoet/ende sommige niet weynich van't scheurbuch ghequelt waren / hadden dien dagh de hooghte van 35 graden 3 minuten. Des avonds maechten wy kleyn seyl om niet by nacht op't landt te verballen / en om dat wy snachts niet en zoudten voorseyn/gingen noord noordoost aen.

Den 1 Meert smozghens met den dach saghen wy de Eylanden van Iuan Fernando recht voort noordoost van ons hadden een zuyde wint / met mopekoelte en moy weder. Smiddaegs quamen wy dier by hadden de hooghte van 33 graden en 41 minuten. Dese Eylanden zyn twee in ghetal beyde heel hooch lant/het kleynste dat is het weelijckste is een dorbaer Eylant/niet dan kale bergen en klippen/maer het grootste dat is het oostelijckste is ooc vol hooch geberchte/maer vol geboomte ende seer vruchbaer/daer is menichte van Dee/als Verckens ende Bocke/aende ruste om spracckelijke menichte van goede visch/soo dat Spaerjaers daer somtijds comen by vischen/en in korten tijdt haer schepen vol vanghen/die zy na Peru voeren.

Wy liepen aende westzyde van dese Eylanden heen/het welc een misflag voort ons was/moesten daer beoosten om geloopt hebben/om op de reede te comen / die leydt op den oosthoek van het groote Eylant / want alsoo wy van bevesten om/ende achter't lant quamen geraeckten wy onder't lant inde stilte deur dien het landt hooch ende steyl is/so dat wy niet konden ankeren.

Daer na souden wy onse boot na lant om te diepen/die quam savonts weder aen boort en brochten tydinge dat sy byt land grond hadden geworpen op 40 ende 30 vadem sijn dgrout/de welke allenckkens op droogde tot op drie vadem 102/wel bequaem om te ankeren reffens schoone groene boomen / front lieffelyc aen te sien/dan zy en waren om de kortheydt des tijds niet aen lant

en dat zy daer'tversch water in overbloet van't hooge lant hadden sien comen af loopen / saghen oock veel Bocken ende ander ghedierte / op 't gheberchte / dat zy niet wel van verre costen bekenen: zy hadden oock in korte tijdt een goede meenichte van schoone visch ghevanghen / so haest en hadden se de hoerck niet in 't water laten gaen / of terstont wasser visch aen / so dat se gestadich sonder ophouden niet gedaen hadden als visch ophalen / waren meest Corcobado ende Steenbrasems / en hadden oock menichte van Zeewolven gesien. Dese tydinghe maecte het Scheepvolck alle seer verblijt / by sonder sommighe die het scheurbuyck hadden / hopende hier ten vollen te verberschen / ende lijfs ghesontheyt te become. Des nachts werdet stil / so dat wy met te stroom heen dreven.

Den 2 des morgens waren wy met het schip weder dicht onder't lant maer en konden so nae niet comen / hoe veel weer dat wy oock deden dat wy groot konden bewerpen / wy sonden weder cenigh volck na landt / sommighe om te visschen / en sommighe nae Bee te gaen soecken / zy konden wel menichte sien van schoone Derckens / Bocken end ander Gedierte / maer om het kreupelbosch wille niet beloopen noch besetten. Terwilen dat sommighe wat water haelde / hadden die inde boot waren / ontrent twee tonne visch ghevangen al met te hoek Daer mede moesten wy dat schoone Epland verlaten / sonder meer daer van te ghenieten.

Den 3 des smorgens waren wy wel ontrent vier mylen beneden dese Eplanden ghedreven / niet tegenstaende dat wy het gantsche etmael onse beste hadden gedaen om te besopen / 't welc ons ten laesten beghon te verdzieten / siende dat het onmoghelic was die te become / daeromme is doen by den Raedt / goet ghevonden ende besloten dat wy d'Eplanden souden verlaeten / ende onse cours volghen om onse reyse te voordeeren / also wy alle daghen een seer goede wind hadden over't hoof: laeten waven / tot seer groot leet wesen ende verdziet vande siecken / die daer mede alle hope van haer leven verlooren / dat Godt versacht. Dese Eplanden leggen op de hooghde van 33 graden 40 minuten.

De resolutie ghecomen / setten wy onse cours noordwest ten westen met een lustige koel e wy en zupden / ende goede voortganc.

Den 11 passeerden wy voor de tweede reyse den Tropicum Capricorni met een zuydooste wind / ende noordnoordweste cours / kregghen wy den generalen oosten ende oostzuydooste windt / vervolghden noch met den noordnoordwesten gangh tot den 15 toe / tot op de 18 graeden / doen veranderden wy van cours / en sloren dien dagh onse roepsloep in malkander / om die te gebuyken so wy by eenighe Landen mochten comen.

Den 17 hadden wy de hoochte van 19 graden / deden onse cours west noordwest.

Den 20 hadden wy de hoochte van 17 graden / en seer holle dyningen uyt en zupden / de wind als voren al oostzuydoost / en ginghen west noordwest aen / hadden op ons Compas een halve streck noordwest eringhe. Saghen dagelijks veel pijlsteerten en andere gebogelte. Pijlsteerten zijn spierwitte vogelen / met roode becken ende roerachtige hoofdekens / hebben lange witte ghespleeten steerten van twee of derdehalf voeten lang / men vint die in alle deelen van de

de wereld waermen comt / sijn vande groote van een gemene Zeemiell.

Den 24 hadden wy de hooghre van 25 graden / deden onse cours west aen hadden alle dagh holle dyvingh upt den zupden / hoe wel wy gestadigh stippe hoelte hadden upt den oostzupdoosten / het gink alle dage stijf voort.

Den 3 April Daesdagh hadden wy de hooghde van 15 graden 12 minuten hadden gheen of wijcklinghe maer de naelde track recht noorden ende zupden. De scheurbuycke begost seer onder ons volck te ont-reecken / en de helst was daer al mede besmet.

Den 9 stierf Jan Cornelisz Schouten Schipper op't Iach gekweest / en broeder van onse Schipper Willem Cornelisz Schouten / na dat hy wel een maent aen een seer quade sieckte hadde gheleghen.

Den 10 smaorghens na dat het ghebedt gedaen was / wiert de doode buyten boort geset / ende na vzoeghkost sagen wy't land noordwest / ende noordwest ten noorden van ons ontrent drie mylen / dat was een leech Eplandt en niet groot. Wy sagen hier oock een groote menicht van meerwen ende vifsch / ende setten onsen cours naer Eplant toe / meenende aldaer eenige ververschinghe te krijgen / die wy overalids het scheurbuyck grootelyc van boorde hadden. Tegen de middag quamen wy by't landt / ende wien e't loot maer hadden geen grond / waer over wy onse Sloep upt setten / om te sien of wy geen groen souden vinden. De Sloep wederkeerende / seyde grond gehad te hebben op 26 vadem / ontrent een kleyn muusket-schoot van landt ende seyde oock gesien te hebben veel Haeyn / ende andere vifsch van sulcke flach als wy en Ioan Fernando ghevan gien hadden / maer wy en dorsten niet ons schip so dicht o'der de wal niet komen / vreesende voor eenich vergckel. Tegen de middag boer onse Sloep weder na landt toe om te besien wat offer te krygen / was daer konne de / konden zy mede Sloep opt Eplant niet sijn den / sy swommen en trocken maek anderen aen landt / latende de Sloep op dregh ligghe. Des avonds quamen zy weder aen boort / maer hadden niet wy ghe echt dan alleen dat zy brochten een deel groe krypt dat van smaek was als Holland'sche Cupn kars / seyden ge sonden te hebben eenige plasien's wate : daer van dien dach geregent was. Het Eplandt naer ooghmereken / schijnt niet hoog water meest o'der te vloeyen / hadde anders niet dan buyten om een rant als een dyck met groene boomen / schoon om aen te zien / ende in 't midden van 15 graden 12 minuten en van de Custe van Peru verscheyden nae onse gissinge 925 mylen. Dit emael was de windt noordelyck / ende wy gingen weder west aen na de Eplanden van Salomon / en lieten dat Eplant den naem van 't Honden Eplandt. Des nachts warden stijf met een groote flach-regen / so dat ons groot zepl een stuck wech's upt de hock raecte.

Den 14 was de wint oost en oostzupdoost / de cours west ende west ten noorden / hoelte en weder als voren / sagen veel vifsch en vogelen / en des na namiddaegs sagen wy weder een leech Eplant noordwest van ons / dat seer groot was streckende noordooft en zupdwest / waer over wy altesamen seer verblijt waren / op hope van water en ververschinghe te krijgen ende liepender na toefsetende onse cours noordwest aen. Tegen den avont / wesende niet ons noch wel een myl van landt quamen een Canoe ons te ghemoet / niet 4 Indianen diege-

die geheel al naecht en root van cleur waren / met seer swart ende lang haer. Sy bleven altyt een goedt stuc van't schip roeyende ons eerst toe/ende wysende dat wy aen lant souden komen/maer wy konden haer niet verstaen/noch zy ons/hoe wel wy haer in spaensche/Maleysche/Jabaensche ende onse Nederduytsche sprake toe riepen. Des avonts met Sonnen ondergang quamen wy by't lant maer hadden geen gront/noch ooc veranderinge van water hoewel wy ons so dicht by't lant begaven/ dat wy daer wel een musket opgeschoten souden hebben/waer over wy het wederom t'zeewaert wonden/ende de Canoe ging doe na landt/daer hyn een groote meenichte van Indianen op de strand waren wachtende. Ende weynig tijt daer na quammer wederom een Canoe van landt na t schip toe maer wilde ons/als de andere niet aen boort komen. Sy riepen wel/en wy mede/maer konden malkanderen niet verstaen/en haer Canoe viel om dat wy't sagen maer zy hadden se metter haest weder overendt/ende waren met een gauwichheit verstant weder daer in/zy wesen ons al voort na land toe en wy haer wederom na t schip/doch zy wilden niet komen waer over wy weder onsen cours gingen/ende t'plant verliet es/zeplende zyden en zydzwydwest aen om boven't landt zeplen. Dit plant is niet breed dan seer lang / staende vol boomen / het welke soo ons dochte Palmies ende Cocos boomen waren/ leyd op de hoichte van 15 grade 15 minuten / ende heeft een witte sandstrand. Des nachts saeghen wy tot verscheyden plaetsen viereen opt lant/maer over wy seer verwondert sijnde seiden tegen elkanderen/ datse als bose liden niet veel goet met ons inde se souden hebben gehadt indien wy aldaer hadden comen te landen / so sy het maer in haer macht hadden om ons te beschadigen. Doch gelijc konde niet gelijc voldoen / wy miydeden haer ende sy oock ons.

Den 15 smorgens soo wy nachts ontrent thien mylen zydw-zwydwest halvden ghesepeld/zeplden wy smorgens dicht onde't lant langhs/daer saghen wy oock veel naechte menschen langhs de strandt/roeyende ende krytende (sot scheen) dat wy aen landt souden komen/daer quam wederom een Canoe van't landt met drie Indianen naer ons toe/die mede riepen/doch en wilden ons als bozen niet aen boort/maer roeyden na ons Sloep toe/daer zy dicht by quamen ons volc bevees haer alle vrientschap/haer gevende eenige Coralen ende Messen/dan zy konden malkanderen niet verstaen. Een weynigh tijds by de Sloep geweest hebbende/schepdese daer van/en quamen so na ons boort/dat wy se een tot jen toe wierpen/het welke zy wel namen / dan wilden haer in't schip niet begeven / maer wel in onse Sloep/die wederom van lant quam/sonder iet wy gerecht te hebben/overmits hare grote wantrouwichheit want sy niet rechschapen noch vroom en hielden / om datse so schroomachtig haer hielden/daerse nochtans indiensse haer nevens de onse wel gedraegen hadden/geensins hadden te vreesen/als die haer int minste niet en sochten te krenken/maer die vrientschap begeerden en met haer beleefdelijc te handelen. Sy nu aldus leggende te tonteren in den Sloep gaven haer niet tot schip selfs/daer wierde van de onse gebragt waerom datse haer niet int schip verboegden/maer sy en konden ons noch wy haer ooc niet verstaen/also dat wy aldaer op malkanderen keeken. Immer na dat zy lang aen boort geweest hadden/quam ten le-

een inde Galderpe / die de Spijkers van de Vensters voor de Coopmans en de Schippe skopen uyt troeck / ende stackse wech / verborgh die in zijn hant / sy waren seer beherich nae yser / jae sy trocken en meenden ooc de bouts uet handen uyt het schip te trecken. Wy wildender een int schip houden / en daer teghens ten van ons volck met hun inde Canoe aen Landt senden omme met haer byntschap te maken / dan zy en wilden niet. 't Was seer diefachtigh volck / gingen heel naecht hadden alleen een doercken van Mat en voor haere schamelheyt / haere huys was getekent met verscheydene figuren / als slangen / draecken ende diergelijcke gebroecht ende stont daer op heel blank / als oft het niet bos-kruyt daer op gebrant hadde gheweest. Wy schoncken eene inde Canoe zittende wijn : zy wilden het schaekken niet weder ge en / wy souden onse sloep wederom na land ooc met 8 musquetiers / ende ses man en met Zabels. Onse ondercoopman Claes Jansz en de coopman van 't Yacht Kris Claesz voeren mede / om besien wat daer op't Epland was / en de vrie schap me haer te maken / dan soo ras als zy stonden dat het volck den de barumghen van't Land quamen / quamen daer wel 24 Indiaren wy een bosch met groote knodsen ende wilden den onsen hie / geweer benemen / ende de Sloep op het drooghe trecken / gelijk sy dan ooc twee van ons wacts hebbe ghe daen / diense uyt de Sloep naemen / ende meenden e int het Bosch te brengen / maer de Musquetiers die haer musquetten noch drooch wae en schoten drie musquet schoten inden hoop / so dat ons volc sonder twyfel meenden dat daer eenige dood geschoten of doodelijc gequest waren. Sy hadden ooc lange stoccken met seker e lange getackte dingen voor aent eynd / het welck so ons docht swaerden van swaert-bisschen waren / ooc wierpe se me slingers / dan quetsen God danck n'emand van ons volck niet. Jlijs boghen hadden sy niet dat wy saghen. De onse saghen oock eenighe Brontwen / die de mans om den hals bielen ende kre en / dat wy niet wisten wat het beduyde / dan meenden dat het was om de selve te doen scheyden. Dit Epland gaven wy den naem uyt oorsacc dat wy daer geen gront konden vinden om te ankeren / het Epland sonder grond was aende buyten kant een smalle streec land / vol Palmites boomen dan binnen int Land vol sout water. Ende also wy sagen dat hier voor ons niet ten besten was / berieden wy ons daer ober om van daer te scheyden / en wy namen derhalven onse cours weder t'zeelwaerd west aen / met een oostelijke wint. Wy hadden hier slecht water / en geen dymingen / gelijc de voorleden dagen uytten zuyden / daerom wy vermoeden dat zuydwaert meer land moest wesen / leyd op de hoogde van 15 graden verscheyden ontrent 100 mylen van't Landt Epland.

Den 16 des morgghens in den dagheraet / sagen wy wederom een Eplandt / dat beoorden van ons lag / zeyden daer na toe / daer by komende vonden wy dat als de voorgaende / sonder ancker grondt zynde / van binnen mede al verdroochten land / doch aen de handt stont het vol geboomte / maer gheen Palmites noch Cocos boomen. Wy setten onse Sloep uyt om te diepen detwelcke aen lant komende geen gront en hadde waer ober zy wederom aen boort quamen / sonder yet uytgerecht oft eenighe menschen ghesien te hebben. Daer na souden wyse ander mael uyt om te besien of zy eenige verber schinghe oft waer

ter aen lant souden binden / ende weder komende / zeyden zy hier sech water ge-
bonden te hebben niet veer van t strandt / in een put of e kuyt / het welke wel
niet galep vae jens aen strant was te brengen / maer seer qualijck t'schzeep te
kijghen / want de Sloep door de barningen die daer waren moest op de dreegh
blyuen ligghe / ende t volc moesten malkanderen met een touw door t water
aen landt // ende dan weder aen boort trecken / so dat het seer periculous ende
moepelijck was aen lant te komen / daerom wy oock niet meer als vier vaten
waters haelden. Wy vonden hier noch sulc kuyt als wy op handen Eplant
gebonden hadden dat de snaeck hadde van Cupikars / daer van wy een sack
vol t'schzeep brochten / als mede eenige strabben / ooc schulpen en hoorens / daer
stacken in waren / seer goet van snaecke. Des avonds gingen wy wederom
onsen cours west aen / de wint was oofelijck / en hadden die mael en tames-
lijke koelte met regenich weder ende slecht water. Ten seluen daghe hadden
wy t de hoogde van 14 graden 46 minn en. Dit Eplant leydt vijftien mylen
van t voorgaende / en wy gaven t de naem van Water-lant / om dat wy daer
renich water hadden bekomen.

Den 17 gaven wy ons volc dien dagh es mit gens water en koocten een
grote ketel warmoes van dat groese kuyt als Cupikars dat wy van t
Eplandt Water-landt hadden ghehaelt / daer van het volck merckelycke baet
en de verquickinge kregghen / tegghen het scheurburch.

Den 18 des morgens na broeg kost sagen wy wederom een leeg Eplandt /
zuidwest van ons streckende west noordwest en oostzuidoost / so veer als wy
sien konden / ende was ontrent 20 mylen verschenden / van t voorgaende. Wy
hielender na toe / by t lant komende nae o'ne boort heen langs de wal om te
diepen / alwaer zy seyden grondt ghehad te hebben op een hoeck / daer een rif
afstreckte / op 20 / 25 / ende 40 vaden / seer steel afloppende / ontrent een musket
schoot van lant / waer ober wy t boort met de leeghe water-vaten derwaerts
souden hoovende water te binden. By het landt komende / lieren zy de Schuyt
op de dreegh ligghe / by en de barninghen ende trocken malkanderen door de
Zee met een touw aen landt als vooren / zy sochten een stuck weeghs in t bosch
na versch water / maer also zy gheen gheweer mede ghenomen hadden / ende
een wilt mensch sagghen / de welke so haer dochte / een flis booggh inde handt
hadde / keerden zy terstondt weder na de Schuyt toe ende quamen aen boort /
sonder pet wy grecht te hebben. Als zy een stuck weeghs van landt waren /
quamen der vijf ofte ses Wilden op de strandt / de welke / siende dat de onse
wech waren / keerden weder nae t bosch. Op dit Eplant stonden seer veel groe-
ne wilde boomen / ende t was van binne oock al vol sout water. Ons volc t'
schzeep komende waren gant sech met bliegghen bedeckt / so seer dat men niet van
haer en mocht bekennen / haer aengesichten / handen Schuyten en al / ja de
riemen so verre die wy het water waren t was al met bliegen swart bedect /
een wonder om sien. Dese bliegen quamen niet haer aen ons boort en bliegen
ons allegader so dick om t lijfen in t aengesicht / dat wy niet wisten waer wy
ons daer voor zouden verbergen / so dat wy qualijc konden eten ofre drincken /
alles wiert daer van vervult / wy wreden ons aengesicht en handen / maecten
klappen / sloegghender so veel wy konden / dat duerde twee ofte drie dagen met

seer groote quellinghen / doen kregghen wy een dichte koelte / waer dooz met gestadigh verbolghen wyse wierden ten eynde van 3 ofte 4 daghen wederom quyt wy gaven dit Eplandt de naem van 't Bliegghen Eplandt / ende setteden onse cours daer aff / hadden dit Etmael veel reghen / ende ooc de volgende daghen / so dat wy by de regen veel water ghegaerdt hadden / so met lakens als met zeplen / dat ons seer wel te passe quam / des nachts lieten wy 't sacht genck boort gaen en ooc somtijt & drijven / om niet by doncker op sodanigen laeghen blacken Eplandt te vervallen.

Den 23 hadden wy de hooghte van 15 graden / 4 minuten / en cregghen doen weder holle dijnighen wpt den zupden / die ons de volgende daeghen noch al by bleeven / hadden de wint wy ten noozdoosten / meest oost ende oort ten zupden / daer wie de ghesepi dat Terra Australis / dat wy sochten / noch 250 mylen booz wpt lagh.

Den 25 dito / gaerden wy wel vier vaten water bande reghen / hadden noch al holle dijnighen wpten zupden / gelijkmen in de Spaensche Zee gemeenlyc heeft wpt den noordwesten.

Den 3 Aprilis hadden wy noch al oostzupdooste wint / ginghen west aen / hadden smiddaeghs de hooghte van 15 graden 3 minuten / wy saghen die dach veele groote Dorados, het welcke de eerste waren / die wy in den Zupdsee gevanghen hadden.

Den 9 hadden wy de hooghte van 15 graden 20 minuten / ende waren doen na onse gissinghe op 150 mylen van de Cust van Peru en Chili. Des middaghs recht na den eien saghen wy een zepl / het welc so ons dacht een Barck was / komende wpt den zupden / liep noorden aen teghen ons over. Wy hielden daer terstont va toe / ende als hy by ons quam / schoten wy met ten boegh-stuc aen stuerboordt over / om dat sy souden strijcken / dan zy wilben dat niet doen / waer over wy noch eens schooren / maer sy en wilden noch niet strijcken. Doe setteden wy onse Sloep wpt met thien Musquettiers om haer te crijghen / en na haer toe roepende / schooten wy noch eens achter haer om / doch alles sonder meeninghe om haer te raken oft te beschadigen / maer noch streken sy niet / dan sochtent so veel sy conden te ontseplen / ende wamen de loef van ons / doch de Sloep die haer te kloec was / roepde haer in / ende doen de onse ontrent een half musquet schoot van haer waren / schootense viermael met een musquet / als wy haer genaecten / en dicht aen boort waren / sprongen sommige mans van verbaestheyt bukten boordt. Onder anderen wasser een met een kleyn kindt / ende noch een die gequetst was / hebbende drie gaten inde rugghe / do h was niet seer diep : want het was een schamp - schoot / dien haelden wy weder wpt het water. Sy smeten ooc veel goet buy en boordt / het welck waren Marjens / ende ooc drie hoenderen. De onse spronghen in dat scheepken / en brochtense aen ons boord / sonder dat sy haer int minst te weer stelden / gelijk sy oock gheen geweer en hadden. Men ons boort wesende / haelden wy twee mannen / die noch int scheepken waren over ghebleven / welcke ons strackte te voere vielen / kussende onse handen en voeten. Het eene was een heel out grijs man / het andere een jong / ghesel / en wy en verstandense niet / dan tracteerdense wel aen ons boord / en ons volc roepde na die bukten boord gesprongen waren / om te berghen.

ghen / doch sy creghender maer twee / die op haer riemen dzeben / ende sy lieden wesen ons vock na de grond / willende seggen dat het ander volc verdorcken was. Een van dese twee de welke gequest was / die wy verbonden / hadde geel lanchachtigh hant. In dit schipken waren wel acht wyven met drie jaerge kinderen die noch sagen ende oock eenige die wel negen oft thien Jaren out waren / soo dat ons docht dae sy in alles wel 25 sterck hadden gheweest / waren geheel naecht mannen ende vrouwen / hadden maer een weynigh voozden schamelhedyt. Teghen den avondt setten wy de mannen weder aen haer boort / die hare wyven wellekom waren / ende vande selve ghesoent wie den. Wy gavense Cozalen (die sy om haer hals hinghen) met sommighe messen / ende bewesen se alle vrientchap / gelijc sy ons weder deden / ons gevende twee fraye Matjes / ende twee Cocos noten / want sy er niet veel en hadden / dat was al haer eten en drincken / ja sy hadden't waer upt de noten al ghedroncken / so dat sy geen drincken meer en hadden. Wy sagen oock dat sy sout water upt de zee droncken / ende gaven't ooc aen haer jonge kinderen te drincken / het welck ons docht teghen natuer te strijden. Sy hadden schere kleejens / die sy vooz haer schamelhedyt deden / ende heur mede bedeck en teghen de hede der Sonne / van drollighe colour. Het was root volck die haer smit den met olie / ende de vrouwen hadden al kort hant ghelijck de mans per sooren in Hollant / en de mans hant was lanch en gevert / dat seer swart was. Het Schepken was van satsoen als in de figure hier reffens afghebeeldet is / seer wonderlijc aen te sien / was van twee langhe ende fraye Canoen daer vooz een goede spatie tusschen beyden was. Op elcke Canoe ontrent in t midden waren twee heel bzeede plancken van fray root hout gelept om t water te schutten en daer hadden se vooz plancken boven over gelept van d'een Canoe op d'ander / die wel vast op malcanderen gevoelt waren / ende so wel vooz als achter / stacken de Canoes noch een groot stuc upt / het welck boven heel dicht toegemaect was om t waer te schutten. Vooz op d'een Canoe aen suerboort stont een mast op t eynde met een mick / daer een besaen met de roede in lag. Het zepl was van matten / ende hoe de windt quaem / sy waren meest altydt reedt om te seplen sonder dat sy Compassen ofte eenighe Zee - instrumenten hadden / maer wel hoecken om mede te visschen daer af t bovenste was van steen / het onderste van swart been / ofte Schilt - vaden schilt / sommighe hoecken waren oock van Peerlemoer. Hare touwen waren fraey / ende wel so dick als een kabel tou / gemaeckt van schier sulcken stoffe als de Dijck korven in Spangnien. Een sy van ons zeplden / setten sy haren cours zuydoost aen.

Den 10 was de wint zuydzuydoost ende zuydoost ten zuyden / de cours west ende zuydwest / ende des morgens na de vroege kost sagen wy aen backboord seer hoogh ende blauw landt / leggende zuydwest ten zuyden van ons ontrent acht mylen / daer wy na toe liepen / ende zeplden den gheheelen dach meest met een mope koelte / dan conden het niet aen boordt seplen / waer over wy des nachts of ende aen hielden / des avonts sagen wy een sepl een groot stuc beneden't landt / ende kort na een ander / mede een groot stuc daer beneden / t welc so ons docht / Visschers waren / want sy dickwils gingen en weer wonden / s nachts vuyden sy / ende quamen naer malkanderen toe.

Den

Den 11 sijnogens quamen wy met den dagh by een Eplandt/dat was heel
hoogh / en noch ontrent twee mylen daer bezuyden saghen wy noch een laegh
Eplandt / wy seplden in't daghen ober een banck van 14 vadem diep / steeni-
ghe grondt / legghende ontrent twee mylen van landt / soo haest wy daer o-
ber waren / conden wy wederom gheen grondt werpen.

Een van de boorsz zeplyes quam na ons toe / wy lieten een galepbatiën ach-
ter uyt dyphen / meeneende dat zy heur daer mede aen boozdt zouden palmen /
maer zy konden het niet krijghen / maectent los / ende namen't na haer / ende
deden weder aen het touw twee Cocos nooten / ende drie of vier vliegende vis-
schen / roepende ons vast toe / maer wy condense niet verstaen / dan ons docht
datter betekende / dat wy het touw weder aen boozt souden trecken. Dit volc
voert in haer scheepkens ooc een Canoe / die zy ter geleghener tijt uyt setten /
ende zijn seer kloecke Zeehelden. Haer Scheepkens waren van t selve fatsoen
als hier booz af vermaent is / sy zijn seer wel bezept / ja vaeren soo hardt / dat-
ter seer weynich scheepen in Holland zijn die het verbeteren souden. Sy staen
achter aen met twee riemen / staende op elck Canoe achter een madt / en lopen
sontpys met haer riemen ooc wel booz als zy wenden willen / wende ooc wel
van selfs / als zy de riemen maer uyt het water haelden / en lieten gaen / oft al-
leenich booz de wint loen. Wy setten onse Sloep uyt om te diepen / die weder
comende / seyde grondt gehad te hebben op 14 / 13 en 12 vadem schulp-grondt /
ontrent een Godelingh schoot van land / soo daer wy daer na toe liepen om te
setten / ende namen onse zeplyen in. De wilden dit siende / wesen ons naer het
ander Eplandt toe / en zeplyden ons ooc boozt / maer wy setten het even-wel
aen het eynde van't Eplandt op 25 vadem sandt-gront / een grote Godeling-
schoot of twee van dit selvighe Eplandt. Dit boorszschreven Eplandt dat
is een hoaghe bergh / van fatsoen by na als een vande Eplanden van Maluc-
ken / staet vol gheboomte / meest al Cocos boomen / daerom wy het noemden
het Cocos Eplandt. Het ander Eplandt is veel langher / streckende oost ende
west. Soo haest als wy geset laghen quamender drie Scheepjens / die gins
en weder rondom ons boozt zeplyden. Daer quamen oock wel neghen ofte thien
Canoes aen boozt / so van't lant als uyt de Scheepjens onder andere waren
der die 2 witte vrede vaentien lieten vliegghen / het welke wy van ghelijcken
deden. Haer Canoes / die elck drie ofte vier man op hadden / waren boozt stomp
en achter scherp / heel uyt een eenigh root hout ghemaect. Hier mede konden
zy seer uptnemende snel schepen / ende als zy by't schip waren / spronghen zwer
uyt / ende swommen ons boozts aen boozt / hebbende de handen vol Cocos no-
ten ende Was wortelen / die zy tegen ons veruylden boozt spijckers ende ko-
talen / daer zy seer begeerigh na waren / gaven vier ofte vijf Cocos nooten booz
een Spijcker / oft kleyn snoertjen koralen / so dat wy dien dagh wel 180 noten
ruylden / ja zy quamen ten laetsten so dic aen boozt / dat wy seker niet en wist-
ten waer wy ons wenden oft keeren souden. Wy souden onse sloep om aen's
ander Eplandt te varen / en te sien of het daer niet beter souden wesen te liggen /
want wy hier inde openbare zee lagen / dan de sloep maer vant boozt wesen-
de / ende langhs de wal varende / worde omsingelt van 12 ofte dertien Ca-
goes van't ander Eplandt / daer noch veel andere toe quamen / daer van't volc
scheen

stheen als dol te wesen / hebbende sekere stocken van hard houdt in de handt / ghelijck Assagaien / voor aen de punt scherp / en wat ghebrant sy waren onse sloep aen boort / ende meenden onse volck die afhendich te maecten / maer sy genoot saecht haer te redder ende weren / schoten driemael met een musket daer zy eerst mede lachten ende gecten / meenende dat kinderspel was / maer de derde reys werde een in sijn boort gheschoten dat het achter uyt quam. Dit siende zyn met gesellen / Schepten strax daer na toe om hem te helpen / ende vindende dat hy so gequest was / hielden terstont allegaer van de sloep af / scheppende na een bande zeplijens / de welke zy toe riepen / ei de wilden hebben dat zy ons overzeplen zouden / so ons docht / maer zy wilden niet / want haer Canos hadden aen boort gheweest / daer wy haer wel getracteert ei de vrint ende vrintschap bewesen hadden. Dit volc was ster diefachtich / stalen dat het ons volc aensag een dieploot / daer een bande Stuerlynden mede diepten / ja al dat zy sagen wilden zy nemen ende mede wech swimmen / gelycker oock ettelijck deden / die een van onse Matroosen ontnamen zyn kussen / deken ei de Jy / andere namen wessen ende wat zy meer krijghen konden / daer zy dan stracks mede buy en boort spronghen ende wech swimmen / soo dat wy des nachts onse Sloep moesten in setten / uyt vrees dat zyse affrijden en daer u ede deuren varen souden / sy waren uytremende begeerich ra t pfer / trocken oi er al aende hoofden van de spijckers en aende bouis van meenige om die uyt te trecken ende nemen / maer satten te vast Dit volck waren frayse kloecke man / ei wel ghepuzoz: ioncert van leden / groot van stature / waren al naekt en ongewapent / alle enlijck haer schamel heyt wat bedeckt / hun hant was verscheydelijck gheciet / 't sommighe kort / oock 't sommig cierlijck gefrizeert / sommige hadden langh hant aen vlechten opgebonden / op verscheyden manieren / waren sonderlingheswimmers. Dit Cocos Epland leyt op de hoochte van 16 graden 10 minuten.

Den 12. heeft de President den Opper en onder Stierman hun Caerten van van Australia en Nova Guinea ghegeven / om datse uyt souden mogen sien / en giffit ghe maecten.

Den 14. een eenparighe coelte vanden Costen. Heden was het thien maenden dat wy uyt het Cerel gheseylt waren / en wy meenden in thien Maenden / Terram Australem te bezeplen : naer middagh sagh Bartholomeus Pieters een Assistent / eenich lant leggende Westnoordwest van ons / ontrent twee mijlen / daer op staende eenich gheboont / als de Turbarones , een groot Epland / doch heel laeghe / so dat wy gheheel verheucht waren / besonder de Crancken / om de verberchinghe wille. Setteden onse cours derwaerts westelijck aen / om aent Noord-eynde van't Landt daer boven te loopen / en Ancker gront te soecken. Aldus seplende saghen een Canoa / met vier geele naecte mannen raer ons comen : zy hielden een stuck vant schip / en riepen en cre: en / hadden so het schen beel te seggen / maer konden haer niet verstaen / noch zy ons / wat wy wenckteden / riepen / Trompetten bliesen / de witte vlagghen uyt wierpen / was al te bergeefs. Wy quamen onder het lant / maer wierpen geen gront / liepen t zee waert. Coets daer itae comt wederom een andere Canoe / riepen ende tierden gelyc / maer daer was niemant van d' onse die haer verstande. Niet con ende anchoren

anckeren / resolbeerden wy onse reys te vervorderen. Dit Eylant is by giffinge twintig Mylen int ronde streckt meest Noort-Oost / en Supt-West / lach op de hoochte van veerthien graden vyf en dertich Minuten / synde seer leegh lant als de Turberones , en vol Cocos Boomen : daer was oock water midden int Eylant. Saghen volck by het Bosch aen de water-cant sitten / twas uyttermaeten geel / na den rooden treckende / met peck swert lanck hay / inden Neck opgebonden. De President sach een Man die een wit Cleetien om sijn middel hadde / die in een Prantsen scheptede.

Den 15. smorghens / als wy een stuck ter Zee waren / hielden weder nae het Eylant toe / en hadden hoope van Ancker-gront / om de witte sant-Strant : maer bonden gheen : het volck van't lant wenckten ons me haer Cleetiens / en groene Tacken dat wy aen lant souden comen en het Schip volghende : De President soude ons Sloep uyt om te diepen / daer en tusschen quam een Canoe af met drie mannen / die met haer te woort quamen / maer co: dese niet verstaen / en gavense drie Messen ende wat Coraeltjes dat haer wel aen sout. Zy gaven ons volc terstont de sincker Pant / en maecten vrientschap met hun / leggende boort aen boort : ten lesten wesen haer d onse dat zy nae ons Schip souden vare a / t welck zy deden / maer met schroom : zy hadden ons veel te seggen en loeghen verwunderden haer over het aen schouwen van't Schip / dattet so hoge seplen had / maer overcomen wilden zy niet blijvende met haer Prant aen boort leggen : schoncken haer te drincken / maer proefden qualick / en na langh wachten hielden onse Schael : thoonden dat se wel pfer begreerden / hadden de pfer Spijckers ende Bouten uyt het Schip recken willen / proevende over al soo dat wy haer twee ofte drie Spijckers gaven / daer zy blijt om waren. wy gaven haer Broot en Kaes / t welck zy neder ledden. Al pferwerck was haer gadingh / maer hadden niet voor ons. Zy hadden wart hay / dat eenighe op bonden boven opt hoost / oft achter inde Necke / zy zyn heel bruyt geel van vel / de Dinghers al ghepicquert met swete langhe srepen / en oock met Raderkens en Ruyten vol werck. waren vet / gelas en sterck / groot van stature / en corpulent : platachtige Meusen / gaen in d' Ozen / daer zy de Spijckers en Coralen die zy van ons creghen in seecken : bedeckten alleen de schamellheyt met een lapken / oft een sijn Guinees Matjen om haer middel / tusschen de Beenen doorgehaelt. Zy bleven al by de Sloep daer zy geerne de Dregghe uytgestolen hadden : quamen ooc wel in de Galerij / maer daelden terstont weder neder. Ten laesten besloot de President dat men de Sloep anderwerf soude uyt senden om alle ghelegghentheyt te weten / sont 5. Musquetiers naer lant / met Aris Claessoon, en Claes Jansoon, met wat ruyl goet / alsoo zy te verstaen gaven dat daer Derckens en Hoenderen waren en sagen veel Cocos Boomen : aen landt condemen niet te rechte raecken / mits zy terstont het volc aentasteden / inde sacken soeckende naer pfer / ende Spijckers / hadden een onder de voet / die zy overweldichden / en twee droeghen zy teghens haer danck na het Bosch / dat d' onse siende schoten met drie Musquetten inden hoop / doer schepdese. En alsoo hier gheen gront te kuyghen was / gaven het Eylant de naem van sonder gront , dat rontsom met palmiten Bomen was beset / en binnen met sout water verbult : Gheen apparentie van vrientschap siende hielden d'agen-

dragende inden achter-noon/volghende onse cours west aen met een Suyt/
Suyt-Oosten wint/hadden savontsgroote regen. Het Water liep seer slecht/
vermoededen derhalven dat hier noch eenich Landt most ontrent wesen / van
d'Enlanden van Salomon, Terræ Australis : Dit Eylant lach op 14. gra-
den. wy konden niet mercken dat het ont van vemandt beseyt was : mits d'
armoede die daer was: de Vrouwen hadden Cleetjes om t lijf van de Swick
tot beneden de knien. schenen haer Mans te bekijven/dat zy so rou met d'onse
ghehandelt hadden/daerom wy door ginghen.

Den 16. een ure voor de Sonne/sach onse Schipper weder landt/heel leeg/
sandich/clippich en veel gheboomte/maer noch Cocos, noch Palmites/docht
ons onbewoont. Sonden de Sloep om te diepen/wierp veertich Vadem wa-
ters/maer niet bequaem om te leggen:d'onse gingen aen lant/vonden Cuplen
met varsch water. Vonden oock Chym-Cars/en Oost-Indische Salact/san-
der anders: Vanden vier Vaten waters/conden niet meer crijghen om de bar-
ninghe Brachten een sack Cars/en Salact daer wy Moes af caochten / dat
Siecken verquichtede. Ginghen onse cours West Suyt-West / met labber
weer/en cleppen voortganch: be gheerende op oft boven de vijftien graden te
wesen/om de Bay van Quiros niet voorby te seplen/ alsoo wy vermoededen t'
vaste landt hier ten Suiden dicht by most wesen. De President noemde dit
lant/Waterlant, om dat wy wat waters ghecreghen hadden/alhier legghende
op veertien graden ses en veertich Minuten.

Den 17. sagen wy verscheyden soorten van Vogelen met breede vleugelen :
so dat wy secker waren datter landt int Suiden was. Gaven van daghe ses
Mutskens water/om die Vaten die wy ghecreghen hadden : ons beviel oock
een goede reghen/die veel waters by brochten.

Den 18. wast moy stil weder slecht water/sagen in de Tp weder leeg lant:
smiddaechs hadden wy de hoochte van 15. graden : lach ontrent twintich
Mijlen van Waterlant, Suyt-West van ons. Sonden terstont de Boot aen
lant/vonden niet dan dat brack water was / saghen een wilt Mensch loopen
met een Boghe in sijn handt aen strant of hy Wiscy wilde schieten/groot van
stature:en d'onse geen gheweer hebbende heretrocken. strack: als zy op de vaert
waren/vertoonden haer ses Mannen op de Strant/die oock strack int Bosch
wederkeerden.

Den 22. hadden droefweder / met een Noordeliche wint / veel Donders en
Blixems int Suiden/ginghen West aen.

Den 23. hadden weder dijningen van den Suiden : dochten dat bezonden
ons geen Lant cande wesen/oft t most verre van ons sijn hadden smiddaechs
de hoocht vijftien graden vijftich Minuten.

Den 24. decoelte wyt de Oostelijcker handt/al-te-met een caeck die reghen
by brocht/daer af het water werde ghegaert:saghen veel gheboghelt.

Den 28. smiddaechs de hoochte 15 graden /de wint al continueerde vanden
Oosten / ende wy hadden op die tijdt onse Cours West ten Suiden aen ghe-
set / doch vorderden dien nacht gheheel weynich/ alsoo wy meest stille had-
den.

Den 13. surroggens voor Son laghender al twee Canoen aen boort / die d' oude boort hielden in de Coopmanschap / maer daer naer quamender wel vijf en veertich met Cocos, Bananes, Berckens / Hoenderen : Een Bercken voor een vijf-duym / ruylden in twee uren wel seven hondert Cocos, en andere Waren. Daer na sagghen wy eenige Canoen van achteren comen / en ons dochte dat de Coninck dien zy Latou heeten / daer in was en quamen al om ons Schip / daer wy achterdocht in cregghen : het principaelste zepl was gheschildert met een Figure van een Haen / van colore ros en grau / dat volchden zy allegader / en dat voer door de Blaat / als op drie stellende als zy in in slachordze waren / soude wy ons Sucker lichten / ghelicht hebbende / seilden doen quam ons aen boort leggen een van haer Canoen / met groot gheluyt / of zy ons wilden verwaren / en wierpen sel met Steenen / en wy schoten twee of drie schoten / so dat eenige op de plaets bleven legghen / andere swommen deur / met de Vrouwen die by haer waren. Wy besloten vastelick dat zy alle haer macht by een hadden ghebracht / nits datter wel thien hondert Menschen by een waren. Het Scheep volck hadde geenie met ghewelt te lant ghewaren / maer twerde by de Presidente de de Raet afgheslaghen.

De Overste die daechs te vooren aen t Schip quam / die presenteerde den President een vrucht gewas daer een Wortel aen was / dien hy niet wilde aennemen / en gaffe weder : maer daechs daer na bracht hy het wederom / ende gaf wyt sijn Canoa aen sijn volck / die hem dien brachten / behooudent dat se goet was om te eten / selfs die hystende en singende / maer spogent weder wyt / waer wyt hy suspitie nam dat zy hem wilden of vergheden / of van sinen be-rooben : also men sulcke vruchten elders vint. Het Eplandt dat een Mijl van ons lach / gaven wy den naem van Verraders Eylandt, om dat den Meesten hoop van t Land : van die plaetse was ghecomen.

Den 14. was het duyster weder : alst op-claerde sagen wy ten Westen een ander Eplant seven Mijlen van ons : doch niet so hoogh als Cocos-Eplandt / lach vertich Mijlen van het ander. Het scheen twee Mijlen lanck te wesen Suyt en Noort / op de hoachte van Cocos-Eplandt sefthien graden stijf ; als wy onder de Wal quamen / sijn terstont Canotjens naer ons ghecomen / wel 27. so dat wy qualick konden looden / waeren oock diesachtich / en wilden de Lijn grijpen / en t Loot assnijden / maer wy drepchden haer met Steenen te werpen wyt de Galderije / trocken aen de Bonten. Onse Sloep nack naer lant om te diepen / dien meenden zy t overballeen / maer als d' onse twee schoten ghe-daen hadden / velden zy der twee inde gront stortende / en quamen niet weder op : doen vluchteden zy alle aen lant / en riepen bou, bou, bou : geen kennisse hebbende van t schieten. Daer quam een Canoe van t lant die na de Dooden soude sien. De Sloep vant geen gront / dan niet de neers op de Wal te legghen / wessende weec-Stein gront / van thuntich tot dertich / veertich / vijftich Waden. Wy sagghen veel Cocos-Boomen / en veel Hutten / sagghen het volck lanck het Landt loopen / sae boven op gheberchte : de bende was swert aen te sien / hoorden de Vogelen van t Landt singen seer melodienfelic. Dit was een volck van satzen / met het vozzgaende : zy en wisten niet van Berckens of Hoenderen / als de President haer die noemde, in haer Tale Wacka en omo ; so dat wy

Wy hier niet cregghen dan die vier vliegghende Disschen die wy eerst met haer verruylden vooz eenighe bondelkens Coralen / doen wy noch vrienden waren / en soudent dook wel vrienden ghebleven hebben / hadden zy het op verroet niet aenghelept. Onse President hadde geerne also by ons groot gebreck van water was / met het schip aen den Oever ghelegen / ende met grove Stucken een wepnich ghespeelt / om een clare bane te maecken / en dan de Sloep te mannen met Musquetten / en so met geweld water te halen / maer hy werde overstemt. Dit Eplandt noemde onse President de goede hope / om dat wy allegader ghehoopt hadden daer ververffchinge te crijghen / die wy wel ghebreck hadden.

Den 15. smiddaechs hadden de hoochte van seshien graden twaelf Minuten / wint van Supt-Oosten / onse cours West : daer waren eenige die wel gewilt hadden Noort-West cours namen / maer onse President en vout niet gheraden.

Den 17. smorgens wast seer lieffelijk weder : hadden smiddaechs de hoogte van 16. graden ruym. Dese dach werdender by de President ordre gestelt op 't water dat seer minderde / en dat een yder soude hebben een half Mutken Svaensche Wijn / in plaetse van vyaech-Cost / t' savonds bonghen wy een Albicazet aen een Deerlemoeder Vangel : werde heden besloten by de President ende de Raedt West Noort-West aen te gaen.

Den 18. quam de Sonne on clær en liefflick : hadden den gheheelen dach famelicke coelte van den Westen en Supt-Westen : maecten reeckeninghen u te wesen dupsent vijf hondert vijftich mijlen van de Cust van Peru : wy hadden gheen dyminghen wy eenigze quartieren / dat ons dede dencken ontrent ant te sijn / of ten minsten int Synden van ons : van't Noorden hadden dook gheen dyminghen gehad : De Pilote comende in de Galderij seude tegen onse President, dat de wint West was / wy mochten wel Noorden aengaen : en gingen Zuidwest ten zuiden aen : het beviel onse Schipper seer wel / ende wilde hem raden het Noer op te doen / en noord aen te gaen / daer op hy seude / dat ment tot de middagh toe soude laten vooz staen / hooghte ghenomen hebbende / sullen malcander wel spreeken : hy hadde wel ghewilt / dat men al west aen gespoort hadde / om het goet ghevoelen dat hy hadde / dat wy noch landt aen dese zijde van Nova Guinea soude vinden / doch hy werde niet met vreden gelaten / hy moeste resolveeren / so datse by Resolutie onder elcander ghenomen / Noorden aen gingen / gaerden snachts wel vijf katten met water.

Den 19 smorghens was het clær weder / maer stil / naer Noen coeldet wy ten zuiden / hadden de cours noorden / waren op de hooghte van 15 graden.

Den 20 dito / smorghens sagen wy het land / en waren vooz genadert / maer lach noch wel drie mijlen noordelijc van ons.

Den 21 waren wy t Land wel een goet stuck ghenadert / dan waeren wel 2 mijlen daer noch af / saghen dat het seer hoogh landt was / en vol gheboontte de Strant al van wit sandt / vol Cocos boomen / ontrent de middagh saeghen wy veel Canoes van verschende plaetsen / quamen achter het Schip met wel 24 tessens / elommen inde Galderij / en steelden als Raebens. En dan soo ginghense vluchten na lant.

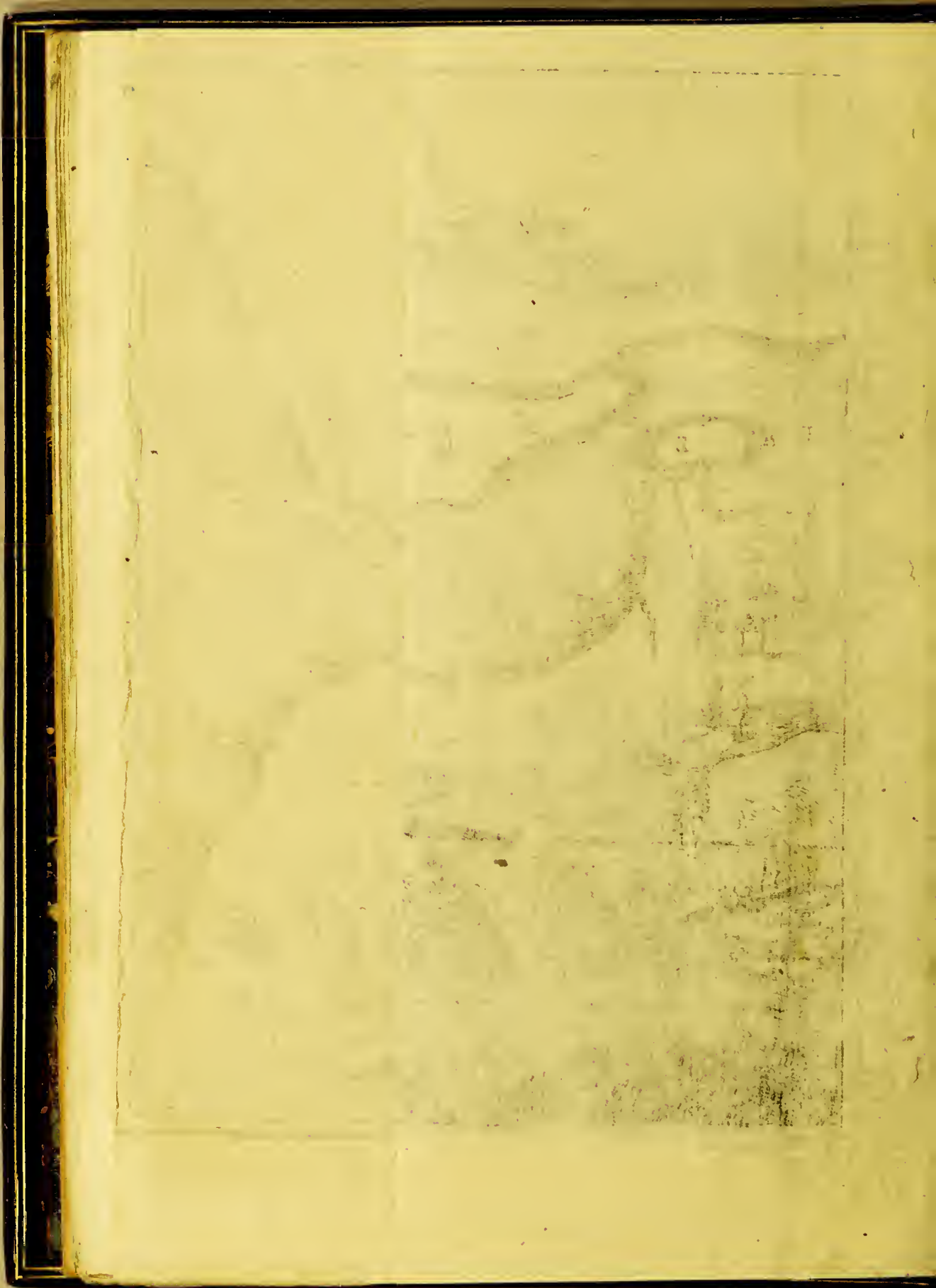
Daer

Daer na quamen weder eenighe Canoes by ons / en wy seiden datse ons Cocos ende andere Frumt van't landt halen souden/ en schoncken een rist Co-raeljes aen haer Oberste/ welck wy niet weten of hy gedaen heeft; also wy gheen gront hadden / setteden onse Sloep met de hooch-Bootsman en opper-Stuerman wy / met acht Musgetters om te diepen / maer vonden gheen gront om te anchoren: als onse Sloep vertrack vande wal / wildense de Sloep besetten / lieten de Affagien over't hooft waeyen / en quamen so na dat zy met knodsen ons volck souden gheslaghen hebben: doch gaben d'onse vper / met hant Steensuck en Muskerten / schatender drie doot / en creghen een Canoa / daer een doot Man met sijn been onder den doot vast was gheschoten / en lach met het lijf int waer / d'andere waren int water ghespronghen: daer laghen oock twee Knodsen in / door het aendringen van den hooch-Bootsman hy beweecht wesende met advijs van den onder-Stierman / door den noot van water alsoo wy maer een Vat water hadden / wiert dien nacht het beslyp van den Raedt van Noordt op te gaen aen Zee / weerhouden end sijn voorstel ghevolcht / van by te houden dichtre by het landt / om op den dach met de Sloepe by het landt langs te varen / ende ghewapender hant water te soecken.

Den 22. sijn gheus creghen wy een slachboug / dat wy by hooch seiden / met een reghen caeck / dat wy recht midden van't Epland aen stebenden / tot onsen grooten gelue. Dedden de Sloep diepen / vont 50. Vadem sant en schuyt-gront / daer ober wy seer verblijt waren / mits wy een Rivierken sagen van een groote Dalpe door de Boomen door comen daert niet barnde / en seer goet aencomen was / wy seiden voor de wal soo naer / als goet was / tot dat wy grondt hadden / tot ontrent vijf en veertich Vadem. Onse Sloep die werde nu wat gemijt / besonder alsoo daer een Musket los ginck onverhoets / die s' hick macckte. Van daghe bestonden wy te ruypen ses hondert of seben hondert Cocos, water / Colabassen / Patattes / en anders meer: daer quamen aen boort eenighe die brochten een Wortel Acona, op haer hooft al buyghende / en stuypende in de Nec leggende / een out man dede eerst een Oratie / daer d'andere int eynde al op schreuden / maer wy ont singhense niet / dan wierpen zy dien in 't water / wy sagen wel dat se dien knauveden / maer niet aten / daerom zy dien niet weder brochten: wy bedieden haer datse Cocos, Bananas, Berckens en Hoenders souden brengen / dat dedden zy oock en wy gaben haer Cozaeltjens / en Spijckers. Zy brochten de eerste Berckens gebzaden / maer niet genoeg / en seer grusich / mits het hooft bebloet was / hadden het Ingewant wy ghetrocken / en gloepen de heete steenen van binnen inghesteecken / en met groen Cruyt ghevult. Dese Steenen waren daer in ghelept om van binnen oock te braden / Wy meenden datse dagelijc Berckens mosten eten / om dat wy daer veel aen laut sagen loopen / doch wijfelden of dese van d'Obersten mochten comen / al hoe wel nochtans wy die betaelden / met een Mes / een scheercken / en eenighe Cozaeltjens. Doch het scheen dat het derde levende Bercken quam als schenck-ligie van den Oversten / wesende een cleyn tamelijc Bercken / dat met een Canoa alleen / met twee oude Mannen van landt afghesonden werde / van een plaetse daer haer Belay dat is des Conincx sit plaetse was: Zy staekent van verre

12
30

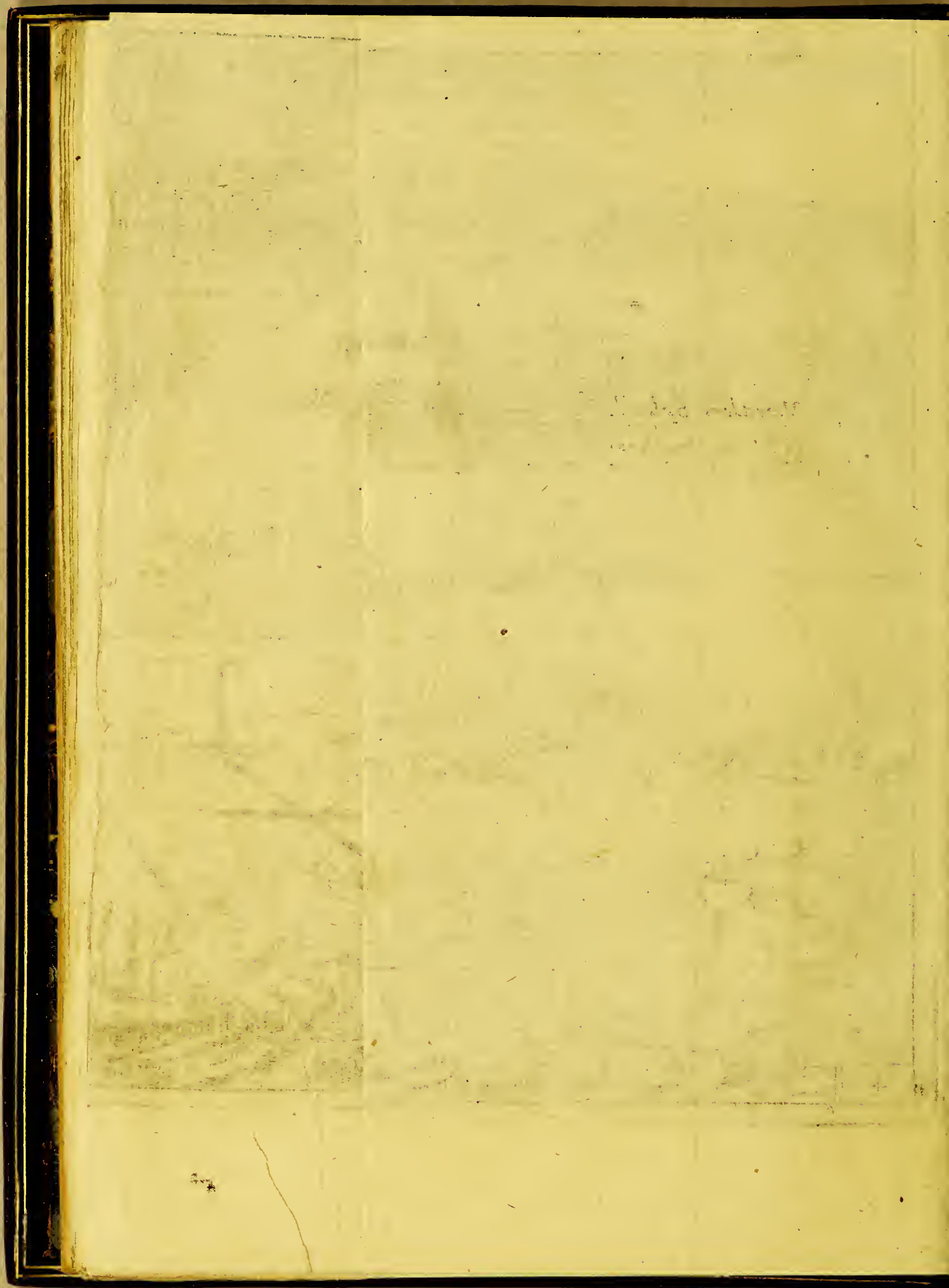

Cocos Eijlandt
Isle de Cocos

Verraders Eijlandt
Isle des Verraders

verre op/en bondent terstont aen een touwe dat wy van de Galerije af lieten/ soo wy alle het goet van dage hadden ghedaen / sonder dat ymant binnen scheepx - Boort quam : wy handelden oock seer vzedich met dit volck van daghe / en betroudeden ons hun waren / niet pooghende wat te stelen. Daer quam een partje Vrouwen af / met een Vrouw / een teeken van vrient schap / besagent Schip / en de Beelden achter aen de Galderije / niet groote verwonderinge / staecten haer vingers aen het Ceer en Pec van't Schip en rooquent / t beviel hun wel : wy speelden op Trompetten en het Beeltje / dat behaechde haer seer. Wy sonden onse Boot / en Sloep aen landt om te diepen / brochten tindinghe datter een si hoone Bay was om te legghen / seer slecht en stil / is een Haven / by een Rivierken / soo dicht aen landt / dat men wy het Schip het volck soude comen bezijden om water te halen / en goede Ancker-gront. De Schipper sepde / dat hy nu Terram Australiam hadde ghebonden / soo wel alst hem beviel een Rivier van versh water / veel Verckens aen lant / en anders / dat onse Maets seer wel behaechde. De Schipper stelde voor hier vijf Weken te blijven leggen / en den Sloep op te setten. Wy rupden ses groote vliegghende Disschen / maer zy haddense seer lief / en moesten een Spijcker of risken Cozalen voor een Fisch gheven. Creghen oock een Corcovade voor een groote Spijcker.

Den 23. coxteden wy ons Schip aen de wal in de bocht / aen de water plaetse : t volc van't lant sachmen met troupen / meest by de Belay, daer wel vijf hondert Menschen vergaderden / om Raet te houden so het scheen / met stockjens. De Vrouwen ende vinderen viellen in Praukens en quaemen ons Schip besich ighen. De luden van andere Boypkens quaemen met Tackjens af waepen / tot een vrede-teeken / houdende die voor haer Hoofst : andere deden reverentie / het hoofst by naest tusschen de knien buygghende / creghen van dage wel ses hondert Cocos. t Sabonts quam een grijs out man van lant / brocht vier Conasterkens jonghe Cocos sonder bast / die schenckende van wegen den Overste / en niet voor begheerende. Wy noodichde ons aen lant te comen / maer wy bedieden hem dat wy dat niet deden sonder Ostagiens. Die aen't Schip gheweest waren / werden / terstont omcingelt / om te discourreren van de wonderen die int Schip waren.

Den 24. smorghens ginck Aris Claessoon, Reynier Simonsoon, en den jonge Cajupt-wachter / alsoo in conformiteyt van't gene wy hun gisteren beduyden aen lant : sy quamen met vier Ostagiens ooc af / wy deden se inde Cajupt dzincken en eten het schenen seer treffelike Persoonen te sijn van qualiteyt / hadden twee Sonen aen boort / die mede quamen / de schoonste Jongelinghen die men vont / van Persoonen / Oogen / Hapz / Lij / Leden / en so goede contentantien dat het wonder was. De onse ginghen aen lant / met veel beuselingen tot presenten / als Cozaeltjens / brant-Spieghels / een glase Hetting / een roode Musse : sy hadden groote sin in het Hemt van Aris, so dat hy noch sont om een Hemt. De President gaf een van sijn eyghen Hemden / sont daer by twee Messen / twee groote Bellen : als Aris aen lant quam / wert hy wel ontforghen. De Coninck dede hem groote reverentie / en nedrich bewijfende / lach by cans een half ure met de Handen t samen / daensicht teghens d' Aerde buckende / en sitende

tende op haer *Indiaens*/ al perplex/ bleef soo langhe tijt/ legghen/soo dat Aris Claessoon oock die reverentie dede/en moeste hem op rechten/hy custe Aris Claessoon, voeten en handen. Een ander principale Man die by hem sat/ dede van gelijck die huyfde en creet als een kint/hadde wonder te segghen en te wijsen/hy leyde de Voeten van Aris in sijn Beck/ dede hem op een Matje sitten/en selfs op d'aerde: hem vernederend als een Worm. Hy dede hem de presenten langhen die hem seer aengenaem waren/segghende Awoo, Awoo, Sont aen boort drie oft vier jonghe Berckens. Doen werde oock toeghelaten water te haelen/soo dat vijf Booten vervult werden:als pinant ons belette/de sont zijn Dienaers hy sloech een Vrouwe dat se qualick conde op staen/so furieus was hy. De President hielt daer-en-tusschen de Ostagers/die gheen wech wilden/met spelen op de Cieter ende Violons/ oock met dansen/ schreef haer tale op. Daer-en-tusschen quamen veel Candes aen boort en rupden alderhande Waerna ons gissinge waren der wel 40. so met Vrouwen ende kinderen ghesladen/dat het een plaspie was te sien: Daer clam enachte aen de Camer/ ende nam een Sabel/wy roepden hem na/maer conden hem niet krijgen/deseu Bogel aen lant comende/wert hem de Sabel ontnomen/en door den Coninck aen boort ghesonden/en in de Cajuyt gebracht/dat ons wel beviel/zy wesen aen haer hals/meene de so de Herco,dar is de Coninck den Au'heir geweten hadde/ noch soude hy hem t'hoofst afghesleden hebben. De Coninck hadde gheboden dat wy eens souden schieten sonder schade/dat gheschiede maer hy was bevreesst/dat hy wech wilde/maer Aris Claessoon hielt hem oore/de dat hy gheen schade soude hebben. Snuddaechs settede wy onse Estagers aen lant/ende zy de haere. Van daghe werde het Kantsoen verbeterd.

Den 25. wast een schoone dach weder:smorgens ginc Aris Claessoon,Daniel le Marie des Presidents Broeder en Claes Iansz aen lant. De President sont aen de Lant tot een present een Coperen Bercken met een Mas Coralen die wit waren/en wat zaet voor Radis/welck hem seer aengenaem was. Ons schuytgen ginch te Dissen/bingh een clepne soete. Die van lant quamen met Cocos,maer d'ouwe waren se nu sat. Daer quamen enige sterke Mannen ons aen boort/als Se gianten/ die groote au'hozept oler d'andere hadden van t'Coninck wegghen/maer wy hielden haer niet in ostagie/so dat het nu al vaste vrede was. Een out Man quamen met een schoon Braelbercken aen boort/en vereerde ons dat / met de ootmoedichse reverentie ter Werelt / wy Spjcker/en wat Coralen/hy ginch daer mede door wel ghecontenteert. Andere van Idel tot drie / oft vier toe / quamen seer vrymoedich aen boort/met tackkens daer vrede-Daentjes in hinghen in de handt / en waren met groen Loof van Cocos-Bladeren om den Hals behanghen: zy leyden haer Nengesichten plat op't Schip neder/de Handen t' samen in de schoot van de President legghende/custeden sijne Voeten/ een langhe wijle niet der vrede op sien: fagen geeren d'Olyphant's Tandens:hy liet haer de Horologien/Wellen/Spieghels/Pistoolen sien/en gaf haer wat. Naer de middach gingen zy weder aen lant/en brachten den Coninck een present: Een Tinne Lijpel/daer voor de Coninck schonck / een vet Bercken:en een Boghel op een stockjen daer zy veel af houden/als een Cuppe:sonden hem weder een glazen Ketting/een mas Coralen/

len / alsmede een ghemeen slecht Waemerken / dat hun seer wel beviel.

Den 26 morgghens is onse President met Aris Claessoon aen Landt ghebarren / mede neemende eenen Trompetter / end een present vooz den Coninck / een Cleet-Spieghel / wat Coralen / wat Gout-draet en Lobertjes: aen Landt comende lagh de Coninck op den strant / op de steeren / heel neder gebooghen / de handen t samen / d'aengesicht tegen d'aerde / heel nedrich of hy bad / ghelijck de Turcken: wy deden hem mede reberentie / en deden hem opstaen / ginck met ons onder de Belay, om den regen / dede een Mat te vooz spreken / daer hy ons dede op siten: hy ginck selfs bezijden de Mat te sitten / als of hy't niet weerdich was. De President dede de Trompetters blaesen / daerse seer in verwondert waren / seggend Awo, Awo. Eenighe waren by naest verbaert / om het gheluyt dat het maecte. Hy dede ons een Caenaster met eenige Cocos-noten brenghen / die settede hy eerst in zijn hals / en buygende tot op de aerde / en leyde die vooz zijn voeten / om te cten / also hy dede. Daer na quam den onder-Coninck by ons / al sonder spreken / al met het Aengesicht naer ons toe / eerst ten zijden / ypt / met de handen in malcanderen / vooz zijn Oyen / dan laetende hanghen: daer na liep achter uyt / eenighe woorden ober luyt / met grooten autoriteyt spreekende / sprongh hoogh een sprongh / ende viel willens op zijn naers neder / de voeten op syn Snijders onder het Lijff slaende / ende dat op de steeren neder / daer na sprac hy een Oratie / met seer groote stemmigheddt vooz alle de Omsitters / niemandt aensierde / dan had het gezicht na d'aerde / ofte na den Hemel slaende / dat ghedaen siende / best ont hy wat te eten / namentlijck van een Limoen / een grove Drucht sonder smaeck / met rimpels van buyten ghecronckelt als een Dijn Appel / en elck creegh soo een op een bladeken / elck vooz den Dienaer vooz-ghedient zijnde / daer op droncken zy van den dranck der Wortelen Atona het sap / dien zy eerst knauwen / ende dan op een hoop legghen / wasschen dan haer handen / en gieten daer water op / dan neemense een handt vol werck en clepndent daer vooz / daer van zy elck wat geben / in eer bladt van een Boom / dat zy weten te bereyden / als een Peper-huyt. Onsen Praesident schonck den Coninck een Cleet-spieghel / hem bediedende dat het de forme was vande Sonne ende Mane / die oock soo rond en blinkende waren / hy wees haer dat zy dien aende Balck van den Belay souden hanghen / als zy oock deden. Onse Maets vinghen dien dagh twee selt same Disschen / seer dick van lijff / en dick van Cop / zijnde ghebleekt van boven op het Del als eenen Spe-wer / met witte Ooghen op't bruyne Del / hadden vleugelen ofte seer grote Binnen soo groot als een Kocche-steert / daer tusschen een seer dunne steert hinck: was by naest het fatsoen van een Vleermuyt.

Ter wijl de Praesident en Aris Claessoon by de Coningen saten / dede hy haer alle eere aen: jae het quam soo verde met de Praesident en Aris Claessoon dat se de Croonen vande Coninghen op't Hoofst creghen: daer werde onse Praesident als een Jongman die sulcke eere wel toe quam vooz zijne onuytspreekelijcke moeyte / en sorghe / die hy int begin ende uytboeren van soo moeyelijcke reyse ghedaen hadde / gecroont Coninck van het Eplandt / en Aris Claessoon onder-Coninck. Dese Croonen waren ghemacckt van witte smalle langhe Beders / die boven en onder aent eynde verciert waren / met kleyne roode en groene Beders.

kens/ schoncken oock een Dypfken. Het Dypfken was van boben wit tot de Blengels toe/ boozis swert / die Dypck was met roode Deeren gheschildert. Ter wijle zy met de Coningen doende waren/haelden wy al water.

Den 27. voeren eenighe van d'onse weder aen landt / met de Trompetters om de Coninc met blasen te vereeren/ende om Derckens/mede nemende alderhande Coopmanschap / maer condon niet crjghen te coop of te schenck mits zy weten dat zyse selfs gebreck hadden/trocken haer Dypck in/en wilden segghen dat wy haer eten souden wyt het Schip byenghen. Ontrent den avondt vinghen d'onse een soode/daer af zy de Coninc eenige bereerde/diese al terstont rau op at/met Hoof en Stert/en Ingewant/en was hem seer aengenaem. Ons volck dansten/songhen en speelden met de Inwoonders inden Mane/zy op haer Trommel / en dansten op haer maniere / en d'onse dansteden op onse maniere een ronde Dans daer zy seer om loeghen. Aris Claefoon ende Claes Iansfoon schermden teghens malcaender met het gheweer/dat zy seer verwondert waren.

Den 28. creghen wy noch twee Derckens van de Coninck ende onder-Coninck/maer wy moesten dien dierder betalen de Maets waren vast besich om t water te halen. Heden quam de Latou vant ander Eplandt by desen / om te besien wat booz volck waren:dese scheen met grooer sijte/en authozitept/en magnificentie te comen/mits hy van dese gheweldich ge-eert worde/en twas maer een Sone van d'ander Coninck/soo dat Aris verveert was/maer werde van hem gheanimert om te blijven om te eten. Mae noen ginck de President selfs aen landt met sijn Pistool / en een Roer en t Vier slach/alsoo het versocht was om eens te sien/daer ober zy haer verwonderden. Terstont maekteden zy ghereetschap om te eten / daer werde ghebrought soo groote menichte van Acona,datse ons by naest beschansteden/oock ghebzaden Ousjen Cocos: het schijnt bit de maniere te wesen dat d'eere Coninck d'ander soo onthaelt: zy bzaecken al de Acona aen stucken / en maekteden een dzanck daer af die zy al in't lijf dzancken: daer naer verrock de Coninck / daer wy blijdt om waren/om dat wy te byer waren.

Den 29. arbejdeden d'onse stedich int water halen. De President liet hem aen lant setten om het geberchte te sien / en de ander sijde van het lant/aen de Zee-cant: bonden onder weghe des Conincks Broeder alleen sitten/of hy ons verwachtede/en ginck met ons/hadde ons geerne beneden ghehouden / maer waren daer niet mede gediend/soo verre ons in't Landt te begheven/om datse dickwils Onzloge teghens malca deren hebben: int opgaen quam de onder-Coninck ons ghevolcht/daer in wy seer verbljft waren dat zy ons conducerden/door den rechten wech / voorgaende/ons waerschouwverde:ginghen van d'eene Berch op d'ander/aen de watersprongen om te dzincken die zy wisten: daer naer leydense ons weder naer strant/onder-weghe dozst crjghende/clamde onder-Coninck selfs/met een Strick om sijn Voeten om vastichept te gheben/clom op de Cocos Boomen,met sulcken rassichept als een Cat: en plucktede de beste Cocos af/die openende op een sonderlinge maniere: gingen sitten rusten in een schoore plaetsc van't Bosch/daer veel gebogelte was/endronken vande Cocos so smaekelick als opt tot twee toe:die seere vol waren wy agen een

rontom den geheele Aerdkloot.

35

een ander Eplant heel perfect / en zy wilden / dat de President met syn Distoel
daer na schieten soude / om dat zy haer souden braveren / mits zy Oorloge
hadden / en al-te-met overcomen / en schuylen haer in de Holen / steeckende haer
geboomte aen brandt. Van't gheberchte comende / quamen ons de Vrouwen
te ghemoet / die zy voor ons deden dansen. En alsoo het middach was namen
wy de onder-Coninck met ons aen boort om te eten / aen Tafel sittend / seyden
wy / dat wy nu waters ghenoech hadden / maer dat wy noch thien Vercken /
Cocos, Vbes-wortels, en wat Matjes van doen hadden / als die hadden ver-
cregen / dat wy dan binnen twee d'ighen souden vertrecken / hy dat hoorzende /
creet over-luyde / ende liep in de Galderije / toe roepende die goede tijdinge sijn
volckjen mits zy vreesden dat wy al haer spijs souden op eten / alsoo zy selfs
niet veel en hadden : dese onder Coninck was seer mens gierich / bekeek alles /
onder en boven / ende in de Mars klimmende / siende oock seer naer het Beelt-
werck aen de Gaelderije.

Daerintussen comt selfs de Coninck met sijn Adel aen boort / mede bren-
ghende een Vercken / ende een Canaster Cocos, die hy presenteerde / legghende in
sijn hals / buckende tot den oberloop / settende het voor de voeten van de Presi-
dent, en bleef so voor hem leggen of hy hem aen badt: doen hy op stont / settede
hy de Coninc by hem neder op een Cussen / doen dede de Coninc den President,
en Aris Claessoon van sijn Adel tillen en heffen met groote Ceremonie / boven
haer hooft / en hielsen se soo een wijle / doen setteden se weder neder / met een tref-
felicke magnificentie / alst de Coninck gebodt. Het schijnt dat dit een teek en
hy haer is van groote wuntschap en eere. De President leyde hem inde Ca-
jupt / en thoonde hem een Spiegel / daer hy niet in dorste sien : schonck de Co-
ninck sijn Belle in sijn slaepplaetse / en twee Messen / met noch ander beuselin-
gen : van daer / werde hy ghelept inde Combuis / en onder int Schip / daer hy
de Stuckertvertich in getale sach / dede daer voor oock sijn reberentie : oock
int rynn daer hy alle de Vaten met waters sach / d'Anckers / en Ballast: daer
naer in Constapels-Camer / daer zy alle over verwonderden. De President
seyde / dat hy daer mede Vonder en Blixem conde maecken / ghelijck die inde
Vocht domineert / liet hem de Pompe en Compas sien / dat alles hem een nieu-
wichheit was te sien. Alles wel ghesien hebbende / ginck hy met onse Boot / en
onse President naer lant / met so grooten vrees / of hy een Godt hadde geweest.
Hy en de Coninck werde wyt de boot nae de Belay ghedraghen / en onse Gene-
rael ginck met hem daer onder sitten / tot dat wy wat aten en droncken : daer
naer ginck hy met de onder-Coninck wandelen / om het Bosch / t'lant en de
Inwoonders woningen te besien / en sach de Boeren van een Dorp dat vor-
der sach danssen / oock de Vrouwen / en jonge Dochters / daer onse Matroosen
al te voren vrolick onder waren met dansen en speelen. Teghen den avondt
quamen se allegader weder aen boort / ende Danielle Maire inde manschijn
ginc met een deel van d'onse Disschen / met Aris Claessoon, als zy de sonde ge-
vanghen hadden / ginghen zy by de Coninck / die zy vonden geaccompaignert
van eenighe jonghe Dochters / die naeckt voor hem dansteden / op een sonder-
lingh Instrument / als een Pompe / en op dat gheluydt maecht en zy haere
spronghen / dat een lust was om sien by desen : Oock d'Onse vergaten haer
selven

selven niet/ om haer te vermaecken by den Coninck/ die met haer inden hande floech/ en lachte/ en was soo wtneemede vrolijk/ dat wonder was. Ter wyle de onse dansten en speelden by den Coninck/ hadden de Inwoonders ses ofte seven Dissen genomen/ dat wy den Coninck aengaven/ die seer ontstelt was en groote Anguistie dede/ slaende twee vande Inwoonderen soo dapper/ dat hyse by naest doot sloech. Zy aten alle-gaeder den Dissen gheheel rauw ende ongeschabent op.

Den 30 morgens op de vroe kost/ quam een Canoe aen boort/ ons Generael brenghende een present van twee Verckens/ en eenighe Cocos, vande Larou bereert/ wy gavense wat Dissen te eten van onse Tafel/ die zy met grooten over aen/ ende leckebaedden als oft zy banket aten/ om dat zy dien rau eten/ ja quallen: gavense elck een Spijcker/ daer zy mede doot ginghen. Daer nae quam veel Fruyt vanden Coninck/ om dat hy al de Boeren ghecommandeert hadde wat verck op te brenghen/ teghen ons vertreck. Aris Claesson en Daniel le Maire, de Broeder van onsen Generael brochten suiddachs den onder-Coninck te gast/ die wy treflyck tracteerden. Cozt daer na saeghen wy den Coninck van het ander Eplandt / met al zyn Edelen/ al schoone Maïens/ wel ghecleet/ en haere Vrouwen / met eenighe Canoes te water / mede brenghende hun eten van Fruyten: by desen Coninck comende/ groetende malcander met vrollighe Ceremonien/ laghen op d'Warde met haer aengezichten/ ende handen op de stecken: dan gingense legghen teghen het Schip/ dan teghen de Riviere. Ter laetsten ginghen zy by malcanderen sitten/ zinghende haer Adova, en dit was de groote Orankay, oft opperste van beyde Eplanden. Onse President / of Generael ginck selfs aen landt om dit Volck te zien: zy setteden hem ter stont op een Matien/ daer sloech hy vier int kruyt/ ende ontstak de Mont / en Claes Ianssen schoot de Dissen af daer zy over verwonderde. Zy begherden dat men nae de Cocos schieten soude / dat werde ghedaen dat het Water daer wyt liep. Die op 't Schip schoten een licht Stuck af naer kant op het gheberchte aen/ dat seer balderde/ zy waren soo verbaert/ dat zy bestonden te vluchten: daer naer sagen wy dat zy de Verckens brochten/ negen int getale/ ende werden ons van de Arikis geschoncken/ met haer oude reberentien/ en wy dedense ter stont aen boort brenghen: wy gaven haer oock Coralen/ een Byle/ 2. Messen / Cooper Beckens en Ringen: die sy deelden aen die/ die de Verckens gebracht hadden. Doen bestonden sy te eten / brachten eerst Wortelen van Acona, en t'gewas: en settedent de Coningen / de Edelen/ en Vrouwen voor: oock een deel gebraden Verckens / met Cruyt ghebuld / soo datter wel Spijse was voor 500. Menschen die ontrent ons saten: wy creghen onse portie. De spijsse werde alsoo bereept/ zy bestonden allegader dit Cruyt te rauwen / en alst cleyn genoech was / namen zy het wyt de Monden / en versameldent in een grooten houten Bock/ versamelt sijnde/ gaten zy daer Water op/ mengdent en kneedent onder een/ en presenteerdent de Coningen om te dyncken/ en oock den Adel. Daer werden veel Vbes-wortelen ghegheten: oock sefthien gebraden Verckens/ so grupsich toegemaect/ dat yslich om sien is. Daer-en tusschen verceden haer onse Trompetters ende Trommeslagher met het liefelijcke gewyt haerde Instrumenten/ daerse haer in vermaecten.

Den 31. smorghens waren wy doende om ons anckers te reddem. Na de broech-Cost comen de beyde Coninghen aen boort/en brochten ses Berckens/ tot een bereeringhe/en de Maets verruilden veel, Ousy Bananes, en Cocos, soo dat elck Man seven Cocos creech. De Larouw riedt den grooten Coninc dat hy soude het Schip besien/als zy alle hare Ceremonien en lieden geabsolveert hadden/maer hy dorste het niet bestaen:/doen nam onse President den grooten Coninc by der handt: dat een seer scaep bequaem Man was/ seer vrien delpe/ ende leyde hem inde Cajuit/daer hy hem toonde de Printe van zijn Excellentie/seggende dat dat onse Ariki was/heel int wapen / en thoonde hem oock een Spieghel/en Bellen/en de Caert/wees hem ons Landt / zijn Landt ten naeste gelpe/en scheen dat hy daer wat van apprezhendeerde / hy schonc elck eenen Schale Wijn/en hy deden bescheet: van daer leyde se in de Galderpe / en soo voort door't geheele Schip: hy vereerde haer weder een bosken Coralen / een Mes/ een Cam / ende wat spijckers/maer elcke Edelman een spijcker. Daer was een vanden Adel die Cuypers Mseren booz ghestolen hadde/van onse Coninck van de Bay hy dat siende sloegh hem in de Neck / wel soo/ dat hy van't boven Net most schampen.

Corts daer na ginck onse Generael met Aris Claessoon aen landt /om hem noch eens te wasschen in de Keviere/dat hy oock dede/daer naer gingen zy na de Coningen toe/om haer te groeten en Adieu te seggen/zy spreiden Matjens booz ons/om op te sitten/en als zy verstaen hadden dat wy datelic t'seyl wilden/gaven zy ons noch eenighe schenckagien/en wy haer oock/also gheleyden zy ons aen Strant/en schepden van haer. Dese Menschen leefden seer armelich/in huyfkiens die aen Strant stonde/gebout van Bladeren van Boomen/hadden inden omring vijfen twintich Doeten nau twaelf Doeten haech. De beure moest men al buckende in-crumpen / het Hupstraet was een deel drooch Cruyt/om daer op te rusten/hier en daer in een Hoek stont een Hengel/elders een Knodse: dat Hupstraet saghen wy in 's Conincks Lodgie. t'Is een sterck Volc/groot van lijvet welc bleeck daer aen/als onse Generael van geberchte quam en moede was/ presenteerde dz onder-Coninck hem op sijn naechte Achouderen te nemen/en soo af te draghen / daer wy't quaet genoegh hadden alken door de quaede ganghen te gaen: Zy waren van colour bym Geel/hooverdich in haer Hant / dat verschepden was gheciert / in't binden/in frisieren/in't vlechten: Eenighe scheenen Borstelen op't Hoofst te hebben/so stont stontet. Het Vrou-volck was leelich/met hanghende Borsten: het scheen dat zy van d'eerbaerheyt niet veel Wetten hadden/so ghemeen was het by haer de Lumpten ober te treden. Zy haer was gheen Goodts-dienst / leefden als Beesten/hadden gheen kennisse van Coophandel. Het schijnt dat dit Volc is van d'eerste Ceuwe/om dat al haer noot-druft hinck aen de Boomen en wies en de Dis die zy vinghen aten zy rau. De Generael noemde dese Eplanden ter eeren van de Stadt Hoorn, De Hoornsche Eylanden, en de Bay, de Eendrachts Bay, ter eeren van ons Schip. Wy verlozen hier een Ancker / en gingen t'seyl/naet een Oost/en Oost Noort-Ooste coelte/onse cours was Noortden/ende Noorden ten Westen. Onse plaetse daer wy ghelegghen hadde / lach op veerthieu graden / ses en vijftich minuten.

Den eersten Junij : smorghens laeghen de Hoornfche Eylanden van ons zuydzuydoost : hadden smiddaghs de hooghre van 13 graden ende veertich minuten.

Den 2 smorghens quam de Sonne claer op/ de windt van oostelijcker hant: onse cours was Noordten Westen: smiddaechs hadden de hooghre van 12 graden: saghen noch gheen lant en de Generaels ghevoelen was d' Eplandt van goede Hope en de Hoornfdhe Eylanden, die Eplanden zijn/diemen Salomonis noemt; alijt zy hebben goede conformiteyt met het seggen Quiros: en t' is seker dat hier ontrent Australia Terra is: wy sagen gheen gebogelte/van een cleyn Lant-Meenken.

Den 3. ginghen al den ouden cours / met eenvarighe Wint: saghen gheen lant/onse Stierman hadde giffinge ghemaect/dat wy al verre achter Nova Guinea soude wesen: maer onse Generael was alijt van contrarie opinie/smiddaechs hadden de hooghre van 12 graden begonnen in Albecoretten te sien.

Den seften/smorghens quam de Sonne claer op/saghen al noch geen Lant/onser cours was noch Noord-West / en de Windt Oostelick. Onse President quam in discours/en hadde groote achterdencken met de Schipper en Stierlieden van veel Westelijcker te wesen / en Nova Guinea al ruym op sijde te hebben / waer door wy met malsanderen resolbeerden als volcht van Noorden aen te gaen/om te sien waer wy waren/en so langhe onse cours te houden/dat ons docht dat wy uit den droom waren: so dat wy op de vroeck Cost noorden aen ginghen: smiddaechs hadden de hooghre van elf graeden.

Den 12. quam de Sonne onclaer op: desen avont wierde resolutie genomen met de volle Raet/en alle Stierlieden/van onse cours West aen te stellen / om onse reyse te vorderen: hadden smiddaechs de hooghre van drie graden sesen veertich minuten.

Den 15. smorghens cours en wint als voren/met schoone coelte/grof blau Water/grove dijningen van den Suyt-Oost/dat wy seer slingherden/so dat wy noch geen beschut hadden van de Suydt-Oost Steert van Nova Guinea, die wy behoorden te hebben / als wy daer be-Westen waren: smiddaechs de hooghre van 4 graden / dertich minuten.

Den 18. de wint van de Noordelijcker hant/onse cours West: wy vinghen een Boniet, saghen veel Voghelen/en Visch: smiddaechs de hooghre van 4 graden/en vijfen veertich minuten.

Den 20. quam de Piloat met groote blijdschay segghen dat hy lant sach: eerst Suyt-waerts van ons/met groote Heuvelen en Berghen: en lach al boven de 5. graden: wy dreven den gantschen nacht sonder Sepl / om op 't lant niet te loopen.

Den 21. smorghens maecten wy weder Sepl/en saghen dat het seer leegh Lant was: daer naer sagen noch meer Eplanden/ groot en cleyn tot ses toe seer leeg en cleyn geboumte. De President giste dat het Heivelich lant dat wy gisteren sagen/een beginsel was van Nova Guinea: doch bevonden aen malsandere vast was / door een leeghe blacke Strant op eenighe plaetsen wat hooghachtich / sijnde als leeghe witte Dymnen: saghen een Rif a floopen ten Noorden en Noord-West in Zee/daert seer op barnde/een groot stuck in Zee/

en seplender be-**hoozden** om wy saghen van 't **Eplandt** naer ons toe-tomen twee Canoes met **Dolck**/daer in wy seer verblijdt waren / hopen de verken te raecken/wachtende haer in / **z**p hielden al te loef waert van ons / en 't scheen dat **z**p verbaert waren / d'eerste hadde vier **Man** / en d'andere ses gewapent met **Bogen** en **Pijlen** : wy gavense wat **Cozalijers** / daer **z**p seer graech naer waren/en gaben te kennen dat **z**p die haer **Overste** souden brengen aen **Lant**. Dit volc was al wat **bruynder** en **swarter** / als aen 't **Hoornsche Eplant** het **Wapz** geelachtich / haer **knibels** waren oock afghesneden : **Onder** haer was een out **Man** met een geelen **grijfen Waert** / seer dick en vet / mede ghebrant en ghepicqueert oft gheblaut was / ghelijck in de **vozighe Eplanden** : **z**p hadden veel **Figueren** op de **Armen** en **Wozten** / decteden oock haer schaemte niet **Bladeren** of **Basten** / gheen **Cleetjens**. **De Caroes** en 't scheppen als voor heren / maer gheen **Kieden** als d'andere om **visschen** : **De Caroes** oock niet so polijt / het scheen datse **Stocken** hadden in plaetse van **Kieden** : en hadden een **spzaecke** met die aen 't **Hoornsche Eplant** / **z**p brochten gheen **ververschinge** / al ist dat het **Lant** vol **Cocos-Boomen** stont / en kenden **Oufij**, **Lieu**, **Fontij**, **Povacca** : en sepden **Ajouta ne ay**, dat op haer landt ghien en was / dan wel veel aen het ander lant / dat **z**p ons wesen **West** aen te legghen / daer den **Ariki** woonde : wy konden hier gheen **Anchor** gront / setteden derhalven onse **cours West**-waert. **Middaechs** hadden wy de **hoochte** van vier graden 47. **Minuten**.

Den 22. **De Wint** continueerde **Oost** en **Oost Supt-Oost** / met schoone roelte / wy hadden **smiddaechs** 4. graden vijf en veertich **minuten** / ontrent den about saghen wy **West** ten **Syuden** van ons / ontrent anderhalff ofte twee **Mijlen** / een leeg **Eplant** / daer wy be-**hoozden** om hielen / en 't quelde ons dat de landen soo leech waren : t'was van het **voorgaende** 32. **Mijlen** / **Oost** en **West** streckende / en dit **Eplant** ontrent **hoozt-West** / wy gingen **hoozt-West** ten **Westen** aen / om **boben** / oft be-**hoozden** om 't **Eplant** te seplen / en te schouwen twee **cleyne** **drommelkens** **Boomen** / die gelijcke water stonden soz gl ende voor **broochte**. Dit **Eplandt** noemde onse **President Marcken**, om de **ghelijckenis** diet daer mede hadde.

Den 23. gingen wy den ouden **cours** / en sagen eenige **Water-Slangen** / dat een tecken is van lant **gemeelijck**.

Den 24. **smiddaegs** hadden wy de **hoochte** van vier graden vijf en twintich **Minuten**. **Cours** na de **hoochte** genomen was / sach onse **President** **ginc** selfs nae **boben** / ende sach **hooch** lant voor **upt** en waren twee **leeghe** / en een **hooch Eplant** : resolbeerden onsen **cours** te nemen **Supt-West** aen / en saghen dat het al **hooch** lant was / **steyl** **opgebicht** en **Clippich** daert seer tegen **barnde**. **Boben** waren se **schoon** **effen** **int aensien** / seer **plapsant** met veel **geboomt** / en **uptnemende** veel **Cocos-Boomen**, maer konden op een **Mijl** aen lant geen **Anchor** gront **erijghen**. Onse **President** noemde se de **Groene Eplanden** : met **hoozt** seplen deden haer noch **cleyne Eplanden** op / maer liette se alsoo den about aenquam. **Hielden** den **gant** **schen** **nacht** by / met **Sydelicke** **Wint** / tusschen beyde **Eplanden** / die vijf **Mijlen** van malcanderen laghen.

Den 25. **smoogheus** saghen wy een **hoog Eplant** / met een deel **kenbelkens** / hielden daer **boben** ten **Syuden** om / ende naer toe : **twijfelden** of het de **Custe** van

Van Guiaea soude zijn verlatende het ander hooch Eplant: dat van de Prefident genoemt werde Iohannes Eplant / en lach op de hoochte van 4. graden / en 15. minuten. Smiddaechs waren wy seer dicht by de Custe / dat wy Menschen op de Strant ende Hupsen saghen / maer conden geen Ancker gront krijgen: wy sagen veel roex op 't gheberchte / en Bosschagie oock Cocos Boomen playfant om sien: wy quamen by een hoeck daer wy dochten Ancker-gront te wesen / en manden onse Sloep ghewapent / om te diepen: maer eer de Sloep af was / saghen wy een Canoe ascomen nae de Sloepe / die heftich nae de Maets wierp ende slingerde / oock Flitsen gebuycte / maer so haest d'onse eens schoote ginck die doo?. De Sloep weder ghecomen sijnde / ginghen onse cours / t' volck van 't lant liep en riep ons naer / al gupthende en wenckende met Tacken van Boomen. Hier scheen een Bap te sijn / en creghen gront dicht onder 't landt / op bystich Vadem / sant en cleyn keeselinghen / settent op vijfen veerich Vadem: Sabonts / en by de Maen quamen twee Canoes om 't Schip henghelen / maer wy verstonden haer niet / wy trammelden / trompette den / en speelden op Beckens daer zy goet behaghen in hadden: maer waren seer bezeeft: wy quamen soo veerde dat wy haer Coralen thoonden in de Maen schijn / en wy wierpense haer toe / derhalven zy lach eden en hadden wonder te seggen onder malcanderen: men gaf haer oock wat spijckers daer zy op haer maniere ons af danckteden.

Den 26. quamen ons smorggens vroeck wel 7. Prauwen aen boort / en boeren vast rontom / maer hadden niet voo? ons / dan Assagapen / Steenen / Knodsen / houten Sweerden / en Slinghers / nochtans gaben wy haer Coralen / en alderhande snupsteringe / op dat zy ons verkens brengen mochten doch begoste met Slinghers op ons Schip te werpen en smijten / soo dat wy met een boegstuck daer onder speelden / doen vergonck haer de couragie / en schepteden alle gader wech: d onse setteden strack de Boot wyt / en vervolchdeden hare Wyant / int water doo? - slaende / steckende al die zy conden krijgen: so datter wel thien bleven / en drie ghevangens cregen / die d'onse aen boort brachten om te rantsoereren voo? Victualie / maer waren seer ghequest: oock veroberden zy vier Prauwen / daer zy eenige van haer Wapen in bonden / en verbrandese. De gequetsten verbontmen / maer d'ene sters strack.

De Prefident gheboot na de middach dat men de twee gevangen in een gemande Sloep soude setten / en met haer lanx de Wal varen / om te tentereen oft men eenighe provisie voo? haer conde becomen voo? t Kantsoen: men vernam eerst geen volck de vreesse wasser in: ten laetsten quamen der drie wyt het Bosch op een singhel-strant / en onse ghevangers riepen haer toe: men roepde voo? op een plaetse daer een hooch Belt met gesaeyt graen stont / lanck met Wyzen / en daer quam niemant voo? den dach / doen lieten wy den ghequesten ghevanghen aen lant loopen / en men gaf hen noch Coraeltjens / een Mes / en Daniel le Maire hadde hem een stick van een Slaep laecken gheschoncken / om hem te wiffen / alsoo hy seer bloedede / en dat op goet gheloof / dat hy Verckens soude brengen: mits wy dese twee op thien Verckens gestelt hadden: die by ons bleef was een out Man / en werde die tocht niet verlost / sabonts quamen ons by twee Canoen / hebbende een cleyn Vercken / dat zy verruyden wy creghen

creghen noch een seer excellent Bos Bananes. Dese Natie hadde aen beyde syden der Neusen / gaten gheboort / in de welke zy Ringen hadden / voorwaer ten selt saem spectael.

Den 17. alsoo het derde pert van ons water weder upt was / volden wy weder onse Booten. Heden creghen wy een vet Percken om te verruplen / wy gaben daer voor een Becken / wat Cozaeltjeis / twee Spijckers.

Den 28. quam ons een groote Prauw aen boort / daer wel eenen twintich Man in was / synde achter en voor heel hooch fraep opgeboept / dit volc was eerst wat schou daer naer quamen naeder / besaghen de Beelden / ende Leuwen van de Gaelderije met verwonderinge. Daer naer quam noch een Canoe aen boort / daer in een Man hadde een Bos Pinange op sijn Hoofst brenghende als een present. Als onse ghevanghen niet ghelost werde / settiden wy hem aen landt : wy hoorden daer naer op de Trommel spelen / wy vermoededen dat het was door blytchap.

Dese Inwoonders gingen meest al naect dekten nu de schaemte / sijn niet of weynich op t lichaem ghepicqueert / dan hadden veel littekens / oock waren zy niet gebzant als de voorgaende Eplanders van middelbare groote / vet en wel geboedet / veel droeghen een Calabassen daer Calck inghesloten was / daerse Pinang niet eten : Zy deden reverentie met haer Mutsen af te doen / en boven t hoofst in de hant te houden : Haer geweer bestont in Assagaien Slinghers en Cnodsen / en houte Sweerden : zy beten in de doften / iae alle de Cnuden aen stucken : als wy sonder gheweer waren / vielen zy ons aen t lijf te bijten : in somma 't was een quaet verradich Volck : maer met Musquetten waren se te temmen. Ons docht dat wy Onlie op t Velt saghen / en dat Cocos Nooten haer beste eten was : Wy hoorden Papagaeyen roepen en saghen groene als in West Indien. Inde nacht lichteden wy ons Acker / met cleyne coelte.

Den 29. smorgens waren wy neffens de Noort-Wester houc van de Baye. hebbende te nacht met stilte maer ontrent anderhalf myle verriert / de Windt upt den Supden : smiddaechs hadden wy de hoochte van drie graden / en vijf en veertich minuten gaende lanck de Wal / Noort-West ten Westen : wy sagen dat het een vaste Custe was / en voor Nova Guinea : de Inwoonders sijn ghe-naemt Papoos : meest swert / ontrent den avont saghen wy noch drie hooghe Eplanden / die van t groot Eplan slaghen ses mylen.

Den lesten / smorghens was de Wind variabel en wy waren reben de Caep daer hem t lant ontviel om de West / daer raer Noortlick scheen een Baye te wesen. Wy creghen veel Canoen van t Lant seer fraep opgeboept / en schoontses met Beelt-werc uptgehouden / en geschildert. Zy brochten ons gantsch gheen ververffhinge mede / deden wel alle teekeren van reverentie in de Mutsen en Mutsen op t hoofst legghende / oock haer Spiet sen eenighe aen stucken breeckende / dat zy thoonden dat zy ons niet wilden beschadigen / comende heel vrymoedich by ons inde Gaelderije / ende Cajupt. Zy dekten haer schaemte met Bladekens : wy lieten haer onse Pistoolen affschieten : zy ginghen seer manierlick wech d'een d'ander plaets maeckende : saghen eenighe Liedekers over Maeltijt in teekeren van danckbaerhepd - gaben : so overbrochten wy den

dagh zeer vrolick/zonder pet te stelen. Sy stoncken zeer nae bet oft sneer/als die aen Capo bonne Esperance. Haer tale was anders als die gene die aen't vaste landt/die oock haer byanden waren/zy hadden oock veel littecken s int lijf/veel desorm int aensicht/miet camuse F. eusen/groote Lippen/en Monden. Zy bestreecken haer Baerden met Calc/en haer Hapz op't Hoofs/waer mede zy seer haer hobaerdye thoonden. Den dit Volck quam niet / al hoe wel wy haer bewesen dat wy wat gebreck hadden.

Den eersten July smorghens dreeven wy in silte / waren te nacht qualick twee Mylen West aen veruert. Naer de byrech-Cost quamen veel Canoes af/die wy meenden dat ons eenighe verberfching brochten/maer hadden wat anders in de sinne. Zy quamen heel stout aen / en hadden alders niet als Waper en/thoorende ons die / of wy dat goet wel condemni zy vinghen aen en quetsteden onse Mopses die opt Ancker stordt in sijn Billen/met een Assesgase/roch een ander onder sijn armen:daer op ooc alle d'andere begonnen aen te vallen/met Slinghers en Steenen doen wast onse beurte / en loofden vier grove Stucken met een deel Musquetten/so datter een dosyn bleef. Ter slont vervolchde haer onse Sloep/en creech een Canoe:daer een in doot lach / de andere twee bluchteden in't Water / van die welke een werde doot gheslaghen d'ander wesende een jonghelinck van acht hien jaren/namen zy ghevanghen: en noemden hem Mopses / nae de naem van die ghene die ghequerst was: en oock het Eplant daer onder dese Tragedie was geschiet. De andere Canoen bluchteden alle haers weechs. Smiddags hadden 2 graden en twintigminuten. De Wortelen van Boomen aten dit volck in plaetse van Broot.

Den 2. smorghens in by voor wyt West van ons / saghen wy hooch lant wyt comen/synde met het wytterste lant van gistere abont al vast aen een/synde tusschen beyden een heel schoone Wape ofte inwijn/al leegh lant:so dat dese Cust met bochten wyt en in loopt:dat op de syde van ons af lach / gheleec seer de Custe van Guinea, wy hieldē ons Cours West Noort West aen / naer een Caep van hoochachtich lant/daer achter saghen weer leech lant allengskens ontballende. Smiddaechs de hoochte van drie graden en 15. minuten/wy liepen ontrent twee Mylen byden't lant/en saghen een groote Berch.

Den 3. smorghens met den daghe hadden wy het hooghe lant op de zijde: en ginghen styf voort:en sagen strax voort gheen lant weder. Had men het geboelen van den President ghehouden en ghevolcht/men soude aen Wagboort altoos't lant ghevolcht hebben/soo wel by nacht als by daghe pet int gesicht hebbende. Ontrent den avondt saghen wy weder West. Supt-West van ons hooch lant.

Den 4. smorghens. Dat hooch lant saghen wy vol gheboomten groen / en oock roock:Ter wijl wy alsoo door de Eplanden liepen/sagen wy aen Stuerboort vele cleyne Eplandekens / op de hoochte van twee graden dertich Minuten. Wy hielden onder een Eplant om't Ancker te werpen / maer de nacht onderliep ons / en hieldent by de gantsche nacht / dat ons geen voordeel dede/so dat wy het lant niet aen deden/onse Schipper meende dat het Ceram was.

Den 5. hadden wy veel kaecken ende Donner/en Blixem:Variable Winden/Smiddaechs de hoochte van drie graden / acht minuten: wy bevonden hier tamelyke

tamelijcke stroom om de West gaen. Savants saghen wy weder ten westen van ons in by twee laege Eplanden / daerom seplden wy so hoogh als wy conden / aenloebende om' t'boven te seplen / al Suid op tot de hooghte van Banda.

Den 6 hadden wy de heele dach variabel weder / met regen en wint. Smiddaegs bevonden wy de hooghte van vier graden / en tien minuten. Doozmid-dag sag j Nris Claessoon lant / een Bergh g'elijc Gondenapi j in Banda, ons Schipper affirmeerde, dattet Banda was / maer men bevondt coets contrary / mits men daer by wel noch drie of vier soitse bergen sag die branden: en daer om Vulcani bergen genrent werden: men v'ndt goedt het landt aen te doen / daerom ooc de heele nacht by hielden.

Den 7 smorgens / waren wy een goet stuc weegs van den Vulcaen bergh / daer wy na toe seplden / meenende daer: boven te seplen / tusschen't Eplandt en het vaste lant deur / doch conden niet / seplden beneden om / en hielden dicht by't lant lant / en quamen terstont in See / zijnde twee of drie Canoes naer ons toe / maer waren banghe van ons / riepen ons toe / maer conden het niet verstaen / noch oock onse gheb'inghe ne Moyses, nae by't lant comende quamen twaelf Canoes ontrent ons Schip / in elck vier of vijf of ses Man. Dit volck was veel geelder / alst voorgaede / oock haer Canoes waren van ander fatsoen / en wy conde a gheen Rucker grond krijgen / en de In-ghesetenen brochten gheen verberffchinghe / derhalven resolbeerden wy te seplen na een ander leeghe hoeck van het groot land af streckende westzuidwest van ons / soo verre als wy sien conden: aldus seplende met moy weder en ruymen windt / saghen weder twee of drie Eplanden: lieten wel vier cleyne Eplanden / hoogh aende sincker-hand noordwaers van ons legghen / daer van ons een dochte rontinnelijck te rooc-hen: smiddaghs lagh de Vulcaen ontrent anderhalf mijle van ons Oost ten Noord. Het water creegh hier een verschepden Coleur of wy by een Rivier waren / geel / wit en groen / wy saghen hier dryven veel Houts / Boomen met de Wortelen / tacken van Boomen. Dese nacht dorsten wy niet seple. / en saghen drie Vulcanen, drijvende om de west.

Den 8. gingen wy Westelyc aen / en waren snachts ghedreven recht boven het leeghe landt / of wy geseylt hadden / saghen weder voor wyt een hoogh Epland: / en west wyt lagh meer landt / redelick hoogh / al continuerende / en gingen soo al voort / Smiddaechs hadden wy de hooghte van drie graden acht en heertich Minuten. Savants nae den eten / vonden wy op tseventich Dadem gront / Daer quamen ons Canoes aen boort / met twaelf man / recht a h'er de Gaelderijc / seer bevreesst zijnde: wy gaben elck wat Craelties / maer hadden geen verberffchinghe / het s'heen dat zy seer graech waren naer lant / Laersken / Cleedinge / en roode Mitsen. Dit volck s'heen heel Barbarisch / drollich van fatsoen; Moyses conde haer met verstaen / en was voor haer bevreesst / dorst by haer niet aen landt gaen: vreesende mogelick dat zo hem souden eten. Haer h'wy was Peck swert: het waren rechte Papoos: nieuwgierich als Apen / om't Schip te besien. Bevonden hier de hooghte van 3. graden 34. Minuten.

Den 9. was de windt wyt de Suideliker hant / soo dat wy niet achter den Houck in de Baye die wy conden sien / costen comen. Wy sa den onse Sloep ont- den hoec om te diepen / en lanckr het Land / wy wapenden dieu met 2 Steen- Stucken.

Stucken/en thien musquetiers/vont ober al goede gront: wy lichten ons Ancker/en bonden twee Dozpen/terstont quamen veertien Canoes van lant/daer veel Cocos. Boomen stonden: wy lieten Ancker vallen op ses en twintich Daden:terstont quamen se met Vrouwen en Kinderen om't Schip rontsom te besien/jae swanghere Vrouwen / 't was een teeken van brede: eenighe hadden Affegapen/Flitsen/gheen Slinghe: & noch Steenen/noch Cnodsien/3p brochten eenighe Cocos, die wy haer afsnijden met mepte voor Cozaeltjens. Snachts hadden wy onder Blixem en Reghen.

Den 10. quamen weder veel menschen aen boort / maer brochten niet dan veertich ofte vijftich Cocos: wy spraccken van Verckens/die 3p beloofden te brenghen/maer quamen noyt: het waren recht-schape menschen eters/hebbende een leeliche colour/hadden seltsume cieraet om den hals/van Hoozen tjes ende Zee-Schulpen/en Verckens-Tanden/haer knevels waren afgheschoren: De Vrouwen Borsten hinghen tot den Nabel toe / als een Darm:de Bupck soo groot als een Conne/en de Gugh met een Bult/daer 3p een kindt op setteden:smalle Beentjes als Spillen/en arme Nepen aensichten:also 3p ons niet en brochten/resolueerden te verreyfen.

Den 11. voor dage lichteden wy het Ancker/liepen buyten twee Eylanden om/teen seer hoogh en t'ander leegh: daer wy ontrent een groot Doop aen't water saghen:mae middach sigen wy weder een leegh Eylandt voor aen legghen/daer wy savonds voor by raecten. Men mach hier op letten/dat Nova Guinea street meest al Noort-West ten Westen / somtijts wat Westelicker/somtijts wat Noordelicker.

Den 12. den heelen voor middach hadden wy al stilte: dochten dat wy dese spzing al beroyder weder soude gehad hebben/maer t'was al schoon weder:so dat wy al soetjes by de Wal langs liepen West Noort-West: smorghens saghen wy het Landt voor wyt heel lanck smiddaechs de hoochte van drie graden:sagen veel hout & drijven wyt de groote Stevieren comende/daer veel Mossels en Crabben aen hingen/gheaccompaignert met swerte Zee-Vogels/wy sagen heden veel Disschen van alderhande slach/bevonden dat wy groot voordeel van de Stroom die ons om West settede/hadde / als dese gantsche Cust langs altoos is. Het Blixemde seer alle nachten voor de daghelijcsche hitte.

Den 13. Noch docht ons dat het een doorgaende Custe was/met veel Wapen en bochten/en Habens: al-te-met hoogh Lant/somtijds leegh lant/snachts hadden wy een Crabade.

Den 14. seyden wy al lanck het landt: ontrent vier oft vijf Mylen van de Cust:Onse President hadde gheerne wat dicht aen gheweest om sijn Caertjen beter te maechen/maer onse Schipper was seer verbaert voor't lant. Heder saghen wy veel Fisch/en Jan van Genten. Nu bevont onse Pilot wel dat het de West-Cust van Guinea was/also hy altoos sustineerde dat wy aen de Sant-sjde soude vervallen / sprack derhalven vele desperate woorden/wy saghen veel groente van verre op't lant.

Den 15. saghen wy leeghe sant-Strant/al vol geboomte/smiddaechs hadden wy de hoochte van 4. graden:en 15. minuten. Hier was veranderinghe van Water/bleeck groen. De Maets waren graech om te diepen/en bonden

op veertich Dadem gront/en zy saghen terstont twee oft drie Canoes, die na ons quamen/maer daer was een in/die nae ons wilde schieten/soo schoten wy eerst met loos Cruyt / daer nae in ernst: op het Schip meendense oock dat zy onse Sloep overbielen/en schoten 2 Gotinghen af/d'eene op Strant/d'ander naer het Bosch/daer zy met troupen stonden/en blooden terstont wech:en also de vrese in int volck was/werde gheresolveert dat men op het cleyne Eylant soude landen wel ghewapent:so dat de Schipper selfs mede voer/maer als de Inwoonders saghen dat zy landen wilden/vochten zy so furieus en manlick/dat zy met Flitsen quetsteden veel van d'onse / sae wel seshien:d'onse stonden ooc niet stil speeldender met Steen-stucken ende Musquetten onder dat het stooft:als het nu so op en campen ginck / was onse Schipper seer verbaert om ghequetst te worden/en creop onder de Doft of Bancke daer die Roepers op saten/al hoe wel hy oorsaeke was dat d'onse nu de Indianen eerst schoten/haer kraberende met sijn Cozetelas / Matroos die roddich is dit siende/noemde hem daer Dost-trupper. De President siende van t Schip af dese Water-strijt/ende dat de Indianen heftich vochten/schoot seuen oft acht schoten/en woude eenige van de Wpanden/derhalven zy strax ooc wech schepten na de Strant/miet groot verlies.

Den 16. sinorghens het Ancker ghelicht / en dieper inde Bay gheseylt tusschen beyde Eylanden/op 6 Dadem Cley-gront/wy vernamen dien dach geen Canoen, van die ghene die ons daerhs te vooren by waren gheweest. Men resolueerde de Sloep/en boot wy te sett en/als t oock gheschiede/ginghen wel gemonteert heen/zy voeren aen een cleyne Eylant/mede-brengende twee hondert t seftich Cocos-Nooten, Ontrent den avont quam een Indiaen als vrede verfoeckende met sijn Canoe ontrent ons/en wierp ons toe een Hoet die dachs te vooren verloren was int bechten. Dese Inwoonders zyn heel onghedeet.

Den 17. Zyn wy wat beter in de Bay gecomen om ons Volc te bevrijden/die aen landt soudent gaen/oft met haer handelen. Daer werde geresolueert in dien zy voorniddach niet en quamen/dat men des nae middaechs met gewelt de Cocos soudent halen. Daer-en-tusschen quam een ghewapent Man af/met een Canoe, en hadde eenige Cocos, die hy boven stroom werpende/by ons liet drijven ten laetsten werde hy stauter/quam onder de Galderije/en bont los de Cozaeltjens die wy aent barikout vast gemaect hadden. Doen quamen d'andere oock by/en vrochten ons al dat wy wilden / voer Messen / verroeste Spijckers / en Cozaeltjens. Zy verruylden aen ons hare Bogen en Wylent: ooc eenige geele Worteltjens/so dat zy heel met ons wel te vreden waren.

Den 11. quamense sinorghens vroech al weder by ons/wy hadden den gantschen dach genoegh te doen om te verruylen:so dat wy creghen negen hondert t seftich Cocos: siniddaegs quam een Man met twee Vrouwen ons aen boort: en onse Mae s voeren om de soode/die zy met cregen:daer in die Inwoonders ons seer behulplich waren.

Den 16. doo't verfoec van de Matroosen om gaen te Wiffchen aen t'grootte Eylant/gaf de President verlof/en ont te sien of daer meer Wiffch was:t welc zy ooc deden met believen der Inwoonderen/die den segen hielpen trecken. Wy sagen van alle canten vele Vrouwen aencomen / daerom wy onse Maets aen

boort riepen/vermoedende quaet/maer elck quam so vymoedich aen boort/ dat wy ons verwonderden/manghelende soo veel wy begeerden: Zy noemden haer Eplandt Moa, en dat daer ober lach/sepden zy was Insou: maer het hooge Eplandt noemden zy Artimoa, en waren so haestich om te handelen /dat d'een ander verdrongh/mieest soeckende Coralen.

Den 20. s'no'ghens in de dagheraet /quamen de Inwoonders weder met twintich Canoen aen boort: daer onder oock groote seyl Prauwen waren: zy waren seer g'aech om ruplen / alsoo wy gheseyt hadden dat wy wilden van daghe wech seplen/zy brochten ons veel Cocos, soo dat een yder wel vijftich Poten creech: oock soo veel Bananas als wy begheerden: zy bronghen op de sijde van t Schip malcanderen/elck wilde de eerste zijn/thoegnende haer Wapenen/haer Spijse/al om te ruplen/voo' Spijckers/en verroest goet. Dit volck was so mensgierich niet om Schepen te sien /vermoeden was derhalben dat hier vele Spaengjaerts geweest waren/alsoo wy ooc aen de Porteyfen merckteden. En alsoo de wint goet was /lichteden wy ons Anker / als wy van alles versien waren. Naer middach sepden wy voo'by drie Eplanden die hoogh waren/waren drie Mijl groot/heel groen/vol gheboomte. Wy saghen al voo't lant/ginghen onse cours al West Noort-West aen/de wint Oost ten Noorden/variabel/met goede coelte.

Den 21. s'no'gens wast d'uyster weder/dat wy het lant nauwelick konden sien/soo dat het met een bocht ons schein't' outvallen. Naer noen sagen weder lant/maer al Eplanden / die ven dicht onder een cleyn Eplandt: en wierpen sant-grondt/en schelp op vijftien Vadem: en settedent om den dach te verwach'en/wy saghen al vieren op dese plaetsen ontrent ons: hadden oock veel reghen/Wirem/en ghedonder.

Den 22. sagen wy heel perfect de grant: doen saghen wy dat het 14. Eplanden waren/legghende tanelicke spatie van een. Wy hadden smiddaechs de hooghe van een graet besynden: Ons volck was wt om Disch/maer vingen niet om de ridsige Strant/en hadden bevonden de Eplanden onbewoont vol dicht Bosch: legghende acht en twintich Mijl van Moa. Wy resolueerden bryten de Eplanden/en be-Noorden om te loopen/en dan de Cust te soecken/die hier Supt-West lach/hooch wt strecken de.

Den 23. lichteden wy ons Anker sonder schade wy sepden boven de Eplanden/savonts sagen wy een hoeck/om daer boven te comen/van't was heel clam/en sagen naer ons afcomen negen Canoen, groot en cleyn/wae hogg op de Ternataensche wijze/ de Prauwen redelick ruym/datter een man in sitten conde: zy quamen seer ghewapent met Flitsen/waren eerst wat verbaert/roepende Sano, dan winckende/dan de Cocos op't hooft leggende/zy roepden ons lang naer/met grooten yder en wy deden oock teekenen van vrede/tot dat se aen onse Galderije quamen/wy gaven se wat Cozaeltiens/zy staecten terstont de handen toe/als grijpende naer een groote Schat/ om dat zy die seer achten om den hals te doen. In een van dese Canoen, was een Overste / die als het hem niet nae sijn sin gink/dede alle de andere afleggen/en begeerde dat se naer ons souden Flitsen/dat se niet begheerden te doen/daer ober hy gram wert en Oech dapper sijn Slave/die achter hem sat, Wy hadde een Keruingh om sijn hals/

rontom den geheele Aerdkloot.

hals/ die onder zijn armen dooz ginck/ van ghetolozert bast/ die aerdigh ghemacche was. Als wy dese quijt waren / quam van een ander hoec een ander soorte met la g ghecrispt hayz: gietende daer Water over/ tot een teken van vrede/ Ringhen dooz de Neusgaten / die groen waren: eenige dooz de Goren Parlemaider Ringhen om d'Armen: eenighe hadden Tennen-Ringhen doozt middelschot van de neus / brochten Cocos, veel gebzaden Wisc/Coebac/ten flucht van Wyppen met swarte gladde Steeren/ ooc Meloenen/ die wy al vooz Cozalen die zp Oaraja heeten / en verbzande Messen cochten. Dit volck hadde weder een andere tale als die van Moa, oock was het een ander Patie niet swart/ en langher van hayz/ meer na de Papoos treckende: en conden niet de Oost-Indische Tale / noch Aru, Kay, Gilolo, Ternate, Papoos: wy cregen van haer een Warmoescop/ en een Schotel seer grof/ met root en groen gheschildert/ t was Porzeleyn/ daer zp seer licht afscheydeden/ vooz twee riscons Cozalen/ so dat onse meynninghe was dat hier wel Spaensche Schepen gesien waren/ om dat zp so nieuwigierich niet en waren na ons Schip/ het bleec oock aen geele Indiaeniche Cozalen/ als van Amber, die een vrouwe hadde/ die de President verhandeld van haer/ om een riske Cozalen. Snachts hadden wy stilte/ maer goede voortganck dooz den stroom.

Den 24. smiddaechs hebbende de hoochte van twintich Minuten/ seylde wy langs een schoon groot Eplandt / maer debent niet aen: t was een van die Eplanden by Nova Guinea lagen/ t welc de President sustineerde te voren: en de Caep de Caep goede hope: om dat wy nu vooz secker waren/ waer wy leefden/ en goede hope hadden/ om nu by onse Lantflupden te comen: wy sagen aen Stierboort noch een cleyn Eplandeken leggen/ liepen tusschen dat dooz: so wy gantsch het Lant verlozen/ dat de President seer verheuchde/ om dat alles nu nae sijn calculatie toe ginc aten seer hertelick van de Wisc/ ende het Fruyt dat ons ghezacht was. Het werde heden oock geresolbeert be-Suyden de Linie te blijven/ om so het moghelick was/ tusschen Guinea, ende Gilolo dooz te loopen: en onse Schipper meende noch in Louua en Conbella te comen/ also hy meende achter Gilolo te sijn: maer de President hadde de beste kennis/ dat men noch wel wat Cust soude hebben/ ghelyc wy daechs daer naer te vonden.

Den 25. 26. saghen wy aen bagboort veel lant leegen groot/ Supt Supt-West van ons: daer na weder wat hooch: savonts saghen wy dat wy so aengaende in een Sack gesept souden hebben/ daerom ginghen wy wat Noorde-licher/ en lichten die drie Eplanden die wy int Noorden saghen / aen stierboort leggen: noemende het groosie Jacobs Eplant/ om dat het op S. Jacobsdach gesien is gheweest. De Cust liep noch al Noordt-West / ende Noort-West ten Westen aen.

Den 27. sworghens dede hem de hooge Custe van Nova Guinea weder op/ wy seylde daer ar derhalf Mijl ontrent: op eenighe plaetsen was het weder leegh: smiddaechs hadden wy de hoochte van neghen en twintich Minuten be-Suyden de Linie: wy souden gheerre eens aent hooge landt geset hebben/ maer het was te stille/ en dreven vast merde stroom heen.

Den 28. smorghens wast noch al stil / en wy waren van de Cust ontrent byf Mijl: conden noch al qualick het eynde sien.

Den 29.

Den 29. wast dijsich regenachtich weder / en wy waren nu een half Mijl van de wal: saghen weder veel Croos Bladeren drijven: ontrent de middach werdē wy al weder clepne Eplanden gewaer / die dicht onder de Cust laghen: liepen boort lanck het Lant dat vol gheboonite was / maer onbewoont / alsoo geen Canoes af quam. De wint was Noort-Oost / onse cours West ten Supden: snachts sijnde eenighe Mijlen van tlandt / en clare Mane-schijn / boelden wy een Aertbevinghe int Schip / maer duerde niet lang: nochtans perturbeerde die soo de Maets dat zy uyt de Copen spronghen / tenighe meenden dat wy stieten / men wierp het Loo / men vout gheen gront.

Den 30. smorgens sagen wy boort uyt lant / daer nae scheen het een Epland te wesen: naerder comende sagen wy so wel aen backboort als aen stier-boort lant / dat wy gedwongen waren by te houden. Dien dag haddē wy so schrikelicken Donder slach als opt meenden dat zy schaede in ons Schip hadde ghe daen / so beefde het / en scheen heel doot de Blixem in brant te staen: doen volchde reghen / die niet weynich was.

Den laetsten: bebor den wy ons in een groote bocht / soo dat wy rontom beslemmert waren met lant: gingen Noort aen / nae de Oostelicken te sien of wy enige Canoes souden sien / de stroom / en t water comende uyt Rebieren hielden ons van de Custe: sabondt: wierpen wy t Loo / en vonden gront op thien / twintich / dertich Dadem: Wy settedent op twaelf Dadem dicht onder het landt: dat ons docht heel woest en onbewoont.

Den eersten Augusti: smorgens was t de gantschen dach stil / so dat wy den gantschen dach in stilte dreeben: en sagen boort uyt lant / heel verre om de West strecken / met een hoec / en een cleyn hooch Eplandt daer van legghen / hopende dat het daer een eynt soude nemen / en dreeben so al mer de stroom lanck de Cust: wy sagen oock vele schoone Bapen en Inwijcken / daer wel te legghen was / als men profijt conde doen. Het lant was met Boomen beleet / als een Wildernisse: wy hadden smiddaechs 12 minuten be-Supden nae de Presidents rekeninghe: maer saghen wel Eplanden die be-Noorden die Linie laghen / wy lieten sabont: het Ancker vallen op Craele / en steenachtighe gront.

Den 2. smorgens waren wy genootsaekt om t Ancker te crighen onder de Steenen van daen: wy cregghen het Cou ongeschent / maer wy lieten de halve handt onder de Clippe. Dese dach seplden wy boort de tweede reyse doot de Linie / snachts hadden wy een proper coelte / van de Supdelicker / de stroom scheen om de Noort te trecken.

Den 3. was onse cours ten naesten by West: en saghen veel Eplanden aen Bagboort / coort: daer naer quamen wy in groote cabbelinghe van water seplende / van heel slecht water in onswymich / en saghen terstondt dat het een Rifen droochte was / en hadden thien / twaelf / vijftien / achtien Dadem sandt-gront: maer alsoo het reghen de nacht ginck / wy vonden goet hier te setten / en lieten Ancker vallen op twaelf Dadem. Men sach ses groote Walvisschene: De President achtede dit de droochte te wesen / die in alle Caerten bereden de Papoos leggen. De stroom Maelde eerst loopende Supt-West / daer na Noort-waert daer na West. Onse gissinge was dat wy het lant van Nova Guinea gepindicht hadden / als daer lanck by gesepld twee hondert tachtentich Mijlen.

Den

Den 4. desen dach liepen wy in Zee/saghen gheen lant meer: wy deden ons beste om het leeghe Eplandt te beseylen / maer de Stroom verleyde ons hier hadden wy een schrikelicke wint: nacht & hielden wy by / om niet op'tlant te seplen.

Den 5. liepen wy na t'boornoemde Eplandt/en quamen te beseylen: De hoogte was smiddaegs dertich minuten be-Noorden. Onder het lant conende saghen veel Cocos, ende Palmiten-Boomen, rots & daer naer quam een Prau vol volcx onder het lant/met een witte vrede-Vaen/die na ons toe quam/wy trompetteden: maer zy vertrocken daer raer: tersont quamen andere upt die ons aen boort quamen/wy spraccken met haer Malays, Ternataens, en Portugees. Zy wesen ons dat wy be-Syden het lant om mosten/en niet be-noorden/en dat wy in twee daghen wel in Bashian conden syn. Dese Natie was als Ternatanen, Tydoreesch, eenige als Boeren van Gilolo, altemael geel van Huys/met swart Hapz/gecleet met Indische Cleetsjens/Broecken/Putgens/en Tulbanden/ser cerbiedich ons groetende / goeden dach: Tabe Kuan:haer Nutskens afdoende op sijn Christens: wy saghen oock een met een swarte Portugeessche Dilt/die oock Portugees sprac:zy waren van manieren als die in de Molucques woenen:zy seyden dat zy Moors waren / en van dage Drij-dach sijnde/hielden zy haer Sabbath:zy hadden Toebac, Cocos, Bananes, Rijst, Erweten, Boonen, Verckens, Hoenders, Vilsch en brochten het ons:wy saghen mede Paradijs-Voghels / daer wy haer een af ruylden. Eenighe droeghen Cinnen-Armingen/oor van Boirs/en geele Ringhen aen de Dingers/veel van onse slechte Maets/meenden dat het Gout was. Wy vernamen naderhant in Sopy dat dese plaets heetede Maba, en Tydorees: oock dorsten haer niet boven begeven/denkerde dat wy vyanden van de Spaensjaert waren/zy waren seer begeerich na Manna, Manna, dat sijn Coralen / zy seyden ons mede dat het hier quact legghen was. Ot alle dese omstandicheden sagen wy wel dat wy aen een hoec van Gilolo waren/en dat wy haest by onse vyanden souden comen/daer wy goet tractement vinden souden / mits dit scheeps leven begon te verdzieten. Onse gissinghe was dat wy nu de derde reyse onder de Linie Equinocti ael waren.

Den 6. smorghens wast tamelick goet weder/die van het lant quamen weder met sommige Prauwen, om met ons te handelen: t'welc zy ooc deden: maer de wint favorabel sijnde/gingen door / om ons reys te absolueeren / maecchten onsen cours / Noort aen / om den hoec van Gilolo te winnen.

Den 7. als de daghraet quam / saghen wy gheen landt / en de roelte continueerde van den Syden: ons cours was Noort aen: smiddaechs hadden wy reghen/teghens den avont claerdet op/en saghen hooch lant te loefwaert op van ons gissende te wesen de Noort-cant van Gilolo: de haachte hebbeende van drie graden be-Noorden: wy liepen dan beneden lancx daer Moratay seyt / Supt-West van ons.

Den 8. smorghens was het dijsich weder: onse cours West Noort-West / met hal water/smiddaechs was de hoochte 4. graden: nacht was het boos weder / met stercke windt / en dupster weder / en veel reghens / niet Blixem en Donder.

Den 10. smiddaechs de hoochte was van drie graden vijf en veertich Minuten / siachts scherpte de wint / dat men Supt Supt-Oost moest en seplen: Resolbeerden soo lange ober dese Baugh te seplen / als wy conden / om boven Bornea te seplen / en met de Supte winden by Celebes laer te loopen.

Den 11. en 12. sagen wy weder lant / aen de Poort-hoek van Gilolo, al-te-met dreven wy door den stroom mit het gesicht / al-te-met saghen wy het weder / maer wy condent niet besepelen / hadden hier veel Travades.

Den 13. en 14. hadden wy noch al de by-legger / met veel regens ende stroom: de stroom was ons hie hartste want.

Den 15. hadden wy smiddaechs de hoochte van 3. graden be-Noorden / wy en conden doen geen lant sien.

Den 17. was de windt voormiddach Supt Supt-Oost / en Souden / wy weident West-waerts ten naesten by / om t lant te besepelen / welc wy nauwelick conden becomen: soeckende grondt / vonden geen: wy dreven den gant sche nacht in stilte.

Den 18. waren wy door by den Poort-hoek van Gilolo, en dreven met de stroom in-waerts: Nae noon / quamen drie Vrouwen van lant naer ons toe / met een vrede-Daen / zy quamen aen boort / sepden ons van de ghelegentheyt van t lant: de wint liep Supt-West / en wy liepen na de Bap door Soppj, daer ons de Inwoonders wesen dat een Doorp was / en goede Ancker-gront: daer oock het Tacht de Pauw ghelegen hadde / ontrent twee Jaer geleden / een goet stuck van t lant was een Kif van steen-groot / hadde thien of twaelf Wadem diepte: daer ober sijnde setteden wy het op ses en twintich Wadem / een stuck binnen de Banc. Zy quamen terstont over / mit 3. Ternataens, en Hollands gesint zijn / zy conden wat Malays soo dat wy haer beduyden wie wy waren / daer in wy en zy seer waren verblijdt: wy verstonden oock van haer dat wy in Ternate conden wesen / met goeden Wint: zy hadden eenige Visc en Crabben / die zy ons vercochten door Coralen: en waren van de Sangage gesonden / om te besien wat Dole wy waren / wy waren hier op de hoochte van twee graden feven en veertich Minuten be-Noorden de Linie.

Den 19. wast somerachtich weder: smiddaechs de Windt van de Noorde-licher kant sijnde / liepen wy na de Bap / en setteden op twaelf Wadem Schulp-gront. De Inghelanden quamen terstont met verber schinge aen boort ver-roopende ons Rijs / Schilt-Padden: Sagu, Hoenders en Visc door Camen / Bellen / Spijckers / daer zy wel mede ghedient waren.

Den 20. waren wy noch al besich met verwisselen / creghen veel Sagu: De Rijs wilden zy alleen door Lijnwaet verruplen. Desen dach quam alhier een Correcor om Rijs van Ternate, en sepde datter wel seventien grote Schepen in Ternati, laghen / te weten Hollanders die na manille wilden. Wy trocken hier met onse Zegen Visc.

De nae-bolghende dagen versagen wy ons noch al van alderhande Proviste / soo van Rijs / als Water: oock van versche Visc / als Steen-Brasens: Banannes, Cocos-Nooten creghen wy in abundantie. Dit Dole was goet van natuer / vanden van de Spanjaerts / staende onder het ghebiêt van de Caminck van Ternati, die zy oock door haer Soubereyn hielden. 't Is niet te seg-ghen /

rontom den geheele Aerdkloot.

57

ghen/of te schryven/hoe groote veranderinge ende blijfchap het ons geweest is/te zyn in een plaetse daer wy soo vry waren:en so veel Victualie konden bekommen als wy begheerden/hebbende afgelept so een moeyelicke/periculose repse t'scheep hebbende vijf en tachtich cloecke Mannen /sonder voorraet bynaest/en alle nootduft ten eynde:soo dat wy Godt hooglich danckteden.

Den 25. alsoo wy hier gedaen hadden/gingen wy t'sepl / uyt de Reede van Sopy: van alles wel versien sijnde.

Coz het eynde van dese Maent liepen wy al ober en weder ober.

Den eersten September/en de tweede was de windt meest Supt-West wy liepen dicht onder het Lant/daer veel Clippen en Steenrotsen van't Lant af waren/hier was ons de Stroom seer tegens: ende wy liepen achter een Epland dat onbewoont was/en setteden op veertich Badem/al schoone gront/onse Maets waren aen lant vingen een soode / ende brochten vyftich Cocos aen boort:zy hadden der veel aen lant ghegheuen.

Den 3. bleven wy al liggen onder het lant/hadden eakich weder/met regen. De President met sijn Broeder Daniel, en de Stierman gingen aen lant clom op't geberchte/meynende daer boven op te comen/om ober te sien de gelegentheydt van't lant daer achter ofter eenige passagie mochte sijn/maer zy konden niet boven comen, also t seer wilt en woest was: int neder gaen liepen zy groot perijckel van neder-storten/als zy een verkeerden wech namen/ende ten laetsten behouden by ons quame. also wy besich waren niet verscy water te drinken/daer zy mede of droncken:Als zyt scheep gecomen waren/voeren wy met onse Boot door een holle Clippe/die in't water stont/als door een Slupse/wy sagen terstont weder een clep: Eplant om den hoeck/maer roeyden na boort.

Den 4. nae dat wy hier ander half etmael hadden ghelegghen/gequelt met variable winden/hebben t'Ancker ghelicht/de wint sijnde West Noort West/meerende dat wy de stroom te laet hadden / om tusschen de Eplanden/en het vaste lant door te comen:wy liepen hier ober en weder ober met weynich pzoefijts: soo dat wy de vijf Eplanden perfect sagen door malcanderen/het eerste was ghenaemt Bihoa: het tweede daer de President op was Doij, het derde Tuacaro, het vierde Pou, het vijfde Salangarij, dat is gcelachtich / en leech legghende na de Cust van Gammacanorre. Dit zyn de vijf Eplanden van Moro.

Den 5. bleven wy hier een gantschen dach leggen/door de contrarie wint: De Disschers voeren uyt om Disschen/vingen wat Crocovade, een seer schoone Dis/terwijl ons volck aen lant was/quamen drie Mannen seer schielick uyt het Bosch vallen/met Schilt en Sabel schermutserende/miet weter de oft zy daer mede geckteden /oft int ernst was/zy dit siende riepen: Orang Hollanda: dit is: Wy zyn Hollanders, so liepen zy terstont aen Strant/ende zy gooten Water op haer Hoofst in teecken van peys/en namen d'onse in den arm / en lachteden:voeren met d'onse aen boort/brochten een gebzaden Dis: zy quamen daer van Gammacanorre om Sagu int Bosch te soecken: Zy konden weynich Maleys wy setteden haer weder aen lant/als wy haer vercert hadden / met wat Cozael: jes/belovende Verkens en ander goet te brengen.

Den 6 liepen wy teghen ober het Eplant Salangarij: ancker grent 17 bad.

Den 7. Deden wy weder nieuwe vlydt/sonder pzoefijt / des middaerhs

cregen wy een Prau aen boort/die bracht voer de Capitano een soode Vis: wy
schoncken hem weder drie Scheerkens/drie boskens Coperdraet / wat Coza-
len drie Olpe-glastkens: soo dat de Vis ons vier quam te staen. Ons volc ging
daer naer Disschen/en creghen so veel Vis als alle de Maets condon eten.

Den 8. 9. 10. 11. hadde wy continue Supt-Westen wint/hebbende alle dese
dagen door contrarie windt ende calinte/niet meer dan twee Mylen gewan-
nen. Onse President met Aris Claessoon, manden de Sloep / en voer en naer
Gamacanorre, maer zy quame daer niet / maer ontrent een Myl oft twee
daer by hadden gheweest: soo dat ons niet moghelijk was Supt West aen te
loopen naer Ternate.

Den 12. den windt noch als vooren: Onse Schipper Willem Cornelis Schout,
gingh met een wel gemaekte Sloep nae Ternate, daer hy wel bekend was/
mee de enige ververschinge voer ons te becomen: den selven dag he lichteden
wy weder ons Ancker: maer lietent vallen op vijfschien Vadem sandt-gront/
dat ons seer verdoodt.

Den 13. voere onse Maets om te visschen/brachten ons so veel Visch als
wy begheerden/als oock drie wilde Derckens / die de Boeren van't lant haer
brachten/die zy ooc aen boort brachten: en verclaerden ons dat zy die becomen
hadden met de Nacht der Handen: wy betaeldense tot haer eyghen segghen.

Den 14. viel de wint uyt het lant/wy maekteden sepl/en wonnen 12 Myl:
doen most het Ancker weder te gront.

Den 15. na middach creghen wy een proper coelte / liepen lancx de Wal/en
een goet stuc weechs voer by de Bay/en steple-Berch/daer wy int comen van
Loloda pepsterden/wesende den hoeck van de Eplanden Toggesongij seer ghe-
naecht/so dat wy wel 5 mijlen vertierden/dese dach hebbend de stroom te baet.

Den 16. smorgens waren wy ontrent anderhalf Myle voer by d' Eplanden
Toggesongij, en Loloda: in een bocht leggen: t'was vijfsich weder / al te met
rege de het: voer de middach claerdet op / en sagghen de Berch Gammacanorre
boven uyt de Wolcken stecken: voer t'wyl wy Ternate en Tidor, als oock
het Eplant Irij: aen de West-syde sagghen wy een hooge Berch Sabubu.

Den 17. was de windt variabel / niet tamelicke coelte / deden ons best om
Ternate aen boort te crighen/dan comende voer de bocht van Sebou, quam
daer een Schip uyt / de Morghensterre van Rotterdam / sijnde een van Spil-
bergens Schepen/die doen al over een half iaer in de Mollucces geweest was:
in dit Schip was de Admirael Verhagen, en de Gouverneur Ialper Ianssoon:
als oock onse Schipper / die so langh by dit volck gheweest was/en wy qua-
men desen dach beyde voer Ternate. Varende den Commandeur met de schip-
per terstont aen landt / alsoo daer een Boot quam vande Generael om haer te
halen / t'welck doen ter tijt Laurens Reael / alsoo de Generael Gerrit Reynst, tot
Iacatra overleden was / die ons wel onthaelde / oock de gantsche Staet van In-
dien, die doen ter tijt daer meest was. Voer t'wyl verstonde wy hoe de reyfe van
Spilberghen, was afghelopen / dat sijn Nacht voer de Mont van de Straet
Magellanes ontvoert was / oock dat al eer hy daer quam in de Rivier Spirito
Santo veel van sijn volck verloren hadde. Dat hy twee Maenden tijts door-
ghebracht heeft in doortocht van de Straet. Voer zyn de de Cust van Chili, en
Pera

Peru laet geseylt heeft/een Stadt Payta genaemt/geruineert heeft. Oec dat hem ontmoet waren acht Spaensche Schepen/daer van hy de Admirael/en de Vice-Admirael met noch een ondergebracht heeft/met weynich buyt/en verlies van sijn volck. Oec dat hy Lima, en veel Bayen/en Inhammen doorsnuffelt hadde/met geen vrucht. Derhalven laet de Cust van Nova Hispania, nae de Manillas was overghestecken/en so boort na het Baderlant geyest. Wat er oock thien treffeliche Schepen gereet waren/om de Bloote in de Manillas leggen de/die op Ternate was uytgerust te bespringen. Oock met droefheyt hoorde wy het deerlick ongheluck van den Admirael Pieter Bot:hoe hy op Mauritius gebleven was en nau de helft van t volck gesalveert. So dat ons lief was te verstaen de staet en gelegentheyt van onse Landstieden: en besonder van de stant ons Baderlants.

Ontrent den avondt wierpen wy ons Ancker/vooz Malege in Ternate; besonden op elf Baderlant-gront. Onse President geaccompaigneert met den Schipper lieten haer stract aen landt setten / om by den Generael Laurens Reael, die in Geraerts Reynkts plaetse ghecoesen was te comen / en hem haer moepelike reysse te verhalen: Hy tracteerde haer magnifikelic/daer present waren de Admirael Steven Verhaghen, en Iasper Ianssoon Gouverneur van Ambon, t'savonts quamen se weder aen boort.

Den 18. also wy veel plonderinge over hadden/van het verbrande Jacht/bont onse President goet/met de Schipper/het ghene dat wy te veel hadden/te vercoopen: welck zoock deden:ghelt maeckende van onse beyde Sloepen/en vier Botelingen van t Jacht/ooch van een goede partie Loots/daer by waren neghen Anckers/twee groote Cauwen/en andere dingen: beliep in alles duysent drie hondert vijftich Realen van achten. Soo dat beyde partijen wel gecontenteert waren.

Alhier bleven wy leggen noch acht dagen/also wy niet claer waren / om t'sept te gaen: oock lieten wy hier vijftien Man/van ons volck blyuen / met haer wyne wille/also zo het eerst versochten / en daer naer haer verheurden aen de OostIndische Compaignie/met goede verbeteringe van gagie. Voorts hebben wy hier onse ledige Duten gebult met water: en om dat onse cost op t Schip meest op was/cochten wy van den Generael/twee last Rijs/Cen leggher Azijn: een leggher Spaensche Wijn: als oock drie Duten Blesch: betaalde haer naer haer contentement/ghelijck zo on s oock deden.

Den 26. s'nozgens waren de President, en onse Schipper by den Generael t'onbijten/die haer met den gantschen Raet/een eerlic uytgeley dede/van achteren volghende en comende op de strandt/met een Daendel Soldaeten/die in volle stachordze drie mael haer musquetten affschoten tot een Adieu. Men boort comende / wast stille / maer ontrent de middach creghen wy een coelt'e van de Sundelicker hant/en gingen onder seyl/met den Morgensterre van Spilbergen, die wy veel te vloec waren int seplen/die na Motir wilde. Wy namen over Monsieur de Breen, en Jan Philippe Tijfschut van den Generael / om haer te Bantan te brengen: De Schipper van de Morgensterre, vereerde ons met wat Porceleyn/en Keersen/en een pottile met Water.

Den 27. dreven wy den geheele dach in stilte/onder de wal van Tidor: dicht

voor by de Fortresse der Spaenschen / soo dat zy by naest souden ons comen gheschoten hebben/hadden wy wat naerder gheswest: Ten stroom mede hebbeende/en een coeltjen criggende/quamen wy desen dach voor by Pottbacher & Eplant/ genaemt Pulo cavalle; dat wy sabonts neffens Motir waren: snachts sepiden wy op de lancite van Machian.

Ten 28. smorgens saghen wy de Eplanden van Caijo en Gourieties, en dreeben in stilte. Naer onse gissinghe passeerden wy voor de vierderepse de Linie Equinoctiael.

Ten 29. sagen wy Bachiam voor steven een seer groot wijt streckent Lant/leuchtig/en seer slanckerende met veel hoeken en bochten/voor de middach waren wy neffens Machiam, al in stilte drijvende/ooch den gantschen nacht.

Ten 30. hadden wy noch Bachiam aen Stier-boat / en Gilolo aen backboat/en sagen voor uyt eenige andere clepne Eplanden.

Ten eersten October sagen wy aen Bagboat gebrooken Lant/met sommige Heuvels/wesende t Supt-eynde van Gilolo. Daer naer saghen wy een groot Eplant/ghenaemt Obij.

Ten 2. sagen wy het lant Zeram, en setteden onse cours Supt Zupt-West/om Burro aen boat te crighen.

Ten 3. sagen wy de Eplanden Manipa Kilang, Burro. Smiddaechs hadden wy Burro aen Bagboat/op 3. graden be-Supden de Linie.

Ten 4. 5. 6. was de windt meest Supt. Oost/liepen voor by Burro, Cabessa Calica, den sevensten passeerden wy Cambona: en waren snachts niet verre van Buqueronnes.

Ten 7. smorgens de windt van de Oostelicker hant/sabonts passeerden wy twee Eplanden die cleen waren: en oock t leeghe lant van Celebes, daer op wy veel vieren saghen.

Ten 9. smiddaechs waren wy ontrent Macaszar: en liepen om Madura aen boat te crighen/snachts hadden wy al een watige coelte.

Ten 11. was de windt cours als voren/sabonts coelde het op/van de Oostelicker handt. Wy hadden nae middach op vijf hien Badem g ont ghewopen/by een E. dat men noemt Pater Nosters, dat wy wat te naer waren: en mochten groene plecken barningen/en droochte sien.

Ten 12. en 13. noch de selfde cours en windt: wy saghen desen dach/het Eplant van Madura aen backboat van ons.

Ten 14. waren wy al voor by Madura ghesepst: en sagen de Custe van Lava: en sepiden dien dach voor by Tuban: soo dat wy veel Fischers vernamen met haer Praawen uyt Zee comende.

Ten 16. hadde wy de coelte uyt het lant: nae middachs quamen wy voor Japara, settende het op 5. Daden Clep-gront/neffens t Schip Hollandia van Amsterdam, dat hier ghecomen was om Rijs/en in Ternate te voeren. Desen dach voer onse President aen lant/om berberschingen te coopen/also de Beeste hier genoech en goet coop waren/als oock Hoenderen/Eperen/Camarinden/Arack/Fisch: sae alle Lijstocht.

Ten 17. en 18. was de Windt snachts uyt het lant/en over dach uyt ter zee/wy verberschten ons hier tresselich: van Rijs, Boontjes en gedroochde Vis.

rontom den geheele Aerdkloot.

Den 22. hadden wy alle onse Provysie in/wy verlozen hier een Ancker/also hier veel Travaden waepen/die ons het Cou aen stucken brack.

Den 23. ginghen wy t'seyl nae Iacatra, wy hadden doen in ons Schip vijf levendige Hoorn-Beesten/om onderweghen te eten.

Den 28. des avonds setteden wy neffens den Kuyghen-hoek op derthien Dadem/sijnde 3. Mylen van Iacatra.

Den 29. settede it wy het van Iacatra, beerthien Dadem: en wy vonden daer drie Engelsche/en vier Dantsche Schepen/ als oock een Ioncke, die na Banda wilde om te handelen, also zy consent hadde van de Compagnie/voor haer eygen profijt. Dese nacht overleet een man op ons Schip/die d'eerste was van der eyse/maer op 't Jacht watender twee gestorven: Godt zy geloofst/die ons bewaert heeft.

Den 30. sloegen wy onse Seplen af: En daechs daer naer/brochten wy alle onse Siecken aen lant: op de na middach quam oock voor Iacatra de President Ian Pieterfen Coenen, met het Schip Bantam ghevaemt.

Den eersten November: Als wy voor Iacatra laghen/werde onse President, met de principale van ons volc ontkoden van de President, die met sijn volle Raet was vergadert/en hy beclierde/dat wy moesten aff aen van al't ghene dat wy daer gebracht hadden/so't Schip en Goet/en dat wyt last van de Oost-Indische Compagnie /t welck onse President niet wel en behaechde/en hadde ghyerne dese actie met vele redenen te user ghedaen daer op hem gheantwoort werde / dat hy die int gheheel soude in Hollandt binden/daer men recht soude wyisen van't gewelt dat hem aengedaen worde/soo dat hy ghedwongen was alles te verlaten en daer werde een goet Inventaris afgehouden van't gene dat overgelevert worde. Dit was recht op Alderhepligen-dach/ primo Novembris, na onse computatie, en op den tweeden dito naer de reckeringe onses Patie/also wy West waert aen wyt het Vaderlant ghebaren waren/en eens den gantsche Cloot des Aertrijck met de Sonne ingeseylt/so hadden wy een nachts of Sonnen onderganc minder gehad, als d'onse: en zy lieden die van de West-cant/tegens het Oosten waren ghebaren /hadden een dach of Sonnen onderganc meerder gehad als wy/twelc vier en twintig uren differeerde: waren wy derhalven ghedwongen onse reckeringe te veranderen van de tijt/en verlozen een dach/nalatende den Dinsdach/tellende van de Maendag/tot op Woensdach/so dat ons de Weeck was van ses dagen.

Als wy also ons Schip quijt waren; warendere eenige van onse Maets/die haer verheurde aldaer: maer onse President, met sijnen Broeder Daniel le Maire ende de Schipper van Eendracht met noch thien man wierden gheset op het Schip Amsterdam, dat na t Vaderlant wilde. Maer Aris Claessoon, en Claes Pieterfen Stierman, met andere thien van onse Maets / gingen op het Schip Zeelant: en ginghen t'seyl van Bantam, den vijftienden December.

Den 31. overleedt dese werelt de couragieuse en vrome Jongelinc / geweest hebbende onse President Jaques le Maire.

Den 1. Januarij hadden wy een Noort-Westen wint/met storm.

Den 2. dito verlozen wy van ons door den storm het Schip Zeelant.

Den 23. sagen t'eylat mauritius. De 7 Maert: seplde boven C. bon Esperace. Daer

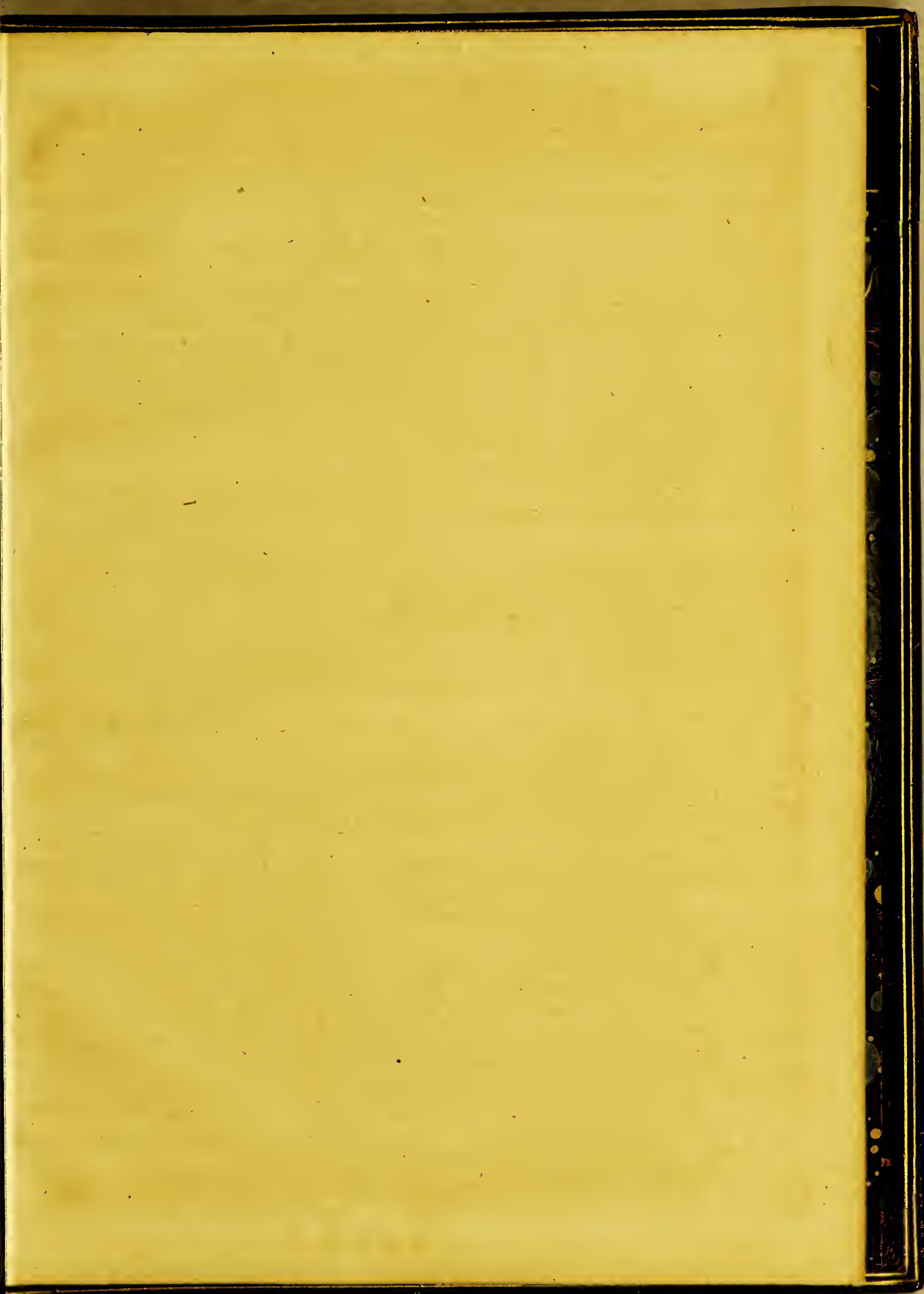
56 **Reyse van Willem Cornelisz Schouten,**
 daer top ober verblift waren en setteden onse cours na't Eplant St. Helena.
 Den 1. Aprilis vooz de middach/sagen wy het Eplant St. Helena, en daegs
 daer na / setteden wy het onder het landt daer wy met vzeucht vonden het
 Schip Zeelandt, dat verdwaelt was van ons/maer eenige daghen vooz ons
 daer ghearriveert.
 Den 7. dita. Naer dat wy van alles ons wel versien hadden ginghen wy
 beyde t'sep/ende saghen den vijfthienden het Eplandt Ascension.
 Den 24. werden twee Schepen gesien van de Maets / op de hoochte van
 een graet be-Syden de Linie/maer zy condense niet verkennen.
 Den 25. seplden wy de vijfdemael onder de Linie Requinoctiael/en den 29.
 verscheen ons de Noort-Sterre / die wy nu wel twintich Maenden misten.
 Den 2. Julij arriveerden wy met het Schip Amsterdam in Zeelant. Ver-
 bende dese moeyelicke en verdrietighe reyse volbracht/in twee Jaren/en ach-
 thien daghen nalatende onsen lieben en werden vriendt den President Jacques
 le Maire, die gheerne het eynde van dese laboerige Reyse/ghesien hadde.

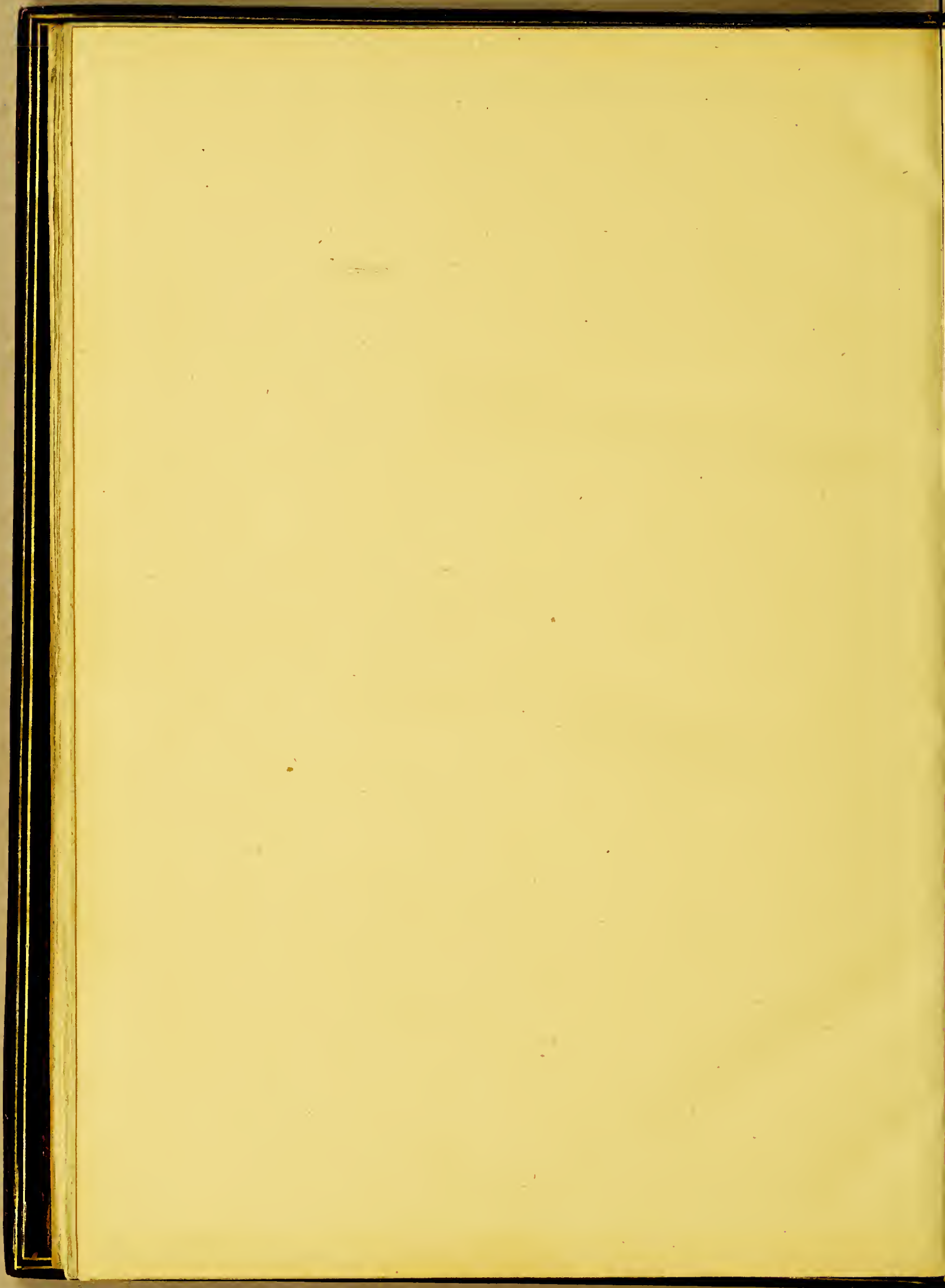
Verklaringe vande kaerte No. 2. ende No. 5.

A. Is de Spieringh Wap. B. De plaetse daer wy met de Sche- pen in grote perijkel aen de wal dreven. C. Is het Voghels Eplant. D. t'Leeuwen-Eplandt. E. Het Conincx-Eplandt daer wy onse Schepen schoon maecten. F. Verbrant ons Jacht. G. Is de water-Plaetse daer wy met veel moeyten water haelden. H. Sijn de graben van de Patagones, op	de Clippen/daer waren beenen onder van thien en elf voeten lang. I. K. Sijn twee Zee-Leeuwen. L. Sijn Harten met seer lange halsen. M. Voghel-Struyfen die wy hier vele vonden. N. Een Steen van natuere ghe- groept ende verthoont sich als een Mick.

A. Sijn twee Coninghen mal- canderē ontmoerende met veel wonderlike Ceremonie en- verwillecomen. B. De selfde twee Coninghen sit- tende in haer pontificael op twee Matiens neffens mal- canderen onder de Belay. C. Onse Tromslagers en Trom- petters seder omt'cierlijcxste spel en tot groot contentement vande Coningen. D. Dese zijn Boeren die haer dranc van secker groen Cruyt knauwē/daer zy water op gie-	te/de/en wuyper sebe/met groote lust drinckē. E. Sijn hare wooninghe die zy met Bladeren van Boomen bedecken. F. Is den Coningh/en op wat manier hy gheciert is. G. Is des Conincx Adel / het hapt langh ghevlecht in ver- schepde lechten. H. Verthoont hoe dat de Vrou- we het hapt cort afgeschoren draghen. I. K. Sijn de Inwoonders. L. Sijn Cocos-Boomen.

c

F 649

S 376 i

